

Bernardo
Guimaraes

vergè
JZAURA

**Bernardo
Guimaraes**

**vergê
JZAURA**

VELRIS 1992

UDK, 868 (81)
Gu - 118

Benardo
Guimaraes

DEIRDÉ
SZABO

© Vertimas į lietuvių kalbą, 1992

Pirmas skyrius

Ši mūsų istorija nutiko seniai, pirmaisiais Pedro II (Pedras II - Brazilijos imperatorius, valdęs 1831-1889 m. - Red.) valdymo metais.

Derlingoje ir turtingoje Kampuso di Goitakazes apygardoje, ant Parai-bos upės kranto, Kampuso miestelio apylinkėje įsikūrė puiki fazenda.

Erdvus ir prašmatnus pastatas, džiuginęs akį klasikinių linijų grakštumu, iškilo vaizdingame slėnyje, žalumoje skendinčių tvirtų kalvų papėdėje. Žemdirbio kirvis dar nespėjo sunaikinti jų pirmykštį žavumą. Kur tik pažvelgsi, visur pajusi nepaliestos gamtos grožį, nors aplink mūsų fazendą darbščių žmonijos sūnų dėka atogrąžų miškai pavirto nuostabiais gėlynais ir vaismedžių sodais, vešliomis ganyklomis ir pievomis, kurias supa milžiniški hameleirai, skaroti perobatai, šimtamečiai kedrai ir garbanoti kopaibai - gyvi ikiistorinės epochos galingos medžių karalystės liudininkai. Peizažo harmonijos netrikdė nei siena, nei pertvaros, nei pylimas, kurie vos vos kyšojo už gausiai žydinčių gyvų aptvarėlių smaragdinės žalumos. Lieknų bambukų, sultingų agavų, dygiųjų slyvų ir balzaminių mirtų tvoros, perpintos lanksčiomis lianų gyvatukėmis, skyrė gėlyną, sodą, daržus, ganyklas ir aplinkines plantacijas.

Puikios sodybos fasado du fligeliai atgręžti į kalvas. Krūmais apsodintas keliukas remiasi į akmeninius laiptus, kurie terasomis po šešis septynis laiptelius veda į balto marmuro prieangį su kolonomis, apipintomis švelniais vijokliniais metūgiais ir margomis orchidėjų girliandomis. Už pagalbinių patalpų ir vidaus kiemelių, fazendos pakraštyje, stovi senzalai (Senzalas - lūšna, vergų negrų gyvenamoji patalpa Brazilijoje. - Red.), tai šen, tai ten matosi gyvulių užtvarai ir ambarai, už kurių linksmi marguoja gėlynas, o toliau iki pat plačios upės skardžio driekiasi didžiulis vaismedžių sodas.

Buvo tylus ir švelnus spalio vakaras. Lėtai leidosi saulė. Atrodė, kad auksinis prinokęs obuolys grimsta į raibuliuojančius aksominius purlus, apnarpliotus ploniausių gijų voratinkliu. Lengvas, kaip švelnios mergaitės kvėpavimas, vėjelis, atnešantis paslaptinius aromatus, vos vos judino Parai-bos krantų medžius ir šiaušė kokoso palmių - išdidžių kokečių, besigrožinčių savo atvaizdu tamsiame upės veidrodyje - viršūnes.

Vakaras buvo nuostabus. Po neseniai praėjusio lietaus gaiviai blizgėjo įvairiaspalviai žolynai; dar sezoninių potvynių nesudrumsti upės sidabriniai žali vandenys, atspondėdami visą gryno dangaus didybę, horizonto paletės puošnumą ir senų medžių dėmėtą žalumą, ritosi išilgai stačių krantų. Pavargę nuo nepabaigiamų skrajojimų po aplinkinius sodus, pievas ir balsedas (balseda - pelkėta vietovė su gausia augmenija. - Red.), paukščiai pradėjo traukti pirmąsias saulėlydžio treles.

Paskutiniai gęstančios saulės spinduliai, nutvieskę fazendos langų stiklus, sukūrė gaisro iliuziją - atrodė, štai štai šiurpūs liepsnos liežuviai įsiverš į laisvę ir sodyba suliepsnos milžiniškame lauže. Bet iš tikrųjų viduje ir lauke viešpatavo visiška ramybė. Rūstūs galingi jaučiai ir blizgantys gerai prižiūrėti buliukai sugulė pievoje, šimtamečių paunksmėje, ir tingiai atrajojo. Sodybos pakraštyje kvaksėjo ir kudakavo naminiai paukščiai, už ambaro, prisipešę sultingos žolės, bliovė avys, mykė karvės, tik kažkodėl tarp padrikų garsų nesigirdėjo žmogaus balso. Sodyba atrodė be žmonių. Gal tik praverti svetainės langai iš fasado pusės ir iki galo atvertos įeinamosios durys liudijo, kad namas yra gyvenamas.

Kaip tik šią akimirką atgijo rojalis, kurio švelnūs, liūdni garsai nuostabiai ir jaudinančiai susiliejo su virpančiu ir tyru, stebėtina aistringu ir nuoširdžiu, liūdną motyvą vedžiojančiu moterišku balsu.

Net sienų prislopintas dainavimas buvo toks turiningas ir gilus, kad galėjai spręsti apie nematomos dainininkės neeilinius vokalinius gabumus. Paprastoje melodijoje ir balse jautėsi rauda ir graudus ilgesys, tarsi nuliūdusios širdies vaitojimas. Atrodė, viskas aplinkui apmirė ir, sulaukę kvėpavimą, atidžiai klausėsi kerinčių garsų. Paklausykime dainos ir mes.

Aš belaisvė vergė
Nuo mažų dienų,
Raudu aš ir guodžiuos
Savo likimu,
Savo dalele -
Rimbu ir nevalia.

Uždarytos dienos,
Surakintos rankos,
Mano vargo niekas
Niekad nepalengvins.
Raudančios širdies
Niekas negirdės.

Tiktai pievoj mirga
Žydinčios gėlės,
Tiktai laisvėj čiulba
Viešpaties paukštelis,
O vergai nežino
Nei dainos, nei meilės.

Tad pamirški skriaudą
Ir nusiraminki,
Jeigu vergas rauda -
Juokias šeiminkas.
Tavo džiaugsmas, skausmas -
Viskas jam priklauso.

Kokiai sirenai galėtų priklausyti šis nuostabiai tyras ir kartu valdingas, viliojantis balsas? Ir gal ne sirenai, o angelui, nusileidusiam iš dangaus?

Pakilkime laipteliais į marmurinį prieangį, apipintą puošniomis žydinčių orchidėjų girliandomis, ir be jokių ceremonijų prasmuksime pro atida-

rytas duris į menę. Perėję prieškambarį, pasuksime į dešinę, į erdvią, prabangiais baldais apstatytą salę - svetainę. Salės viduryje prie rojalio sėdi nuostabaus grožio liekna mergaitė. Lyg nutekintos profilio linijos, paryškintos juodų kaip smala plaukų garbanų, išsiskyrė poliruoto medžio fone tarsi raižytinio vaizdo brangakmenis. Protas nesuvokė antgamtiško formų dailumo, kerinčio žvilgsnio. O dieviška dramblio kaulo spalvos oda, beveik nesiskirianti nuo rojalio matinės klaviatūros, nuo balkšvos ryto žaros, gimusios mirštančios nakties iščiose? O virpanti antikos deivės krūtinė? Lieknas kaklas tarsi nulipdytas prityrusio meistro? Regis, pats Dievas sukūrė šį stebuklą. Palaiddi tankūs plaukai bangomis krito ant pečių, paslėpdami kėdės atlošo kutus. Nuo alebestrinio šviestuvo ant lygios kaip poliruotas marmuras kaktos raudonavo paslaptinga šviesa, tarsi įkūnydama įkvėpimo ugnį. Madonos veidas atgręžtas į langą, liūdnas žvilgsnis išsklaidytas begalybėje.

Mergaitės žavesį pabrėžė stulbinančiai paprasti, net skurdūs drabužiai. Pastelinė mėlyno kartūno suknelė standžiai veržė liekną taliją ir krito žemyn plačiomis vingėtomis klostėmis, tarsi lengvas debesėlis, ant kurio ilsėjosi dainininkė, kaip Venera dangaus žydrynėje, kaip angelas, pasirodęs iš melsvai žalsvos miglos. Vienintelis mergaitės papuošalas buvo mažas agato kryželis, kabantis ant kaklo.

Baigusi dainuoti, mergaitė toliau sėdėjo nekeisdama pozos, neatitraukdama pirštų nuo rojalio klaviatūros, tarsi įsiklausydama tylančio liūdno balso.

Šią akimirką sukrutėjo vienos iš vidinių durų muslino portjeros, ir svetainėje pasirodė naujas veikiantis asmuo. Įėjo gražaus sudėjimo, elegantiška ir gana simpatinga jauna dama. Prabangi, bet įmantroka suknelė, išdidi laikysena, didingas, bet šiek tiek darytas elgesys ir tingūs judesiai suteikė jos išvaizdai manieringumo, kuris būdingas aukštuomenės turtingoms ir patrauklioms moterims. Neįtikėtina, tačiau damos prašmatnumas šalia dainininkės tyro, kilnaus paprastumo ir kuklumo iš karto nublanko. Tiesa, prideramai ją įvertinsime, Malvina (taip vadino įėjusiąją), nors ir didžiavosi savo išore ir aukšta padėtimi, turėjo gerą širdį, ir jos mėlynos akys, kaip skaidrus birželio dangus, taip pat skleidė šilumą ir gėrį.

Malvina tyliu žingsniu priėjo prie dainininkės ir sustojo jai už nugaros, laukdama, kada išsisklaidys ore paskutinis liūdno melodijos aidas.

- Izaura!.. - Plona ranka švelniai palietė dainininkės petį.

- O, tai jūs, senjora? - pralemeno netikėtai užklypta Izaura. - Atleiskite, aš nežinojau, kad jūs čia.

- O kas čia blogo? Nesigąsdink, dainuok toliau... Tu turi tokį gražų balsą!.. Nors aš bevelyčiau, kad tu padainuotum ką nors kita. Ir kodėl tau patinka ši niūri daina? Ji man sukelia liūdesį.

- Aš mėgstu šią dainą, senjora. Ji tokia nuostabi ir... atleiskit, aš neišdrįsiu pasakyti...

- Kodėl gi? Sakyk, Izaura. Kiek kartų aš tau tvirtinau, kad nieko nuo manęs neslėptum, juk aš tau linkiu tik gero...

- Ši daina, senjora, primena man motinėlą. Juk aš jos vargšelės visai

nepažinojau! Bet jeigu ši daina jums ne prie širdies, aš daugiau jos nedainuosiu.

- Taip, Izaura, būk tokia gera, nes mane nuo jos šiurpas ima. Iš tų žodžių galima pagalvoti, kad čia su tavimi blogai elgiamasi, kad tu nelaiminga vergė, klastingų ir žiaurių ponų auka. O juk tu čia gyveni be rūpesčių, daugelio laisvųjų pavydai. Ponai tave labai myli. O kokį davė tau išsilavinimą - ne kiekviena turtinga dama gali apie tai pasvajoti! Tu gražutė, tavo tokia šviesi oda, kad niekam nė į galvą nešautų įtarti, jog tavo gyslomis teka bent lašas negrų kraujo. Už tai ačiū mano šauniai anytai, kuri prieš mirtį tave labai išgyrė man ir mano vyrui. Taip, ji buvo šventa moteris, tai tik jos nuopelnas, kad aš tau greičiau draugė nei ponia. Tik, Izaura, dėl Dievo meilės, nedainuok daugiau šios niūrios dainos. Ir nesugalvok priešginiauti, - staiga pridūrė Malvina prieštaravimų nepakenčiančiu tonu, - o tai liepsiu neprileisti tavęs prie rojalo.

- Ak, senjora, juk aš iš tiesų tik paprasta vergė. Ko vertas mano išsilavinimas ir išorė, kurią jūs teikėtės pagirti, negrų senzale? Tai nereikalinga prabanga, juk senzalas vis tiek liks senzalu...

- Ką, tu dar skundiesi savo likimu, Izaura?

- O ne, senjora, dėl to neturiu priežasčių. Aš tik norėjau pasakyti, kad nors man ir nuodėmė skūstis likimu, tačiau aš žinau savo vietą.

- Tebūnie, aš jau ir taip supratau, jog tavo širdį kirminas graužia; kiekvienas suprastų, išgirdęs tavo dainą. Tu tokia graži, kad jau tikriausiai susiradai mylimąjį...

- O Dieve, senjora... kaip aš išdrįščiau. Maldauju, negalvokit taip, mano ponia!

- Kodėl? Ar tu iš kitokio molio nulipdyta? Prisipažink, Izaura, juk tu turi širdies išrinktąjį? Ar ne dėlto tu liūdi, kad gimei verge ir negali paskirti save tam, kuris myli? Ar aš neteisi?

- O ponia, - trūkinėjančiu iš susijaudinimo balsu ėmė maldauti Izaura, - prisiekiu, jūs klystate... Aš neišdrįščiau net pagalvoti.

- Ak, koks angeliukas! Taip ir patikėjau. Be abejo, tu įsimylėjus - kitaip ir būti negali. Tik tu pernelyg daili ir išsilavinusi, kad susidomėtum vergu, juk jis tau ne pora; nors aš ir abejoju tokią vergą atsiradus. Todėl, mano širdede, neapgaukinėk manęs: mergaitė, turinti tavo privalumų, gali tikėtis užkariauti net pasakų princo palankumą ir meilę. Štai kodėl tu uždainuoji savo niūrias dainas. Bet tu, tiesa, nenusimink, Izaura, aš tau pažadu, sugrįš Leonsijus ir tu gausi laisvę. Gėda, žinoma, kad tokia mergaitė kaip tu iki šiol dar vergė.

- Dėkoju jums, senjora, bet patikinu jus, kad aš ir nepagalvoju apie meilę ir juo labiau apie laisvę, o retsykais liūdžiu visai be jokios priežasties.

- Tiek to, palikim tai ramybėje. Aš pati noriu, kad tau parašytų paleidžiamąjį raštą, ir aš pasieksiu savo.

Čia pokalbis nutrūko: kanopų bildėjimas pranešė, kad atvyko raiteliai. Jie jau skubėjo į prieangį.

Malvina ir Izaura nuskubėjo prie lango pažiūrėti, kas atvyko.

Antras skyrius

Į priėmimą lipo du elegantiški jauni kavalieriai, atšaukiantys į fazendą iš Kampuso miestelio. Iš jaunuolių tvirtos laikysenos nesunku spręsti, kad šiuose namuose jie nesvetimi.

Ir iš tiesų, vienas iš jų Malvinos vyras Leonsijus, o kitas - Enrikė, jos brolis.

Prieš pratęsiant pasakojimą, susipažinkime su atvykusiais iš arčiau.

Leonsijus buvo vienintelė mūsų mielos fazendos savininko, turtingo ir įtakingo komandoriaus Almeidos, atžala. Prieš metus apvedinęs sūnų, komandorius (jau pagyvenęs ir ligotas) užrašė jam turtingą fazendą, o pats pasiliko gyventi mieste, kad likusias dienas galėtų praleisti su komfortu ir papramogauti. Tai leido atitrūkti nuo įkyrėjusių negandų.

Leonsijų išpaikino likimas. Tėvai jį labai mylėjo, ir augo berniukas, nežinodamas rūpesčių. Greitai pradėjo ištvirkauti ir švaistytis be darbo. Pašėlęs ir judrus jis nevargino savęs mokslais ir kalimu atmintinai, pakeitė keletą mokyklų, nė vienoje ilgai neužsibūdamas ir su dideliu vargu įveikdamas keliamuosius egzaminus. Jeigu ne mokytojai, kurie neišdrįso įskaudinti galingą ir dosnų komandorą, Leonsijus būtų neišlaikęs nė vieno egzamino.

Po mokyklos baigimo įstojęs į medicinos fakultetą, būsimas gydytojas po keleto mėnesių pajuto nenugalimą pasišlykštėjimą gydytojaviu ir ryžtingai pasuko į juridinių mokslų pusę. Ketindamas studijuoti įstatymą ir teisę, jis persikėlė į Oliną. Bet vietoj to pradėjo lėbauti, puotauti, pamėgo meilės žaidimus, greitai prašvilpdamas nemažą tėvo turto dalį. Kai nusibodo studijuoti jurisprudenciją, Leonsijus staiga suvokė, kad tik Europoje gali įgyti daugiau proto ir numalšinti žinių troškulį iš pačių tikriausių ir įžymiausių šaltinių. Visa tai jis smulkiai išdėstė laiške tėvui, kuris aprūpino jauną dykaduonį pinigais ir išsiuntė į Paryžių, guosdamas save, kad vaikas grįš iš Europos mokslo sostinės mažų mažiausia kaip naujas Humboldtas.

Isikūręs šiame svajonių ir pramogų lopšyje, mūsų jaunas talentas nuobodžių paskaitų lankymu labai retai pradžiugindavo žymius Sorbonos profesorius. Mažai kam teko laimėti sutikti mūsų mokinį muziejų salėse, institutuose ar tyliose Lotynų kvartalo (Paryžiaus rajonas, nuo seno garsėjantis mokslo įstaigomis, bibliotekomis, muziejais. - Red.) bibliotekose. Užtat jis tapo garsių restoranų, Operos ir Langlado gatvės (Paryžiaus rajonas, kur klestėjo prostitutacija. - Red.) nuolatinis svečiu, iš aukštuomenės liūtų tarpo įsigijo daugybę draugų, jį lengvai atpažindavo Paryžiaus bulvaruose. Per keletą metų jaunasis plevėsa aplankė visus madingus Europos kurortus ir sostines, garsėjusias tarp puošėjų. Leonsijaus meilės ir poniški išsišokimai tiek ištuštino tėvų kišenę, jog komandoras Almeida, įveikęs aklą tėvišką

meilę, nusprendė skubiai dievinamą atžalą gražinti į gimtąjį lizdą. Komandorui šovė į galvą paika idėja: ar nepamėginus peraugusį tinginį išgelbėti nuo neišvengiamos pragaro ugnies, sudominus jį pelninga santuoka su turtinga sostinės sluoksnių nuotaka?

Ant šito kabliuko Leonsijus užkibo. Elegantiškas ir išsipustęs puošėiva greitai sugrįžo. Tiesa, laurų mokslo srityje jis nenuskynė ir išsilavinimo, apie kurį svajojo tėvas, negavo, bet užtat manieras įgijo tikrai įspūdingas. Nei pridėti, nei atimti - karališka atžala! Vargas tik, kad proto neįgijo, nuo nežabotų ūžavimų ir siautėjimų tapo kietaširdis. Tuos dorus pagrindus, kuriuos padėjo nesavanaudiška motina gamta, jis savyje išgyvendino be gailėsčio ir dėl to nepergyveno.

Kai Leonsijus grįžo iš Europos, jam buvo dvidešimt penkeri metai. Tėvas sugebėjo jį įtikinti, kad išsilavinimas - tai, žinoma, puiku, bet išleisti dideli pinigėliai, todėl laikas ateiti į protą, galvą pasukti, kaip padaryti karjerą, pamėginti, jeigu nepadidinti, tai bent išsaugoti turto likučius juodai dienai. Juk tai anksčiau ar vėliau taps vieninteliu sūnelio pragyvenimo šaltiniu. Po ilgų svarstymų ir svyravimų Leonsijus pagaliau nusprendė apsistoti prie komersanto karjeros, kuri, kaip jam atrodė, labiausiai atitinka jo įpročius ir manieras. Tačiau naujai iškepto komersanto idėjos ir užmojai pasirodė tokie, kad komandoras greitai suprato, jog, pritaręs Leonsijaus pasirinkimui, apsiriko. Net didelės eksporto importo operacijos, pagaliau ir prekyba vergais Leonsijui pasirodė gėdingas užsiėmimas, žeminantis jo aristokratišką kilmę ir orumą. Ne prie širdies jam buvo ir mažmeninė prekyba, apie kurią vien tik pagalvojus užvirdavo jo mėlynas kraujas. Leonsijų traukė biržų spekuliacijos, ypač žaidimas su paaukštiniu. Štai čia jo sritis, bematant patrigubins tėvo turta. Europos biržose prisigraibęs kai kurių žinių nusprendė, kad panašias operacijas su jo sugebėjimais prakišti Brazilijoje vienas juokas.

Tačiau tėvas kažkodėl neskubėjo pakratyti kapsą ir perduoti visus gyvnuosius naujam finansų genijui, žadančiam paversti auksu visa, prie ko prisilies. Iki šiol jis atskleidė tik neeilinius švaistūno sugebėjimus. Todėl sumanus tėvas nusprendė nedidinti turto iki Leonsijus neįgaus šiek tiek proto.

Sumetęs, kad artimiausiu metu negalės valdyti tėvo turto, Leonsijus greitai susiorientavo, jog vestuvės pats neskausmingiausias ir paprasčiausias būdas įsigyti pinigų, leisiančių jam poniškai gyventi.

Naudingos partijos ilgai nereikėjo laukti. Malvina, gražuolė, turtingo pirklio, komandoro draugo, duktė, pagal abipusį tėvų susitarimą skirta Leonsijui į žmonas, jau seniai nenustygo vietoje pagaliau išvysti savo jauniki.

Komandoras atvežė savo šeimynėlę į miestą. Jie vienas kitam patiko, ir, reikalo ilgam neatidėliodami, atšventė vestuves. Greitai po jungtųjų Leonsijaus motiną ištiko apopleksija, ir vargšėlė staiga numirė. Geraširdė moteris, teilsisi ramybėje, vedybiniame gyvenime buvo nelaiminga. Komandoras, gana šaltas ir taupus žmogus, nelepino žmonos dėmesiu. Meilės malonumų ieškojo ne šeimos guolyje, negailėstingai užgaudamas žmonos širdį. Viena jai liko paguoda - Leonsijus, visi kiti vaikai mirė dar kūdikystėje. Vargšė visą

gyvenimą svajojo apie dukrelę, kuri sušvelnintų jos vargingą gyvenimą ir pagelbėtų senatvėje. Ji meldė Dievą atsiųsti iš aukštybių švelnų, glėžną sutvėrimą, kuris atlygintų jai už kančias ir gerus darbus, kuriam ji skirtų visą neiššvaistytą gerumą ir savo širdies šilumą.

Ir Dievas išgirdo ją: žavi mergaitė, kurią komandoro namuose pagimdė vergė, savo mielu charakteriu, gyvumu nustebino gerąją moterį jau nuo lopšio ir visiškai užkariavo jos širdį.

Izauros (tokį vardą davė vaikui) motina buvo gera mulatė, mylimiausia komandoro žmonos belaisvė ir ištikima mukama (tamsiaodė vergė, pataraujanti poniai, arba vaikų žindytė. - Red.). Senjoras Almeida, tiek aistringas, kiek įnoringas savo užgaidose vyras, į verges žiūrėjo kaip į nuosavą haremą. Jau seniai mėgino suvedžioti dailią mulatę ir priversti ją tenkinti savo įnorius. Kiek galėdama vargšėlė priešinosi grubiam spaudimui, bet, neatlaikiusi grąšinimų ir smurto, galų gale pasidavė.

Nė kiek nesivaržydamas doringos žmonos, komandoras krėtė savo niekšybes, ir neužtarnauta skriauda giliai pervėrė šventos moters širdį.

Istumta į nevilį, ji šį kartą neištikimam vyrui išlejo visą susikaupusį skausmą tiesiai į veidą, ir jos kankintojas daugiau neišdrįso pakelti rankos prieš vergę. O kitaip nei jėga jis nieko negalėjo laimėti, nes kelė jai pernelyg didelį pasiūlykštėjimą. Kietaširdis tironas tokio pažeminimo negalėjo pakęsti ir nusprendė atkeršyti išdidžiai užsispyrėlei.

Mulatę išmetė iš ponų namo, perkėlė į patį skurdžiausią, aplūžusį senzalą pas juodaodžius belaisvius. Feitorius (valdytojas, vergų prižiūrėtojas. - Red.) gavo griežčiausią nurodymą nepagailėti neklusniai vergei nei pačio juodžiausio darbo, nei rimbo. Tačiau šis žmogus, geraširdis iššeivis iš Portugalijos, susižavėjęs mulatės grožiu ir romiu būdu, apdovanojo ją glamonėmis, o ne rimbu. Ir padarė tokią pažangą, jog nepraėjus nė metams, vergė pagimdė žavingą mažylę, kurią pavadino Izaura.

Gimus vaikui, komandoro neapykanta nepaklusniai vergei vėl suliepsnojo. Vargšą valdytoją išvijo lauk, o vergę pasiuntė prie sunkiausių katorginių darbų, pasmerkdamas pačioms rafinučiausioms patyčioms. Nespėjusi užauginti vaiko, nelaimingoji greitai pasimirė.

Štai kaip žiaurus likimas pasielgė su maža Izaura, atimdamas ir motiną, ir tėvą. Tačiau lyg išpirkdama žiaurią neteisybę, virš mažylės išskleidė sparnus apvaizda, apsireiškusi šventa moterimi, gėrio angelu. Komandoro žmona prisiėmė mažylę kaip Dievo pirštą, aukštybių dovaną, atpildą už kančias ir gerus darbus. Prie nelaimingos mulatės karsto ji pakėlė sudrėkusias akis į dangų ir prisiekė, kad save paaukos Izaurai, užaugins ją kaip savo dukrą.

Šauni moteris auklėjo mergaitę su religine ugnele, atiduodama jai visą meilę ir širdies šilumą. Kai Izaura truputį paaugo, šeimininkė pati ėmė ją mokyti rašto, rankdarbystės ir nuolankumo Dievui. Vėliau gerutei mulatei pasamdė muzikos, šokių, piešimo, italų ir prancūzų kalbos ir literatūros mokytojus, pripirko knygų, rūpindamasi mergaite, kaip savo dukra. Izaura jai atsilygindavo šimteriopai. Mergaitė greitai lavėjo, godžiai sėmėsi žinių, o sena senjora negalėjo atsidžiaugti gražia brangenyste. Ji visiškai atsidėjo

gludinimui brangakmenio, kurį laikė nuostabiausiu perlu, gyvenimo pabaigoje papuošusiu žilus plaukus. "Dievas nepadovanojo dukrelės, mano kūno ir kraujo, - kalbėjo ji, - bet atsiuntė dukrą iš aukštybių."

Nei meilė, nei pernelyg didelis galbūt net įkyrokas rūpinimasis neišpakinio jos, nepadarė nei atžagaria, nei pasipūtusia ar garbėtroška. Priešingai, ji darėsi vis kuklesnė ir nuoširdesnė, vis labiau ryškėjo gamtos duotas gerumas ir širdies tyrumas. Linksma ir draugiška su kitais belaisviais, prieš ponus - rami ir paklusni.

Komandoras nepritarė žmonos prisirišimui prie mažos vergės ir nepraleisdavo progos papriekaištauti šiam, kaip jis vadino, "senos kvaišos kapriuzi".

- Visai senoji iš proto išėjo! - kartais jis sušukdavo. - Na išaugins princesę, o vėliau visiems reikės jos kojas bučiuoti. Jau ne, atleiskite. Gyvenimo pabaigoje visai kuoktelėjo. Vieni visas dienas meldžiasi, antri keikiasi ir žmones puola, treti augina šuniukus ir kitą gyvastį, o ši staiga persimetė prie mažamečių vergių. Na ir reikaliukai. Tiek to, tegul sau guodžiasi, nors ant manęs nebambės. Ir už tai ačiū Dievui!

Praėjus keletui dienų po Leonsijaus vestuvių, komandoras pervežė savo šeimą ir jaunosius į fazendą prie Kampuso. Ilgam neatidėliodamas reikalų, jis perdavė dvaro, vergų ir kitos nuosavybės valdymo ir vadovavimo teises sūnui, paaiškinęs, kad gyveno laimingas, o dabar nusprendė pailsėti pasilikdamas sau rentos pajamas. Padovanojęs sūneliui brangią dovaną, jis, ilgai negaišdamas, išdūmė į Rio. O štai žmona, palaiminta komandoro ir dideliu jo džiaugsmu, nusprendė pasilikti fazendoje su jaunaisiais.

Geros ir jautrios širdies Malvina iš karto pajuto simpatiją ir užuojautą Izaurai. Negalėjo ji likti abejinga kukliai, romiai, mielos išvaizdos, puikių manierų vergei. Todėl Izaura tapo net ne mukama ar poniai artima verge, o greičiau jos drauge, padedančia sutrumpinti ilgas dienas fazendoje. O Malvina, pripratusi prie miesto malonumų, buvo laiminga suradusi šiame nuošaliame ir tyliame kampelyje ištikimą bičiulę, kuri leido jai lengviau priprasti prie provincijos gyvenimo ir nebodėtis jo.

- Kodėl jūs iki šiol nesuteikiate laisvės šiai mielai mergaitei? - vieną dieną uošvės paklausė Malvina. - Ji tokia šauni ir gera. Negi ji visam gyvenimui liks vergė?

- Tu teisi, dukrele, - geranoriškai atsiliepė nukaršusi senjora, - bet ką aš galiu padaryti? Man neužteks jėgų išleisti šį paukštelį į laisvę, nes pats dangus atsiuntė jį man, pats aukščiausiasis panoro, kad ji būtų man paguoda ir praskaidrintų paskutines dienas. Ir kam jai laisvė? Ji čia visiškai laisva, net laisvesnė negu aš pati. Juk gera man, nelaimingajai, - ir iš gyvenimo daugiau nieko nelaukiu, neliko ir jėgų laisve džiaugtis. O tu dar nori, kad aš išsiskirčiau su savo balandėle, mano vienintele brangenye. Tik purptelės iš čia, ir aš daugiau jos niekad nematysiu. Juk negrįš ji į narvelį! Ne, ne, dukrele, kol aš gyva, ji bus šalia manęs. Tokia mano valia. Tu, žinoma, sakysi, kad senė kvailioja, bet dienelių man liko kaip katino ašarų. Todėl aš prašau ne tiek daug. O kai iškeliausiu į aną pasaulį, gaus laisvę, vargšėlė, aš pasirūpinsiu, tai parašysiu testamente.

Ir iš tikrųjų geroji senutė nekartą mėgino parašyti testamentą, kad pagaliau padarytų laiminga savo vergę, brangų širdies spindulėlį. Bet komandoras, susitaręs su Leonsijumi, dėl įvairiausių priežasčių įsigudrino uždelsti. Deja, klastingą sumanymą vainikavo sėkmė - ištikta sunkios apopleksijos, senelė iš karto numirė, taip ir nespėjusi pareikšti paskutinės valios.

Prie uošvės karsto Malvina prisiekė nepalikianti nelaimingosios Izauros ir padarys viską, kad pakeistų mirusios šeiminkės meilę. O vergė ilgomis naktimis apverkė šios nuostabios moters, švelnios ir mielos motinėlės, mirtį. Liūdnos mintys graužė Izaurai širdį, juk ji kaip buvo, taip ir liko vergė, tik jau ne geraširdės senjoros, o žiaurių ir kerštingų ponų.

Trečias skyrius

Jau laikas, mielas skaitytojau, iš arčiau susipažinti ir su Enrike, Leonsijaus svainiu. Dvidešimtmetis jaunuolis mažai kuo skyrėsi nuo kitų turtingų tėvų sūnų. Puošeiva, lengvabūdis, ūmus ir pasipūtęs. Gana gražus. Tarp kitko, nežiūrint į šiuos visus tokios kilmės jaunuoliui būdingus trūkumus, Enrikė buvo nepiktybiškas ir geraširdis. Dabar jis, kaip ir kiti medicinos fakulteto studentai, atostogavo. Iš Leonsijaus gavo pakvietimą aplankyti seserį ir keletą dienų pailsėti fazendoje.

Reikia pastebėti, kad Leonsijus, kuris ir anksčiau, nors ir neilgam, lankydamosi fazendoje, Izauros grožį ir žavumą pastebėjo tik po vestuvių. Ypatingos meilės Malvinai jis neįjutė, nes vedė iš išskaičiavimo, tačiau santuoka buvo visai patenkintas. Dar ko, reta laimė turėti žmoną su pavydėtinu kraičiu ir kartu jauną ir gražią. Nežiūrint to, potraukį žavingai žmonai pajusdavo tik kartkartėmis, o po to, patenkinęs geidulį, tuoj pat ją pamiršdavo. Atsiradusi aistra graužė jo širdį užsidegdama karštomis liepsnomis, kurių liežuvėliai diena iš dienos vis labiau kankino šį aukštuomenės tigra. Pripratęs prie lengvų pergalių, susidūręs su Izauros pasipriešinimu, įniršdavo, kol staiga nesusivokė, jog žavi puikuolė - vergė, jo nuosavybė.

Leonsijus, paveldėjęs komandoro charakterį, nusprendė priešgina įveikti jėga.

Ki tą dieną po jaunuolių atvykimo, aštuntą valandą ryto, Izaura, baigusi nuo baldų valyti dulkes, sėdėjo svetainėje prie lango ir siuvinėjo. Laukė atsikeliant ponų, kad galėtų paruošti kavą. O Leonsijus ir Enrikė nepastebėti įsmuko į svetainę, sustojo ir pradėjo apžiūrinėti Izaurą, kuri, nieko neįtardama, ant baltos drobnės siuvinėjo įmantrų raštą.

- Na ką, patinka? - sušnibždėjo Leonsijus į svainio ausį. - Koks briliantas, a? Ir kas išdrįstų pasakyti, kad tai ne andalūzė iš Kadino ar neapolitietė?

- Ji tiesiog stebuklas! - nesulaikė nuostabos Enrikė. - Tikra brazilė!

- Prie ko čia brazilė! Visas pasaulio auksas nublėsta prieš šio perlo spindesį! Ne, šios aštuoniolikmetės gazelės gracija, šios gražuolės žavesys išvestų iš proto kiekvieną, ištirpdytų ir ledo luitą. Beje, tavo sesutė prašo, kad aš Izaurai duočiau laisvę, - tokia, girdi, paskutinė mano motulės, Dieve, suteik jai atilsį, valia. Bet aš ne toks prasčiokas, kad prarasčiau mano širdies šviesulį, laisvu noru atiduočiau neįkainuojamą brangenybę. Jau ne, papūskit! Jeigu motulė ją labai puoselėjo, lepino ir auklėjo kaip princesę, tai tikriausiai aš negaliu atsisakyti tokios brangenybės, ar ne? Tiesa, tas drisnius, jos tėvas duris varsto, norėdamas dukrą išsipirkti. Bet mano tėvulis, reikia tai įvertinti, nepasimetė, užsiprašė tokios sumos, kurios tas portugau-

liūkstis net nesapnavo. Tu, Enrike, pats pažiūrėk, ar atsirastų pasaulyje tiek aukso šios gražuolės išpirkimui?

- Taip, ji nuostabi, - sutiko Enrikė. - Tiesiog kerinti. Tokios vergės nesurasi net pačio galingiausio padišacho hareme. Bet turiu tau patarti, mielas svaini, kaip tavo draugas ir giminaitis - tu gerokai rizikuoji šeimos laime, augindamas tokią gėlytę savo namuose, šalia mano sesers...

- Puiku! - juokdamasis nutraukė jį Leonsijus. - Pagal savo amžių tu nepataisomas moralistas. Be reikalo nepergyvenk, brole, tavo seseriai, priešingai, patinka, kad jos verge visi žavisi. Ji didžiuojasi ja. Kas yra Izaura? Gražus papuošalas, niekutis, kurį rodo publikai. Negi būtų geriau ją pasiuntus lenkti nugarą plantacijoje?..

Šioje vietoje jų pokalbis nutrūko. Iš anfilados kambarių į koridorių išnirio Malvina, besišypsanti ir žvali, kaip balandžio vėjelio dvelksmas.

- Labas rytas, tinginių pančiai! - sučiaušėjo ji. - Net negalvojau, kad jau atsikėlė!

- Sveika, angele! - nusišypsojo Leonsijus. - Ko tokia linksma iš pačio ryto? Gal sapnavai žalią paukštelį aukso snapeliu?

- Deja, nesapnavau, nors neatsisakyčiau. Gal kitą kartą pasiseks. Bet man ir taip gera. Noriu, kad visiems būtų linksma. Ir tu turi man padėti, Leonsijau... Aš buvau labai nusiminusi, pamačius tave susikrimsiusį, kad net pamiršau tau pasakyti tai, ką ruošiausi... O pasirodžius nedėkingam broliui, kuris manęs labai ilgai neaplankė, visai iš galvos iškrito.

- Apie ką kalbi? Nekamuok, kalbėk, Malvina.

- Prisimėni, ką tu man žadėjai, Leonsijau? Tai šventas pažadas, kurį būtinai reikia išpildyti... Ir aš noriu, kad tai būtų padaryta šiandien!

- Štai kaip? O... ką aš žadėjau? Atleisk, angele, aš neprisimenu.

- Nejaugi? Tu toks užuomarša? Tu pamiršai, kad žadėjai suteikti laisvę...

- Ak, štai apie ką tu, - grubiai atsiliepė Leonsijus. - Žinoma, žadėjau. Tik, brangioji, kodėl tai reikia aptarti čia? Jai dalyvaujant?

- O kas čia blogo? Tiek to, tegul bus kaip tu nori, - su šiais žodžiais Malvina nusivedė vyrą į kambarį. - Enrike, palauk čia, o aš paprašysiu paduoti mums kavą.

Tik atėjęs Malvinai, Izaura pastebėjo, kad svetainėje ne viena. Mergaitė negirdėjo apie ką šnibždėjosi jaunuoliai, o ir iš Leonsijaus ir Malvinos pokalbio beveik nieko nesuprato. Kai pasišalino šeimininkai, ji atsistojo ir norėjo išeiti, bet Enrikė jai pastojo kelią.

- Ko pageidaujate, senjore? - paklausė ji, kukliai nuleisdama akis.

- Palauk, mieloji, aš noriu tau kai ką pasakyti, - atsakė Enrikė ir staiga pajuto, kad jo liežuvis pridžiūvo prie gomurio. Jis tylėdamas stovėjo prieš Izaurą ir rijo ją akimis, nepajėgdamas pratarti nė garso, negalėdamas atplėšti žvilgsnio nuo nepaprastai gražaus, tyro mergaitės veido. O ji, savo ruožtu, žiūrėjo į jaunuolį kiek nustebusi. Staiga Enrikė suvokė absurdišką padėtį: sustingo lyg statula, išdidžiai gėrėdamasis verge. Taip, taip, taip, juk ji paprasta vergė, nors ir fėjos veidu. Ir, atgavęs įprastą laisvumą, Enrikė nugalėjo sustingimą ir paėmė Izauros ranką.

- Kokia tu nuostabi, mažytėle, - suburkavo jis. - Mano sesuo teisi:

negalima tokiai gėlytei kankintis vergijoje. Būtum gimus laisva, visas pasaulis gulėtų po tavo kojomis.

- Jūs pernelyg geras man, senjore, - kukliai atsakė Izaura, mėgindama išlaisvinti ranką, - bet jeigu tai ir viskas, ką norėjote man pasakyti, leiskite eiti.

- Palauk, mano gražuole, nebūk tokia žiauri, juk aš nieko blogo nedarau. O Dieve, padėk man ją išlaisvinti, ir tada aš užkariausiu jos meilę! Toks gražus ir gležnas sutvėrimas neturi vysti nelaisvėje, kažkas būtinai tave iš ten ištrauks ir tave pasiglemš. Aš meldžiu Aukščiausiojo, kad tai būčiau aš, tavo ponios brolis, kuris vergę pavėrs princese...

- Garbės žodis, senjore Enrike, - mergaitės skruostus išmušė ryškus raudonis, - negi jums negėda sakyti komplimentus savo sesers vergei. Čia tiek daug gražių mergaičių, kurios bus laimingos pelnę jūsų palankumą...

- O Izaura, nekalbėk taip! Niekas visame pasaulyje negali prilygti tau, grožio angelui! Neatstumk manęs, juk kas dar, išskyrus mane, tau gali padėti? Aš priversiu Leonsijų suteikti tau laisvę, nes aš jau atspėjau jo planus ir sugebėsiu juos sugriauti; negalima leisti tokios niekšybės. Tu turėsi visko, ko geis tavo širdis: šilkinių suknelių, brangenybų, karietą, vergų, kurie keliaklupsčiaus prieš tave. O aš būsiu pats aistringiausias ir ištikimiausias tavo gerbėjas, kuris nešios tave ant rankų, nuo tavęs nupūtinės dulkeles...

- O Dieve! - ėme prašyti Izaura. - Jūs man visai galvą susuksite, senjore. Neverta aš tokių žodžių, geriau palaikykite juos vertesnei mergaitei, o aš ir taip patenkinta savo likimu.

- Izaura, nebūk žiauri! Patikėk, kad aš... - Jis pamėgino apkabinti mergaitę per pečius.

- Palikit mane, senjore Enrike, maldauju! - sukliko Izaura, mėgindama išsprūsti iš kibaus glėbio. - Dėl visų šventųjų, nelieskit manęs!

- Pasigailėk, Izaura! - Enrikės akys degė ugnimi, o balsas drebėjo. - Tik nešauk taip... Vienas pabučiavimas... Tik vienas pabučiavimas, ir tu padarysi mane laimingiausiu iš visų mirtingųjų... Vienas pabučiavimas, ir aš paleisiu tave, prisiekiu!

- Jeigu jūs nepaleisite, senjore, aš vėl suriksiu, dar garsiau, - pralėmė vargšė vergė, dairydamosi į šalis.

- Bet, Izaura, kuo nusipelniau tavo nemalonės? - sušuko Enrikė, jau gerokai suerzintas pasipriešinimo. - Pasižadau, aš padovanosiu tau visko, ko širdis geidžia! Pradėsi gyventi kaip kilni senjora!.. Na, nesigrauk taip, mano princese...

- Eikit po velnių, senjore! - praradusi kantrybę išpoškino mergaitė. - Maža man senjoro Leonsijaus, tai dar ir jūs! o jeigu jis dabar įeis?

- Ką? Ką tu sakei? Vadinasi, Leonsijus taip pat?.. Vis dėlto nuojauta manęs neapgavo! Kaip žema... Bet, prisipažink, tu su juo švelnesnė, tiesa?

- Nedaugiau nei su jumis, senjore.

- Na, na, eik jau eik, Izaura. Tu tokia ištikima poniai, kuri tave labai myli, kad neleidi sau išklaudyti jo neabejingų kalbų. O aš tai kitoks! Kodėl tu tokia žiauri su manimi?

- Aš? Dėl Dievo, senjore, nesityčiokit iš vargšės vergės!

- Aš visai nesityčioju, Izaura. Leisk tai patvirtinti... vienu pabučiavimu...
- Enrikė puolė prie mergaitės, mėgindamas apkabinti ir pabučiuoti ją.
- Puiku! Labai puiku!.. - nuo svetainės slenksčio pasigirdo pašiepiantis balsas.

Netikėtai užklyptas, Enrikė baikščiai atsuko. Meilės įkarštis akimirksniu išblėso, o širdis atsidūrė kulnyse.

Tarpdryje, sukryžiaavęs rankas, stovėjo Leonsijus ir, įtartinais šypsodamasis pro ūsą, stebėjo kas vyksta.

- Tu darai pažangą, broliuk, - pašiepiančiu balsu tęsė Leonsijus. - Štai ko vertos tavo paskaitos apie moralę! Patraukė mano vergės? Labai gražu... Tai šitaip tu gerbi sesers namus!

- Eik velniop! - nuožmiai iškošė Enrikė, kurio pirmas noras buvo kumščiais užpulti piktadžiugiškai besišypsantį svainį. Tačiau, šiek tiek pagalvojęs, jaunuolis nusprendė pavartoti prieš skriaudėją jo pačio ginklą, nes prie tokių aplinkybių protingai ir laiku sviesta pajuoka galėjo garantuoti lemiamą persvarą. Todėl Enrikė susitvardė ir, pamėgdžiodamas įžeidų svainio toną, prakalbo:

- Atleisk, brolau. Aš tik dabar suvokiu, koks jūs maloningas svetainės nuostabiems papuošalams; jūs net leidot sau nepastebėtam įsėlinti čia, kad galėtumėt be trukdymų šnipinėti. Galima pagalvoti, kad jūs pavyduliuojat šiai vergei! Vargšė mano sesutė. Tai ji nustebs, per tokį ilgą laiką neperkandus savo doro vyrelio.

- Ką ten plepi? - puolė Leonsijus, sugniaužęs kumščius. - Nagi, pakartok, ką sakei!

- Tai, senjore, ką girdėjote. Manau, kad jūsų niekšiškas elgesys mano seseriai neilgam liks paslapyje.

- Koks elgesys? Tu ką, kuoktelėjai, Enrike?

- Neapsimetinėkite, senjore Leonsijau. O gal kvailiu mane laikote? Ir likite sveikas! Aš išeinu, nes ginčytis dėl kažkokios vergės meilės nedora ir neverta.

- Palauk, Enrike... Paklausk manęs.

- Na jau ne, nuolankiai dėkoju. Turiu garbės! - Enrikė nusilenkė ir gfeitais žingsniais paliko svetainę.

Leonsijus suprato apsirikęs. Kaip galėjo atsitikti, prikaišiojo jis sau, kad, būdamas protingas ir patyręs, pakliuvo į spąstus, kuriuos paspendė šis lengvabūdis geltonsnapis? Jis neteikė reikiamo dėmesio vulkano jėgai, kurią Enrikei pažadino Izaura, ir tam, kad dabar svainis buvo pasirengęs bet kokia kaina išlaisvinti Izaurą. Nors apie tai jis garsiai ir nekalba... Kol kas. Iš antros pusės, kokių įrodymų gali pateikti Enrikė, kad apjuodintų jį prieš žmoną? Keletą nerišlių ir vulgarių replikų, tik tiek, tai lengva paversti juokais. Gal Izaura ką nors leptelėjo Enrikei ir tai sukėlė jam pyktį ir pavydą? Atvirai kalbant, Leonsijui nuspįjaut į šeimos židinį. Bet štai kišimasis į planus, kuriuos jis brandino gražuolei vergei, siutino.

- Prakeikimas, - sukriokė jis. - Šitas beprotis gali suardyti visas mano užmačias. Jeigu jam kas nors žinoma, jis būtinai išplepės Malvinai...

Kankinamas niūraus pavojaus, Leonsijus kurį laiką stovėjo nejudėda-

mas, išsproginęs apniukusias akis. Po to jis prisiminė Izaurą, kuri, jam pasirodžius, įsispraudė į svetainės kampą ir, drebėdama lyg drugio krečia-
ma, stebėjo užsiliepsnojusį ginčą. Tartum būtų susirėmę du alkani tigras dėl
krauju paplūdusios stirnos. Izaura karčiai priekaištavo sau dėl nesusilaiky-
mo, neatsargių žodžių. Dabar jos neižvalgumas tapo rimto kivrčo priežas-
timi, o jo auka, be abejonės, taps ji pati. Ji prisišaukė du didelius niūrius
debesis, kurie susidūrę iškris žaibais ant vargšės galvos.

Ketvirtas skyrius

- Na, tu dar čia? Puiku... - prašneko Leonsijus, kai jo žvilgsnis kliudė išsigandusią Izaurą, vis dar neišdrįstančią išlįsti iš savo kampo ir meldžiančią dangaus, kad šeimininkas nepastebėtų arba pamirštų. - Tu, kaip matau, veltui laiko neleidi. Šito snargliaus meilių žodelių klausai?

- Kaip ir iš jūsų, šeimininke; kitokios išeities neturiu.

- Na, o pati ar pasakojai tam stuobriui ką nors?

- Aš? - sutriko mergaitė. - Ar galiu aš paskalomis įžeisti geruosius ponus?

- Gerai pasverk savo žodžius, Izaura, nemėgink mane apgauti. Tu jam nieko nekalbėjai apie mane?

- Nieko...

- Prisieki?

- Prisiekiu, - pralemeno mirtinai išgąsdinta Izaura.

- Klausyk, mieloji... būk atsargesnė. Jeigu aš iki šiol pakenčiu tavo pasipūtėlišką elgesį su manimi, tai negalvok, kad pakęsiu šio perėjūno asistavimą, ir dar mano namuose, vos ne prie manęs. Ir mažiau plepėk apie tai, kas čia vyksta! Jei nenori mano meilės, saugokis užsitraukti mano neapykantą.

- Atleiskit, šeimininke, bet kuo aš nusikaltau, už ką jūs mane persekiote?

- Turbūt pati supranti. Ir apskritai, atrodo, reikės tave išsiųsti iš šių namų. Surasiu ramesnį kampelį, kad pašalinių dėmesio neatkreiptum...

- Kodėl, šeimininke?

- Užteks, mieloji, nenoriu daugiau tavęs klausyti. Dar kas nors užtiks mudų čia. Kitą kartą pakalbėsime. Reikia eiti, o tai šitas ištvirkėlis tik ir laukia progos sukiršinti mane su Malvina. Bjaurybė! - bumbėjo Leonsijus, išeidamas iš salės. - Tegul bus prakeikta valanda, kai jis čia pasirodė.

Isitikinusi pagaliau išėjus šeimininką, mergaitė gailiai sušuko:

- Dieve, neleisk tai vėl pasikartoti.

Su ilgesiu ir mirtina baimė nujautė šių Leonsijaus atvirų priekabių tęsinį, kurį nutraukti ji bejėgė. Nusprendusi priešintis iki paskutiniųjų, Izaura prisiminė savo nelaimingos motinos likimą. Jos liūdną istoriją kadaise papasakojo seni vergai. Ateitį įžvelgė pačių tamsiausių tonų.

Mergaitė jautė, kad atsikratyti šeimininko pretenzijų galima tik vienu būdu - apie viską papasakojus Malvinai. Izaura pernelyg mylėjo savo jauną poniją, kad galėtų žengti panašų žingsnį. Tai pagaliau visiems laikams išsklaidytų palaimingą iliuziją, kuria ji dabar gyvena. Izaura greičiau pasiruošusi pati, kaip jos motina, tapti nežmoniško žiaurumo auka, nei paleisti audros debesį virš mylimos šeimininkės giedro dangaus.

Mūsų herojės tėvas - vienintelis, išskyrus Malviną, žmogus, nesavanaudiškai domėjosi jos likimu, buvo paprastas samdomas darbininkas, kuris neturėjo jokių galimybių apginti vergę dukrą nuo gresiančios prievartos. Tokioje padėtyje mergaitei liko tik tyliai apverkti savo nedalią ir melsti Dievą, iš kurio ji tik ir tegalėjo laukti pagailos.

Dabar mums tapo aišku, kodėl savo mėgiamą dainą Izaura dainavo tokiu liūdnu, kupinu skausmo, balsu. Malvina apsiriko, šį liūdesį palaikiusi meilės ilgesiu.

Penktas skyrius

Grįžusi po pokalbio su Leonsijumi į savo kambarį, Izaura negalėjo nuraminti širdį draskančio nerimo. Persirengusi ji nusprendė kol kas pasislėpti kokiame nors kukliame namo ar sodo kampelyje nuo galinčių pasikartoti gėdingų scenų, panašių į tas, kurių liudininke ir dalyve neseniai teko būti. Vogčiomis slinkdama per namą, mergaitė įėjo į svetainę, bet žengusi tik keletą žingsnių, sustojo. Prieš ją staiga išdygo keistas ir juokingas subjektas, taip pat negirdom prasiskverbęs į salę, tik iš kitos pusės.

Tai būtų, praradusi visas žmogiškas formas, išsigimęs neužauga didžiule galva, rachitiko liemeniu, trumpomis ir kreivomis kojomis, gauruotas kaip kiemo šuo, ir bjaurus kaip beždžionė. Jis priminė vieną iš groteskinių viduramžių karaliaus svitos juokdarių. Gamta pamiršo jį apdovanoti kaklu, ir beformė galva išaugo tiesiai ant milžiniškos kupros. Tačiau veido linijos taisyklingos ir rodė jį esant geraširdį ir nuolankų.

Iš netikėtumo Izaura sušuko, nes taip ir nepriprato prie klaikaus šios esybės vaizdo. Be abejonės, prieš ją stovėjo senjoras Belšioras. Nežiūrint į visus fizinius trūkumus, štai jau daug metų jis sąžiningai dirbo fazendos sodininku. Puikus gėlynas, supęs sodybos namą, nė nemanė vysti dėl ne itin patrauklaus šeimininko. Ar likimas, ar Dievo užgaida sukūrė tokį keistą derinį, kad pabrėžtų vieno grožį kito išsigimimo sąskaita.

Vienoje rankoje Belšioras laikė šiaudinę skrybėlę, kurią nusiėmė prie Izauros, o kitoje - puokštę, tiksliau didelį glėbį įvairiausių gėlių, beveik visiškai slepiančių jo nevykusią figūrą. Jis priminė milžinišką įmantrią vazą su gėlėmis, vieną iš tų, kurias stato paradinių salių kampuose.

"Dieve mano, - pagalvojo Izaura, - dar ir šis... Žinoma, jį pakęsti lengviau. Tie mergišiai kankino mane, o iš jo ir pasijuokti galima."

- Sveiki atvykę, Belšiorai! - kreipėsi mergaitė į sodininką. - Ko pageidaujate?

- Senjora Izaura, aš... atėjau, - padrikai burbėjo sodininkas.

- Senjora? Tai aš senjora? Jūs tyčiojate iš manęs, Belšiorai.

- Aš tyčiojuosi? Kaipgi galima... negerbti senjoros... Mano liežuvis nudžiūtų, jeigu be pagarbos... Štai aš... priešingai, iš visos širdies... senjorai gėlių atnešiau, nes senjora pati kaip gėlytė...

- Užteks, Belšiorai. Ir nėra ko mane vainikuoti senjora! Jeigu taip elgsitės, aš įsižeisiu ir nepriimsiu iš jūsų gėlių. Senjora... kaipgi... Aš donos Malvinos vergė! Nepamirškite to, Belšiorai.

- Gerai gerai, Izaura. Vistiek mano širdyje jūs kaip senjora... Ir prie jūsų kojų aš pasiruošęs... kaip ten... parklupti... kad tik jas pabučiuočiau... Ką aš noriu pasakyti, na... - čia vargšelis visai susipainiojo.

-Įdomu, Belšiorai, tęskite...

-Na, ką aš noriu pasakyti, žmogus aš nežymus, žinoma, bet laisvas ir darbštus. Tai ir taupyklė netuščia. Joje jau atsirastų pusė tūkstančio kruzadų... Ir iš savo meilės aš juos visus pasiruošęs atiduoti, kad tik jus išpirkčiau iš nelaisvės. Jūs tarkite tik žodį. O po to ir vesti pasiruošęs.

- Labai dėkinga už jūsų dosnumą, Belšiorai. Bet veltui leidžiate laiką. Mano šeimaininkai neparduos už jokių pinigų.

- Ak, koks siaubas!.. Tokią gražuolę laikyti nelaisvėje! O dėl savęs, tai aš geriau būsiu vergu tokios vergės kaip jūs, jeigu ir turėčiau šimtą tūkstančių vergų! Be jūsų man nėra gyvenimo. Štai laistau gėles ir vis apie jus galvoju, svajoju...

- Nejaugi? Dabar matau, kokia meilė!

Belšioras krito ant kelių:

- Senjora Izaura! Susimilkit nlaimingo belaisvio, kuris... kurio...

- Kelkitės, kelkitės greičiau! - skubiai nutraukė beviltišką sodininko lemenimą mergaitė. - O jeigu staiga įeis šeimaininkė ir pamatys mus? Ir ką man tada daryti?

Kadangi Izaura prisiminė savo šeimaininkus, ir mes prisiminkim ir pažiūrėkim, kaip klostėsi santykiai tarp Malvinos, Leonsijaus ir Enrikės.

Susikirtimas svetainėje gerokai įpykdė ūmųjį Enrikę. Grįždamas po pokalbio su svainiu, jis užtiko savo seserį bufete ruošiant kavą. Negalvodamas apie pasekmes davė valią savo jausmams prie Malvinos ir metė keletą neatsargių žodžių, kurie moters širdyje pasėjo abejonę ir nerimą.

- Na ir šunsnukis tas tavo vyrelis! - išpyškino jaunuolis, degdamas pykčiu.

- Ką tu kalbi, Enrike?! Kaip tu jį pavadinai? - stebėdamasi brolio piktumu, paklausė Malvina.

- Atleisk, sesute... Jeigu tu žinotum, kokia gėda...

- Tu nesusirgai, Enrike? Ką tu turi omenyje? - pertraukė jį jauna moteris.

- Dieve, - sau po nosim sumurmėjo jaunuolis, - padaryk taip, kad ji niekada nesužinotų apie niekšišką jo...

- Na, tai kas ten su jumis įvyko? Paaiškink man! - Su didėjančiu nerimu Malvina pažiūrėjo broliui į akis.

- Ne, nieko... nesijaudink, - atsakė Enrikė, jau gailėdamasis išsprūdusių žodžių. Jis pradėjo suprasti, jog paskleidęs nesantaiką tarp sutuoktinių, gali suvaidinti liūdną ir apgailėtiną vaidmenį. Todėl jaunuolis mėgino sušvelninti tai, ką sakė. - Nesijaudink, - tęsė jis, mėgindamas nusišypsoti, - tiesiog tavo vyras gana didelis užsispyrėlis, štai ir viskas. Ir negalvok, prašau, kad mes ruošiamės šaudytis dvikovoje.

- Gerai, bet kai tu įėjai nepanašus į save... Akys degė, visas virėi iš pykčio...

- Viriau,.. Negi tu manęs nepažįsti? Aš visada taip: užsidegu kaip šiaudai, bet ir greitai gėstu.

- Tu mane išgąsdinai...

- Atleisk, sesute. Geriau išgerk nuostabios kavos, - baigė kalbą Enrikė, paduodamas Malvinai puodelį aromatingo gėrimo, geriausios priemonės nuo nervų ir baimės.

Jauna moteris mėgino nusiraminti, bet brolio žodžiai jos sieloje sukėlė nerimą. Pasirodė Leonsijus, ir visi trys, nepratdami nė žodžio, sėdo gerti kavos. Pasižiūrėdami vienas į kitą jie jautėsi nepatogiai. Nuo šios valandos mažoje šeimoje, dar neseniai ramioje ir linksmoje, apsigyveno nesantaikos kirminas.

Baigę gerti kavą, mūsų herojai išsiskirstė, bet, pakludami likimo valiai, skirtingais keliais pasuko į vieną ir tą pačią vietą - į svetainę: Enrikė su Malvina už parankės - išorine galerija, o vienas Leonsijus - per vidinę menę. Pasiėję tikslą pirmas, salėje užtiko Izaurą, kuriai likimas paskyrė jo jaunos šeimos griovėjos vaidmenį. Jaunuolis sulėtino žingsnius prie svetainės slenksčio kaip tik tą minutę, kai Belšioras klaupėsi prieš Izaurą. Pasislėpęs už portjeros, jis galėjo nepastebėtas sekti, kas dedasi salėje, bet ir pats nepamatė Malvinos su Enrike,ėjusių galerija ir sustojusių prie kitų svetainės durų. Leonsijus keletą akimirku pasekęs tai, kas vyksta, žengė žingsnį į priekį tą sekundę, kai Izaura pradėjo maldauti Belšiorą atsikelti, gąsdindama galimu šeiminiškės pasirodymu.

- Šit kaip! - šyptelėjo fazendos šeimininkas. - Atrodo, mano namuose atsirado dievaitis, prieš kurį visi iš eilės ant kelių puola! Net mano sodininkas... Labai malonu iš jūsų pusės, senjore Belšiorai... - iškošė jis sumišusiam kupriui. - Tik šia gėlyte turi rūpintis ne sodininkas! - Iš Leonsijaus balso pašai pa prapuolė, ir jis piktai metė: - Nepamiršk to, išsigimėli!

- Atleisk man, šeimininke, - suglumęs ir drebėdamas iš baimės, suvapėjo sodininkas. - Aš į kambarius gėlių atnešiau, kaip priklausau, na ir...

- Ir atsidūrei ant kelių. Matau. Tai štai, jeigu dar kartą pastebėsiu, kad vaizduoji kavaliერიų, spirsiu į kuprą ir išmesiu iš fazendos. Eik lauk!

Pergąsdintas Belšioras, kliudydamas kėdes kaip aklas, išbidzeno iš svetainės.

- Izaura! Mano Izaura! - Leonsijaus balsas atslūgo, ir, nutaisęs švelnią šypseną ir išskėtęs rankas, žengė prie mergaitės.

Bet nespėjo Leonsijus prisiliesti prie Izauros, kai garsi dejonė, pasigirdusi šalimais, privertė jį sustoti. Akimirkai apmiręs, jis pasisuko į duris, vedančias į galeriją, ir pamatė ten išbalusią, be kraujo lašo veide Malviną, kurią už rankos prilaikė Enrikė.

- Taip, brolau, aš matau, ką tu norėjai pasakyti, - su kartėliu tarė moteris. Vieną ranką ji pripaudė prie širdies, kuri, kaip jai pasirodė, plyšta iš skausmo, o kita - mėgino nosinaite sulaikyti ašaras, plūstelėjusias iš jos apsilbaususių akių. Malvina, neturėdama daugiau jėgų tai iškęsti, metėsi šalin ir, įbėgusi į savo kambarį, užsidarė.

Leonsijų gerokai įpykdė ši nemaloni scena, ir jis iš susierzinimo sugniaužęs kumščius dar ilgai blaškėsi svetainėje iš kampo į kampą. Velnias griebtų tą įžūlų snarglių! Dėl jo dabar su Izaura gali nesusiklostyti... Reikia galvoti, kaip išsikapanoti iš keblios padėties...

Izaura, kuri trumpiau nei per valandą atrėmė tris atakas dėl nekaltybės, buvo visiškai priblokšta ir sutrikusi. Todėl pasitaikius pirmai progai, išslinko iš namo ir pasislėpė tarp sodo apelsinmedžių, lyg išgąsdintas zuikis, kurį persekioja kurtų gauja.

Enrikė, įširdęs ant svainio, visiškai nenorėjo daugiau jo matyti. Todėl, pasiėmęs šautuvą, išėjo į mišką, tvirtai nusprendęs iki vakaro pamedžioti, o kitą rytą būtinai išvažiuoti į miestą.

Žinodami šiuos įvykius, nunistebsime, kad už pietų stalo Leonsijus sėdėjo vienas, kas, beje, samdinių tarpe sukėlė nemažas paskalas. Fazendos šeimininkas prašė pakviesti žmoną, bet ši, skųsdamasi negalavimu, išeiti atsisakė. Leonsijus, tai sužinojęs, iš įtūžio vos neišmetė staltiesės su visais įrankiais per langą. Po to jis dar norėjo susirasti svainį ir gerai jį išlupti. Kaip nelaiku šis nedorėlis pasirodė namuose! Lyg specialiai atvažiavo sudrumsti ramų gyvenimą. Tačiau keletą minučių pagalvojęs, Leonsijus suprato, kad vis dėlto geriau nusiraminti ir siautėjimu neišduoti savęs, o visiškai abejingai reaguoti į susipykimą su žmona ir į niekšišką giminaičio elgesį. Jaunas šeimininkas jautė, kad jam jau nepavyks nuslėpti nuo žmonos savo nuodėmės; iš antros pusės, ne jo charakteriui maldauti atleidimo. Todėl nuo audros, kuri grasino kaipmat prasidėti, Leonsijus nusprendė pasislėpti po paniekinamo abejingumo uždanga. Prie to jį stūmė ir išpuikimas, ir ciniškas įsitikinimas, kad visos moterys ką nors apie garbę ir orumą žino tik iš nuogirdų.

Pakildamas nuo stalo, Leonsijus liepė pabalnoti žirgą. Išvyko patikrinti kirtimus ir kavos plantacijas. Tai, tiesą sakant, jis darydavo labai retai. Į namus grįžo jau po saulės laidos, ramiai ir su ypatingu apetitu pavakarieniauvo, po to perėjo į svetainę, kur atsidrėbęs ant minkštos kanapos, užsirūkė kvapnią cigaretę.

Tuo laiku iš medžioklės grįžo ir Enrikė. Ieškodamas sesers, be reikalo apėjęs visus paradinius kambarius, jis pagaliau rado ją miegamajame, išbausia, susivėlusią ir su ištinusiomis nuo ašarų akimis.

- Kur tu dingai, Enrike? Argi taip galima? - broliui priekaištavo Malvina.

- Kas per kvailas įprotis palikti mane vieną?

- Vieną? O ką, tavo mielas vyrelis nesiskaito?

- Neprimink man to niekšo... Jis apgavo mane! Dabar matau, kad susidūriau su pačiu blogiausiu... Tokia neištikimybė!

- Gerai, kad nors pati savo akimis įsitikinai, apie ką aš nesiryžau sakyti, - atsiduso Enrikė. - Na, tiek to. O dabar ką galvoji daryti?

- Ką daryti?... Na... O tu jį matei? Kur jis?

- Atrodo svetainėje, ant kanapos išsitiesė.

- Gerai. Tada, Enrike, palydėk mane tenai, prašau.

- Aš tau reikalingas? Atvirai sakant, aš visai netrokštu šito bjaurybės matyti.

- Ne, ne, aš noriu, kad tu eitum su manim, aš dėl to tavęs ir laukiu. Aš jo bijau, ir man reikia, kad šalia būtų patikimas žmogus.

- Aišku. Tu nori, kad aš būčiau tavo asmens sargybinis. O tu be pavojaus galėtum su juo kalbėtis. Gerai, sutinku, ir tegul tik jis pamėgina tave skriausti!

Šeštas skyrius

- Senjore Leonsijau, - įtemptu iš susijaudinimo balsu pradėjo Malvina, priėjusi prie kanapos, ant kurios gulėjo jos vyras, - aš norėčiau su jumis pasikalbėti, jeigu tai jūsų nesutrukdys.

- Aš visada tavo paslaugoms, mieloji, - Leonsijus lyg niekur nieko mandagiai nusišypsojo ir pakilo nuo kanapos. - Ko pageidauji?

- Aš noriu pasakyti jums, - jauna moteris veltui stengėsi suteikti savo veidui šaltos ramybės išraišką, - aš noriu pasakyti, kad jūs įžeidėt ir išdavėt mane pačiu nedoriausiu ir negarbingiausiu būdu!

- Šventasis Dieve, ką tu turi omenyje, brangioji? Būk maloni, paaiškink, nes aš nieko nesuprantu...

- Neveidmainiaukit, senjore. Jums puikiai žinoma mano susirūstinimo priežastis. Aš seniai nujaučiau tokį įvykių pakrypimą. Jūs nustojote švelnumo man, nuo jūsų dabar tiesiog dvelkia šaltis ir abejingumas.

- Širdede mano, tu pernelyg rimtai žiūri į tokius dalykus. O gal tu nori, kad medaus mėnuo amžinai tęstųsi? Tu pirmoji pradėtum staugti iš nuobodumo.

- Jūs dar ir tyčiojātės? Gėda! - sušuko Malvina, nepajėgdama apsimetinėti. Jos skruostai paraudo, o akyse sužybčiojo nesutramdomas pyktis.

- Na ko tu karščiuojiesi, žmonele, aš juk juokauju! - Leonsijus mėgino paimti žmoną už rankos.

- Geri jūsų juokeliai! - Malvina staigiai ištraukė ranką. - Nelieskit manęs, senjore! Kokia gėda... Kokia negarbė mums abiems!

- Gal tu vis dėlto teiksiesi paaiškinti?

- Neturiu ką aiškinti, jūs mane ir taip puikiai suprantate. Aš privalau tik reikalauti...

- Tai reikalauk, mieloji, būk maloni.

- Jūs šiandien privalote išspręsti šios vergės, prie kurios kojų esat įpratęs voliotis, likimą. Suteikite laisvę jai, parduokit, darykit ką norit, bet ji privalo palikti šiuos namus. Priešingu atveju tai padarysiu aš. Rinkitės vieną iš mūsų, senjore, ir šiandien pat!

- Šiandien?

- Taip. Tučtuojau!

- Tu pernelyg neteisi, Malvina. - Šiek tiek nustebintas karštuolės žmonos, Leonsijus nutarė vilkinti laiką. - Tu juk žinai, aš taip pat noriu suteikti laisvę Izaurai, bet negi nuo manęs tai priklauso? Tokius reikalus čia sprendžia mano tėvas.

- Pasigailėjimo vertas išsisukinėjimas, senjore! Jūsų tėvas seniai perdavė ir fazendą, ir vergus ne tik jūsų vadovavimui, bet ir valdymui. Jūs čia viską galite spręsti pats. Nors, žinoma, jeigu jūs labiau vertinat šitą...

- Malvina, nekalbėk kvailysčių!

- Kvailysčių? Kas žino... Šitos mergaitės likimą jūs turite nuspręsti tuoj pat, jeigu nenorite, kad aš visiems laikams palikčiau jūsų namus. O man ji daugiau nė minutės netarnaus, pernelyg jau daili.

- O ką aš sakiau? - įsiterpė Enrikė, kuriam, matyt, nusibodo vaidinti nebylaus asmens sargybinio vaidmenį. - Matote, prie ko priveda aistra puošti savo svetainę dailiais niekučiais.

- Šie niekučiai niekam netrukdytų, jeigu ne šlykštūs pletkininkai, kurie tik ir tiesia letenas prie jų, norėdami sudrumsti svetimų namų ramybę, - atsikirto Leonsijus.

- Nelyginkite kitų pagal save, senjore! O dėl ramybės svetimuose namuose, - neliko skolingas Enrikė, - tai aš norėjau tik įsitikinti, ar jūs nepertempėt savo žaisliuko iš svetainės į miegamąjį ir neįžeidėt mano sesers!

Vietoj atsakymo Leonsijus neaiškiai suriaumojo ir grėsminga mina šoko link Enrikės.

- Užteks, senjorai! - sušūko Malvina, atsistodama tarp įsikarščiausių vyrų. - Tokį ginčą gėdinga ir neverta tęsti. Aš jau viską pasakiau senjorui Leonsijui. Dabar tegul sprendžia pats. Jis dar gali pasielgti, kaip dera doram žmogui. Priešingu atveju aš jį niekinsiu, ko jis ir užsitarnavo.

- Paklausk, Malvina, - susitaikėlišku tonu pradėjo Leonsijus, - aš pasiruošęs padaryti viską, kad tau įtikčiau. Tačiau suprask, kad iš karto suteikti laisvę Izaurai neįmanoma. Kad ir ką tu galvotum, bet pirmiausia turiu pasitarti su tėvu. O jis dabar mieste ir visiškai nenori paleisti Izaurą. Tu juk žinai, norėdamas atsikratyti jos tėvo, jis užsiplėšė tokią sumą, kurią surinkti ne vargšų jėgoms.

- Ei, jūs ten namuose! - pasigirdo stiprus ir skardus balsas, kurio šeiminkas jau, matyt, buvo pasikėlęs laiptais į prieangį, ir sustojęs pie įėjimo. - Leiskit įeiti!

- ieikit! - atsakė Leonsijus, dėkodamas dangui, pagaliau nutraukusiam užsitęsusių nemalonų pokalbį ir išsilaisvinsiam iš sunkios padėties.

O iš tikrųjų Leonsijus apsidžiaugė pirma laiko. Juk netikėtas svečias buvo Migelis, tas pats buvęs fazendos valdytojas ir Izauros tėvas, kurį senasis komandoras šiurkščiai išvarė. Beje, niekas iš esančiųjų nepažinojo Migelio, todėl priėmė atsargiai.

- Sėskit patogiau, senjore, - maloniai pakvietė fazendos šeiminkas. - Džiaugiamės jus matydami šiuose namuose. Kuo mes nusipelnėm jūsų apsilankymo?

- Labai jums dėkingas! - iš pradžių svečias su visais mandagiai pasisveikino. - Per jūsų malonę, ko gero, senjore Leonsijau?

- Jūsų paslaugoms.

- Labai gerai. Aš kaip tik ir galvojau pasišnekėti su jumis, nedalyvaujant jūsų gerbiamaam tėveliui. Pokalbis neilgas. Aš įsitikinęs, kad viską galiu išspręsti su Jumis dalyvaujant šitiems ponams, kurie, atrodo, yra jūsų giminaičiai.

- Be jokios abejonės. Mes neturim paslapčių.

- Tai štai, senjore Leonsijau, - pradėjo Migelis, išsitraukdamas iš plačios

kišenės piniginę ir duodamas ją jaunuoliui, - čia jūsų malonybė ras tiek pinigų, kiek jūsų gerbiamas tėvelis malonėjo užsiprašyti už vienos jūsų namų vergės išlaisvinimą. Jos vardas Izaura.

Išgirdęs tai Leonsijus apmirė ir, nesąmoningai paėmęs duodamą piniginę, keletą akimirkų stovėjo nejudėdamas.

- Kiek aš... suprantu, - pagaliau jis prakalbo, - senjoras, matyt, yra... minėtos vergės tėvas. Senjore, pamiršau, koks jūsų vardas...

- Migelis, jūsų malonybe.

- Taip, tikrai. Tai štai, senjore Migeli, aš, žinoma, džiaugiuosi, kad jūs sugebėjote surinkti lėšų dukters išlaisvinimui. Ji, be abejonės, to užsitarnavo...

Kol Leonsijus atidaro piniginę ir banknotas po banknoto labai lėtai skaičiuoja pinigus, norėdamas laimėti laiko ir susivokti, ką daryti toliau, pasinaudokime proga ir iš arčiau susipažinkime su mūsų herojės tėvu, doru portugalų, kuris iki šiol dar nebuvo pakliuvęs į mūsų akiratį.

Senjoras Migelis atrodė kokių penkiasdešimties su trupučiu metų; neslepamas veidas rodė, kad jis yra kilnus, geraširdis ir doras. Buvo apsirengęs neturtingai, bet tvarkingai ir švariai. Sprendžiant iš portugalų manierų, vargu ar jį galima priskirti tai kategorijai tautiečių, kurie atvažiavo į Braziliją ieškoti turtų. Jis elgėsi ir kalbėjo kaip išauklėtas ir net apsišvietęs žmogus. Ir iš tiesų, Migelis kilęs iš senos ir kilmingos portugalų šeimos. Jo tėvai, tapę politinių intrigų aukomis, prievarta emigravo į Braziliją. Čia jie ir mirė, nepalikę jokio palikimo sūnui, kuriam jauėjo aštuoniolikti metai. Likęs vienas, be lėšų ir protekcijos, Migelis pragyvenimui turėjo užsidirbti savo rankomis, įsitaisydamas tai sodininku, tai daržininku, tai, vėliau, svetimo dvaro valdytoju.

Iš prigimties būdamas nuovokus ir energingas žmogus, kiekvieną darbą atlikdavo vikriai ir su įgudimu.

Leonsijaus tėvas susipažino su Migeliu, įvertino jo gabumus ir pasamdė savo fazendos valdytoju. Šiose pareigose portugalas ir ištarnavo daug metų, gerbiamas ir šeiminių, ir pavaldinių. Patronas jį išvyjo iš fazendos jau dėl mums žinomos priežasties. Migelis pažino ir kančią, skriaudą, ir gilų sielvartą, bet ne dėl savo praradimų, o iš meilės dviems nelaimingiems sutvėrimams, kurių jis negalėjo apginti nuo ištvirtusio ir žiauraus šeimnininko keršto.

Priverstas paklusti komandoro valiai, šis geras žmogus neilgam liko be darbo. Daugelis apylinkės žemvaldžių, išgirdę apie jo sugebėjimus, buvo pasirengę jam duoti darbo. Jis pasirinko fazendą, esančią kaimynystėje prie tos, kurioje tarnavo, kad galėtų būti arčiau mylimos dukrelės.

Beveik kiekvieną kartą, kai komandoras išvykdavo iš fazendos, Migelis skubėdamo aplankyti savo Izaurą, prie kurios diena iš dienos vis labiau prisirišdavo. Sena senjora nesant vyrui leisdavo portugalui užėiti į namus ir pasimatyti su dukrele - vienintele šio žmogaus paguoda ir džiaugsmu. Mergaitė džiugino ir savo šeimnininkę, kurios asmenyje dangus pasiuntė jai antrą motiną. Šiaip ar taip, geraširdė moteris buvo ne mažiau švelni ir meili, o apginti ir palaikyti Izaurą galėjo kur kas geriau. Netikėta doros šeimnin-

kės mirtis sudrumstė vargšės ramybę, palaidojo, kaip jai atrodė, visas saldžias svajones.

Vis dėlto, kaip mes pamatysime, globėjos mirtis nereikšė visiško Izauros svajonių praradimo, nes tėvo širdis, priklausiusi nors ir neturtingam, bet mylinčiam žmogui, pajėgi įveikti pačias sunkiausias kliūtis.

Migelis nugalėjo neapykantą ir pasišlykštėjimą, kurį jautė komandorui, ir ne kartą ėjo pas buvusį šeiminingą pareikšti pagarbos, prašant paskirti kainą už Izauros išlaisvinimą.

- Tu, broliuk, per gyvenimą tokių pinigų nesurinksi, todėl dukra pasiliks pas mane, - dažniausiai su ciniška šypsena nepalenkiamas vergvaldys atsakydavo susikrimtusiam tėvui. Bet Migelis nenurimo, ir galų gale, komandoras, norėdamas atsikratyti jo įkyrių prašinėjimų, pareiškė: - Surink per metus dešimt tūkstančių ir mergaitė tavo. Ir, dėl Dievo meilės, palik mane ramybėje. Išidėmėk: per metus neatneši pinigų - nebus jokių kalbų!

- Dešimt tūkstančių! - sušuko apstulbintas portugalas. - Dideli man pinigai, senjore, tik ar mano duktė jų verta. Ką gi, persiplėšiu, o pinigus atnešiu laiku. Dievas man padės!

Ir štai šis vargšas žmogus, nuoširdžiai dirbdamas ir sumažinęs visas išlaidas, pardavęs savo turtą, iki termino pabaigos sugebėjo surinkti vos pusę reikiamos sumos. Bet čia mūsų herojui pasisėkė. Jo naujas šeiminingas, sužinojęs apie šantažą ir Migelio kančias, kilniaširdiškai paskolino keletą tūkstančių, trūkstamų kilniam tikslui pasiekti.

Leonsijus, kaip ir jo tėvas, galvojo, kad neturtingas portugalas neįstengs laiku surinkti tiek pinigų, ir todėl buvo gerokai nustebintas, kai reikiamą sumą jam tiesiog įdėjo į rankas.

- Taip, iš tikrųjų dešimt tūkstančių... - pagaliau paskelbė jaunuolis, baigęs skaičiuoti pinigus. - Lygiai tiek, kiek paskyrė mano tėvas. - O sau po nosim suniurzgėjo: "Taip, iškvaišo tėvokas, aš tokią merginą ir už šimtą tūkstančių neatiduociau!" - Gerai, senjorai Migeli, - garsiai tęsė Leonsijus, grąžindamas piniginę, - kol kas laikykite pinigus prie savęs. Izaura man nepriklauso - duoti nurodymus dėl jos gali tik mano tėvas. O dabar jis mieste ir jokių nurodymų nepaliko. Taigi tartis reikia su juo.

- Bet juk jūs - vienintelis pono komandoro sūnus ir pavelėtojas, jūs ir pats galėtumėt...

- Užteks, senjorai Migeli! - Leonsijus šurkščiai nutraukė portugalą. - Mano tėvas, ačiū Aukščiausiajam, dar gyvas, ir aš neturiu teisės savavališkai tvarkyti jo turtą, net skirtą man kaip palikimą.

- Tokiu atveju, senjore, - atkakliai tęsė Izauros tėvas, - būkit malonus, priimkite šiuos pinigus ir pasiųskite gerbiamam tėveliui, mano vardu paprašydami tesėti savo pažadą ir suteikti laisvę Izaurai.

- Tu dar abejoji? - piktu balsu atsiliepė Malvina, greitai prarasdama kantrybę. - Greičiau rašyk tėvui, jei dar liko nors lašelis sąžinės, tu turi padėti išlaisvinti mergaitę.

Leonsijus, prispirtas prie sienos ir kaitinamas žmonos žvilgsnio, negalėjo toliau išsisukinėti. Su rūsčia veido išraiška jis atsisėdo už stalo ir, iki skausmo sugniaužęs kumščius, mėgino atspėti, kaip į tokį raštą reaguos tėvas. Malvi-

na ir Enrikė tyliai kalbėjosi prie lango. Migelis sėdėjo priešpriešiais kampe prie durų ir ramiai laukė, kol Leonsijus parašys norimą laišką.

Šią minutę likimas į svetainę atvedė pagrindinę mūsų pasakojimo heroję. Izaura, slėpusis kažkur sode, nusprendė pagaliau grįžti į namus ir, tik įėjus į svetainę, nustebusi pamatė Migelį. Tarp jų įvyko toks pokalbis:

- Mano tėvas! Kokios naujienos atnešė? Jūs išrodote linksmesnis nei įprasta...

- Tyliau, - sumurmėjo Migelis, pridėdamas pirštą prie lūpų ir linktelėdamas galvą link Leonsijaus. - Jis, atrodo, pasiruošęs nusileisti.

- Tiesa? Kaip jums tai pavyko, tėve?

- Kaip?.. Su pinigais, kaipgi dar? Aš perku tave, dukrele, ir greitai tu būsi laisva.

- Ak, tėve! Koks jūs geraširdis! Kad jūs žinotumėt, kaip dažnai aš sapnuoju laisvę! Dieve, aš net nedrįstu apie tai pagalvoti. Bet mano širdis džiūgauja, - tęsė mergaitė, karštai ir atvirai bučiuodama tėvo rankas. - Aš jau nustoju ir tikėtis.

- Nusiramink, dukrele, - Migelis prispaudė Izaurą prie krūtinės. - Dangus mus globoja, duos Dievas, greitai tu būsi laisva!

- O jis jau sutiko? - su baime paklausė mergaitė, žvilgsniu rodydama į Leonsijų.

- Susitaręs buvau ne su juo, o su senuoju komandoru. Jam dabar ir rašys...

- Tada yra vilties. O jeigu vienas senjoras Leonsijus nuspręs mane palikti nelaisvėje iki mirties!

Tačiau atitrūkime nuo tėvo ir dukters pokalbio ir atkreipkime dėmesį į jauną fazendos šeimininką, nuo kurio ir priklausė Izauros likimas šią minutę.

- Tūkstantis velnių! - sušvokštė sau po nosimi jaunuolis ir, šiek tiek pakilęs, trenkė kumščiu į stalą. - Reikia sulaužyti šią kvailų užmačią.

- Baigei laišką? - atsiliepė Malvina, nusigrėždama nuo lango.

Nespėjo Leonsijus atsakyti žmonai, kai į kambarį greitai žingsniu įėjo liokajus ir padavė šeimininkui ant lėkštelės voką, apvestą juoda juostele.

- Gedulo laiškas! Dieve mano... - Leonsijus išbalo ir drebančiais pirštais atplėšė voką. Greitai akimis pėrbėgęs raštą, jis prisėdo ant kėdės ir pridėjo skepetaitę prie akių.

- Leonsijau, kas tau? - atsargiai paklausė Malvina. Nesulaukusi atsakymo, ji pakėlė nuo stalo laišką ir trūkčiojančiu balsu garsiai perskaitė:

- "Leonsijau, aš turiu tau pranešti liūdną žinią, kurią vargu ar galės atlaikyti tavo širdis. Likimas tau paruošė sunkų išbandymą, kurį tu turėsi pakelti susitaikydamas. Tavo tėvelio daugiau nėra mūsų tarpe. Užvakar jis staiga mirė nuo širdies smūgio..."

- Ak! Dieve mano! Viskas prapuolė! - prislėgtu balsu sušnibždėjo Izaura, priglaudama galvą prie tėvo peties.

- Kas žino, dukra mano?.. - liūdnai atsiliepė Migelis. - Neprarask vilties. Dievas mūsų nepaliks.

Septintas skyrius

Tarp kitų ūkinių fazendos statinių, dabar tapusių visiška Leonsijaus nuosavybe, buvo ir didelė grubiai sukalta daržinė. Nejaukioj patalpoj su asla ir didelėmis medinėmis grotomis užstatytomis kiaurymėmis vietoj langų dirbo ir verpėjos, ir audėjos. Daržinėje stovėjo bet kaip sukalti suolai ir stalai, verptuvai ir verpalų špūlės, o patalpos kampe tilpo griozdiškos audimo staklės. Išilgai sienos, arčiau šviesos, sėdėjo dvidešimt ar trisdešimt verpėjų - negrių ir mulačių. Kai kurios ant kelių laikė kūdikius, vyresni vaikai šliaužiojo ant aslos. Norėdamos sutrumpinti ilgą sunkaus darbo valandas, vienos darbuotojos plepėjo tarpusavyje, antros kažką dainavo. Čia dirbo įvairaus amžiaus ir odos spalvos vergės - pradendant sena, niūria ir juoda kaip smala afrikiete ir baigiant jaunute, gyvenimo džiaugsmo kupina ir beveik baltaode, mulatė.

Iš verpėjų tarpo išsiskyrė viena mergaitė, vikri ir graži, kokia tik gali būti belaisvė. Tiesaus ir lankstaus kūno sudėjimo, ji traukė dėmesį savo dailiu veidu, išdykėliškomis ir gyvomis tamsiomis akimis. Sudrėkę ir jautrios lūpos priminė balandžio rytą prasiskleidusios saulutės žiedą. Juodi plaukai galėjo papuošti pačios kilmingiausios užjūrio bajorės galvą. Tiesa, to negalima pasakyti apie šukuoseną - labai trumpą, beveik vyrišką. Neatimdama žavesio, tokia šukuosena teikė mūsų pamaivai verpėjai originalių bruožų. Ir jeigu ne blizgantys auskarai mažose ausytėse ir ne putlios, standžios krūtys, kurios, kaip dvi ožkelės, šokinėjo po plonais marškiniais, galėtume pagalvoti, kad prieš mus šelmis berniūktis. Greitai mes sužinosime, kokia energija tryško ši mergaitė skambiu Rozos vardu.

Dėmesingiau įsiklausę, tarp verpstuvų zirzimo, audimo staklių dunkėjimo, monotoniško vergių dainavimo, tarp vaikų erzeliavimo ir riksmo, išgirsime tokį vienos grupės verpėjų, jų tarpe ir Rozos, pokalbį:

- Taip, mano draugės, - kalbėjo kaimynėms pagyvenusi vergė, moteris, patyrusi ir žinanti fazendos reikalus nuo senųjų šeimininkų laikų, - kai senjoras komandoras dar gyveno čia, o apie senjorą Malviną niekas ir girdėjęs nebuvo, štai tada šauniai gyvenome!

- O kaip, teta Žoakina? Papasakok...

- Kaip? Tuo papasakosiu. Jūs tikriausiai žinote, kad senasis šeimininkas buvo rūstus žmogus, juokų nemėgo. Mes jo, žinoma, prisibijojome, bet tik dabar pradėjome suprasti, kaip gera buvo prie jo gyventi. O jaunas šeimininkas, senjoras Leonsijus, aš jaučiu, mums tokią pirtį užkurs, kad praėjusį gyvenimą su ilgesiu prisiminsim. Neduok Dieve, kad aš būčiau teisi.

- Mergele Marija! Pasigailėk mūsų! Nekalbėk taip, teta Žoakina. Geriau iš karto į duobę.

- Jaunam šeiminkui, atrodo, nei mūsų verpimas, nei audimas nereikalingi. O nori jis tik kavos, daugiau kavos, kuri brangiai kainuoja. Štai išvaikys jis mus iš šitos daržinės. Anksčiau, aišku, taip pat eidavom rinkti kavos, tekdavo ir cukrašvendres kirsti, ir prižiūrėtojas apeidavo su rimbui, tik visko po truputį. O kas dabar bus?..

- Tiesą sakant, - atsiliepė kita vergė, - nežinau, kas geriau: cukrašvendres lauke kirsti ar čia nuo ankstyvo ryto iki vėlos nakties neatsitraukti nuo verptuvo. Plantacijose nors gyvenimas laisvesnis.

- Laisvesnis? Kaipgi! - sušuko trečia verpėja. - Čia mums šimtą kartų geriau! Blogiausiu atveju nors prižiūrėtojas su rimbui nestovi.

- Negali būti, mergaitės, - pertraukė sena vergė. - Čia laisviau, ten laisviau - o esmė ta pati: nelaisvė. Jeigu likimas tau lėmė vergo dalią, visur bus sunku. Velnio išmislas ta vergija. Matyt, kai Dievas iš molio žmones lipdė, užsnūdo neilgam, o velnias, kur buvęs, kur nebuvo - ir įtaisė nelaisvę... Nėra kartesnio gyvenimo už belaisvio... Juk visi žinote, kaip Izauros motiną, vargšėlę Žulianą, į kapus nuvarė...

- Jeigu Izaurą prisiminėt, - pastebėjo viena iš verpėjų, - kaip ji dabar gyvena? Prie senjoros Malvinos ji kaip ponija po namus vaikščiojo, o dabar, kalba, ir visai...

- O dabar ji šeiminkui žmoną pakeičia, - su dirbtine šypsena atsiliepė Roza.

- Neplepėk tuščiai, mergiūkšte! - aprėkė sena vergė. - Izaurai dabar nesaldū. Dėkokite Dievui, kad jūs ne jos vietoje. Atrodo, jaunas šeiminkas godžią akį nukreipė į vargšėlę, kaip senjoras komandoras į jos motinėlą, nelaimingą Žulianą. Senasis šeiminkas, atleisk jam Viešpatie, geras paukštis buvo, savo nepraleisdavo. O mulatė Žuliana buvo graži, liemeninga, Rozos odos spalvos, tik geresnės figūros.

Rozą tai įžeidė, ir ji nepagarbiai purkštelėjo. Senutė tęsė:

- Dėl patrauklumo Žuliana ir pražuvo. Ji krito į akį senajam komandorui. Na, o kas vėliau atsitiko, jau pasakojau. Žuliana buvo dora mergaitė, ir jai teko kentėti iki grabo lentos. O valdytoju tada tarnavo senjoras Migelis, tas pats, kuris dabar ateina, Izauros tėvas. Neturėjome mes geresnio valdytojo! Visi jį mylėjo, ir neveltui. Nepalyginsi su dabartiniu senjoru Fransisku, akis pasiskolinusiu iš šuns! Šis baisiau maro. Tai štai. Senjoras Migelis taip pamilo Žulianą, kad jis negailėjo jėgų, kaupė pinigus jos išpirkimui. Senam šeiminkui tai nepatiko, jis užpyko ant senjoro Migelio ir išvarė jį. Po to Žuliana neilgai gyveno - rimbais ir cukrašvendrės ją greit nuvarė į kapus. Liko viena mažylė Izaura. Ir kas žino, koks likimas būtų ištikęs našlaitę, jeigu ne senoji šeiminkė! Jos gyvenimas taip pat nesaldus buvo, o kol Dievas nepašaukė pas save, ji daug gero padarė, ypač vargšelei Izaurai.

- O kodėl vargšelei, teta Žoakina?

- O todėl, mergaitės, kad jaučiu aš, jog ji eis motinos pėdomis...

- Taip ir reikia jai, išpuikėlei, - tarė pavydžioji Roza. - Jeigu tarnauja ponų namuose, vadinasi - geresnė už kitas? Prieš jaunus ponus uodegą vizgina, svarbią senjorą vaizduoja tik todėl, kad tėvelis žada išpirkti. Kaipgi,

iš dirks... Šitas skurdžius Migelis savo laidotuvėms pinigų nesutaupė, tad kur jam užmokėti už dukrą!

- Na ir piktaliežuvė tu! - įširdus metė mulatei sena negrė, nepritariamai pakraipydama galvą. - Nedorai tu apie vargšėlę Izaurą kalbi. Ji juk geraširdė, gaži ir išsilavinusi - neblogesnė už bet kurią baltaodę mergaitę. O juk niekas į ją demesio nekreipia. Atsidurtum tu, Roza, su savo įžūliom kalbom jos vietoje, šimtą kartų blogiau elgtumeisi.

Roza iš apmaudo prikando liežuvį, bet tuoj surado atsakymą, kaip visada, atžarų ir begėdišką. Tačiau nespėjo ji pasakyti, kai prie daržinės įėjimo pasigirdo šaižus ir gergždžiantis balsas, iš karto nutraukęs pokalbį.

- Tylėt! - sugriaudėjo nuo durų. - Velniai griebtų, vėl vienais liežuviais dirba!

Į daržinę įėjo valdytojas - plačiapetis kresnas vyras su tankia juoda barzda ir grubiais, atstumiančiais veido bruožais. Iš paskos sekė jaunas mulatas su liokajaus livrėja (šveicorių ir liokajų spec. sukirpimo uniforminis drabužis - Red.), tempiantis dar vieną verptuvą. Mažos procesijos galeėjo Izaura.

Vergės skubiai atsistojo, kad nusilenktų valdytojui. Apmetęs žvilgsniu daržinę, verptuvą liepė pastatyti į laisvą vietą, kuri, Izauros nelaimėi, buvo greta Rozos.

- Eik šen, mergaite, - niūriai pasakė valdytojas, rodydamas Izaurai suolelį. - Nuo šiol tavo vieta čia. Štai tau verptuvas, o tavo draugės pasakys, ką šiandien daryti. Atrodo, tu nelabai džiaugiesi, bet ką darysi - pati kalta, šeimininkas taip liepė. Atmink, verptuvas ne rojalis, čia reikia dirbti. Tad stenkis - mažiau plepėk, daugiau dirbk...

Nežiūrint į valdytojo pastabas, netikėtos padėties pakeitimas nesukėlė Izaurai nei apmaudą, nei kartėlį. Mergaitė tyliai atsisėdo prie verptuvo ir pradėjo jį ruošti darbui. Nors dažniausiai Izaura tik tvarkė kambarius ir atlikdavo kitas nesunkias pareigas, bet namų darbai jai gerai klojosi. Mergaitė mokėjo verpti ir austi, skalbti, krakmolyti ir lyginti, o valgį gamino geriau už bet kokią virėją. Tvirtai ir be prievartos ji įsitaisė tarp naujų draugių, tik su pastangom jos šypsenoje galėjai pastebėti liūdno susitaikymo išraišką. Galbūt joje atsispindėjo ir ilgesys, spaudęs jaunos vergės širdį. Tik nebuvo ten jokio nusiskundimo likimu, lėmusiu jai sunkų išbandymą. Izaura nuolankiai pakeldavo visus išmėginimus, nes, nežiūrint į grožį ir gautą išsilavinimą, išdidumas neužtemdė jos įgimto sveiko proto.

Tiesa, nepaisant išoriško susitaikymo ir nuolankumo, išliko Izaurai būdingas savigarbos jausmas ir orumas. Ne tik graži figūra, taisyklingi ir taurūs veido bruožai, visi jos gestai ir manieros, net prieš mergaitės valią, išskyrė ją iš kitų vergių tarpo. Atsitiktinis lankytojas, dirstelėjęs į daržinę, niekada nepasakytų, kad prieš save mato vergę, kuri dirba lygiai su kitomis belaisvėmis. Izaurą greičiau palaikytų jauna šeimininke, iš nuobodulio prisėdusia prie verptuvo. Tarp kitų vergių mūsų herojė išrodė kaip karališkoji gulbė. Išdidžiai kelianti gražuolį kaklą virš triukšmingų ančių.

Dauguma daržinės vergių Izaurą užjautė. Išskyrus Rožą, kuri mergaitei ne tik pavydėjo, bet ir jautė mirtiną neapykantą. Beje, skaitytojas lengvai

supras šių jausmų priežastį, sužinojęs, kad iki to laiko, kai Leonsijus atkreipė dėmesį į Izaurą, Roza dažnokai buvo kviečiama į pono miegamąjį. Fazendos šeimininkas labai lengvai pelnė putlios mulatės meilę; čia apsieita be ypatingų prašinėjimų ir grąšinimų. Bet nuo to laiko, kai Leonsijus susidomėjo Izaura, Roza liko visiškai pamiršta. Šeimininko nepagarba paliko mulatės širdyje negyjančią žaizdą. Iš prigimties būdama kerštinga ir negalėdama suvesti sąskaitų su pačiu šeimininku, Roza visą savo pyktį nukreipė į belaisvę varžovę.

- Kad tave perkūnas nutrenktų, kraugery! Kad tu pastiptum nuo choleros, gauruotas velnie! Kad barškuolė gyvatė į liežuvį įkastų, šeimininko pakalike! - Reikdavo valdytojui tik pasisukti nugara, kai pasipildavo ant jo šie ir kiti prakeikimai. Šis žmogus, kurio negailestingas rimbais nežinojo poilsio, kėlė fazendos belaisviams visuotinę neapykantą; ko gero, ir pačio žiauriausio budelio nekaltina tokiais piktais žodžiais. Beje, kaip skaitytojui gerai žinoma, visada pasaulyje užteko lengvatikių žmonių, kurie būdami nuteisti, labiau linkę plūsti bausmės vykdytoją, o ne sprendimą priėmusį teisėją.

Mes jau žinome, kad likimas Izaurai paskyrė vietą prie Rozos, kuri, negalėdama jėgų, stengėsi draugei visai įgelti.

- Taip, dabar tau, mergaite, nepavydžiu... - pastebėjo Roza, paleisdama verptuvą.

- Kodėl? - patraukė pečiais mūsų herojė, laukdama iš mulatės pusės naujų išpuolių bangos.

- O todėl, kad argi saldu pakeisti ponišką namą į vergų senzalą, minkštą kampa į šį suolelį, o rojalį į verptuvą? Tiesa, o už ką tave iš ten išvijo?

- Niekas manęs, Roza, neišvijo, tu tai puikiai žinai. Senjora Malvina kartu su broliu vis dar vieši pas savo tėvelį. Todėl ponų name kol kas nėra darbo, ir mane pasiuntė padirbėti su jumis.

- O kodėl šeimininkė nepasiėmė tavęs? Anksčiau ji tave labai mylėjo. Vis apgauti mane nori, be reikalo - aš ir taip viską žinau. Pernelyg išpuikai, štai kas - čia tave ir pasiuntė, kad savo vietą prisimintum.

- Tu labai pikta... - liūdnai atsiduso Izaura. - Manai, man buvo malonu gyventi ponų namuose su baltaisiais? Klysti. Ko gero, čia man geriau ir ramiau - jeigu ne tavo liežuvėlis.

- Taip aš ir patikėjau! Čia tau geriau! Tik nėra jaunų ponų, prieš kuriuos galėtum uodegą vizginti!

- Klausyk, Roza, ko tu prie manęs pristojai? Ką aš tau padariau?

- Jūs tik pažiūrėkite į šitą senjorą! Po poniškos svetainės jai čia nepatinka. Atsiprašome jūsų, dona Izaura! Atleiskit mums, kilmingoji senjora!

- Gali plepėti, ką nori, Roza, bet aš prisimenu, kad ir svetainėje, ir virtuvėje aš visada tik vergė, tokia, kaip ir jūs visos. Ir tu turi nepamiršti, kad šiandien sėdi prie verptuvo, o rytoj tik vienas Dievas žino, kur gali atsidurti. Geriau dirbam, nes nuo tokių kalbų jokio džiaugsmo.

Šią minutę pasigirdo duslūs varpo dūžiai, kviečiantys vergus pietauti. Verpėjos metė darbą ir visu būriu puolė prie išėjimo. Tačiau Izaura nepajudėjo iš vietos ir toliau verpė.

- O tavęs neliečia? - su įprasta pašaipa paklausė Roza. - Einam pupelių šveisti.

- Ne, Roza, aš pasiliksiu, - atsakė Izaura. - Pietauti visai nenoriu, o ir dienos normos nepadariau, juk pradėjau vėliau visų.

- Teisingai. Tu išsilavinusi mergaitė, kultūringa, kur tu su paprastais vergais iš vieno katilo srėbsi... Ar neleisite įsakyti, kad atsiųstų čia buljono ar šokolado?

- Užčiaupk nasrus, papliauška, - nutraukė Rozą sena negrė. - Tavo liežuvis kaip gyvatės geluonis! Palik kitus ramybėje, eime!

Moterys išėjo iš daržinės, palikę ten vieną Izaurą, paskendusią darbe ir savo neramiuose apmąstymuose. Siūlas pats slydo tarp pirštų, kol graži kojytė, numetusi ty mo batelį, ritmingai mynė paminą. Mergaitės galva lyg baltos lelijos žiedas nusviro į šoną, o truputį nuleistos blakstienos slėpė liūdesio kupiną žvilgsnį.

"Dieve mano, - galvojo apie save Izaura, - net čia neturiu ramybės! Iš visų pusių graužia. Ponų namuose baltieji nedavė gyveni. Atsidūrus tarp savų, maniau rasiu ramyčę, - ir čia atsirado pavyduolė, nukankinti nori. Dieve mano! Dieve mano! Ar maža nelaimė buvo gimti nelaisvėje, tai aukštybės apdovanojo mane išvaizda ir protu, dėl kurių tik vienos kančios. Jau geriau būčiau gimęs juoda ir baisi..."

Tačiau tokios mintys neilgai galėjo sukintis Izauros galvoje. Greitai pasigirdo atidaromų durų bildesys, ir Izaura pakėlė akis.

- Kokia dar nelaimė! - suburbėjo ji. - Niekaip neatstos nuo manęs...

Daržinėje vėl pasirodė Andre, tas pats liokajus, kurį matėme kartu su valdytoju. Išūlus, išpuikęs ir pasipūtęs vaikas.

- Sveika, gražuole! Kaip čia mūsų gėlytė gyvena? - įprasta familiaria maniera kreipėsi liokajus į Izaurą.

- Ačiū, nesiskundžiu, - sausai atsakė mergaitė.

- Tu, matau, be nuotaikos? Žinoma, yra dėl ko. Po poniško namo, po šilkų ir rožių vandens čia, sutinku, pasibjaurėtina. Tik smarvė ko verta...

- Ką, Andre, atėjai bjauriai kalbėti?

- Niekuomet! Pasigailėk Dievo, Izaura, kaip aš galiu tave skriausti? Priešingai, mano širdis plyšta tave matant tarp šių storalūpių ir dvokiančių mergšių. Juk tu verta ant kilimų vaikščioti ir miegoti pūkų pataluos. Kokia senjoro Leonsijaus žiauri širdis...

- O ko tu susijaudinai? Man čia visai neblogai.

- Taip ir patikėjau. Tau čia ne vieta. Nors iš antros pusės, aš patenkintas...

- Kodėl?

- Tiesą sakant, Izaura, tu jau man seniai į akis kritai. Dabar nors ramiai galėsim pabendrauti.

- Štai tau... Nesiroošiu aš tavo plepalų klausyti!

Akimirkai Andre nutilo, bet tuoj pat atnaujino spaudimą:

- Suprantama. Kilminga senjora su jaunais ponais įprato flirtuoti kambariuose. Tik žiūrėk, draugužė, tas dalykas jau baigtas, o čia geresnio už mane vaikiną nesurasi. Aš ir laipsnį turiu, visada su kaklaraiščiu, išsilyginęs, išsikvėpinęs - tai bent gražumėlis. Ir mano kišenės nebūna tuščios, - liokajus

įkišo visus penkis pirštus į kišenę ir paskambčiojo smulkiomis monetomis. - Čia į mane daug mergaičių žvilgčioja. Štai Roza, tai bent gražuolė, o nuo manęs neatlimpa, vargšėlė. Tik kur jai iki tavęs! Jeigu tu žinotum, kokia tu man miela, neatsakytum. Panorėk tik ir aš tau... - Su šiais žodžiais Andre įžūliai priėjo prie mergaitės, padėjo jai ranką ant peties ir pasilenkė lyg ruošdamasis kažką pasakyti į ausį arba pabučiuoti.

- Dink! - įžeista Izaura atstūmė liokajų. - Visai suįžūlėjai. Eik iš čia, nes pasiskūsiu senjorui Leonsijui.

- Gerai, gerai. Be reikalo šnypšti, aš juk iš tyros širdies. Nieko, Dievas duos, ir tavo ledinė širdelė ištirps. Na, aš eisiu, tik tu apie mane patylėk, gerai? Nes jaunas šeimininkas išgirs - galvą nuims! - pridūrė Andre, išeidamas iš daržinės.

Vargšė Izaura! Kaip įsitikinom, nei šeimininkai, nei vergai nedavė jai ramybės. Labai blogai jautėsi mūsų herojė! Dabar fazendoje ji turėjo keturis priešus, norinčius sudrumsti jos pavargusios širdies ramybę: trys mergiškiai Leonsijus, Belšioras ir Andre ir pikta, negailestinga varžovė - Roza. Atremti paskutiniųjų trijų atkaklias atakas nelabai sunku, bet ką daryti, kai vėl pasirodys šeimininkas?

Ir iš tiesų, po kurio laiko į verpyklą lydimas valdytojo, įėjo Leonsijus. Izaura jų nepastebėjo, nes, trumpam nutraukusi darbą, sėdėjo rankomis prisidėjusi veidą ir sielvartavo dėl savo likimo.

- O kur darbininkės? - sustodamas prie durų, valdytojo paklausė fazendos šeimininkas.

- Valgo, jūsų malonybe, greit grįš. Galiu paskubinti, jeigu įsakysite.

- O ko ši pasiliko? - vėl paklausė Leonsijus ir iš verpėjos figūros pažino Izaurą. "Et, geresnio atvejo ir nesugalvosi, - pastebėjo jis sau. - Dar viena pastanga, ir šis ledukas pradės tirpti". Jaunuolis pasisuko į valdytoją ir įsakė: - Kai moterys pavalgys, pasiųsk jas kavos rinkti, ir kad daugiau aš jų nematyčiau. Aš jau visai ruošiausi uždaryti verpyklą, bet vis neturėjau laiko tau pasakyti. Jokios naudos iš šios verpyklos, bobos čia šala ir liežuviais mala, fabrikiniai audiniai pigesni.

Kai išėjo valdytojas, Leonsijus nuskubėjo tiesiai prie sėdinčios verpėjos.

- Izaura... - meilikaudamas suburkavo jis.

- Šeimininkas? - netikėtai užklupta krūptelėjo vergė, o apie save pagalvojo: "Išmušė mano kankinimų valanda..."

Aštuntas skyrius

Skaitytojui turbūt bus sunku skirtis su Izaura, netikėtai atsidūrusia vienu su žiauriu ir gašliu šeimninuku. Vis dėlto kuriam laikui nukreipkime dėmesį nuo šios dramatiškos scenos ir pasidomėkime, kas dėjosi ponų namuose po to, kai buvo gauta žinia apie komandoro mirtį.

Tėvo mirtis padarė Leonsijų visišku fazendos šeimninuku, panaikino ir tuos nedidelius apribojimus, kurie trukdė išlaisvinti Izaurą. Iš antros pusės, paskelbtas gedulas neleido tai spręsti iš karto.

Keletą dienų Leonsijus ir Malvina laikėsi gedulo. Tai leido pailsėti nuo ginčų ir abipusių priekaištų. Enrikė, kuris, kaip mes prisimenam, ruošėsi išvykti iš fazendos, galų gale nusileido sesers prašymui ir išbuvo su ja visą gedulo laiką.

- Jeigu ne šitas liūdnas įvykis, - pasakė Malvina broliui, - aš būčiau išvažiavusi su tavimi. Dabar reikia pabūti čia. Bet jeigu per šias dienas Leonsijus neišspręs Izauros likimo, mes iš čia išvažiuosim kartu.

Pats Leonsijus užsidarė kambaryje ir keletą parų neišėjo. Iš šalies galėjo pasirodyti, kad jį ištiko nenumaldomas sielvartas, bet tai neatitiko tikrovės. Žinoma, žinia apie tėvo mirtį jį sujaudino. Bet, kai Leonsijus įvertino realios tėvo mirties pasekmes, tai greitai praėjo. Visiškai nenorėdamas paleisti Izaurą iš savo valdžios, užsidaręs vienas, Leonsijus galvojo, kaip išvengti galimų sunkumų ir pasiglemžti gražuolę belaisvę.

Skaitytojas tikriausiai prisimena senojo komandoro ir Migelio susitarimą. Surinkęs reikiamus pinigus, buvęs valdytojas dabar reikalavo savo dukrai išlaisvinamojo rašto. Izauros laisvės, kaip puikiai žinojo Leonsijus, siekė ir jo motina. Sužinojusi vyro kėslus, išlaisvinimo reikalavo ir Malvina. Susiklosčiusioje situacijoje fazendos šeimnininkas vargu ar galėjo atvirai atmesti Izauros išlaisvinimo idėją. Jam liko tik dėl kokios nors priežasties laimėti laiko. Iš antros pusės, pagautas aklos aistros, Leonsijus prarado bet kokį padorumą ir garbę. Dėl žemų norų igyvendinimo jis buvo pasiruošęs negailestingai sugriauti paskutinę žmonos viltį. Į gedulo dienų pabaigą Leonsijus vis labiau linko ciniškai atsisakyti savo pažado, nevargindamas savęs mandagių pasiaiškinimų ieškojimu.

Todėl, kai Malvina, praėjus kuriam laikui, mėgino užvesti kalbą delikačia tema, Leonsijus šaltai atsakė:

- Suspės. Aš nesiruošiu skubėti. Pirmiausia reikia sutvarkyti visus mano tėvo reikalus - nuvažiuoti į miestą, sutvarkyti popierius, aprašyti turtą. Grįšiu, tada galbūt ir pakalbėsime apie Izaurą.

Nuo to atsakymo Malvinai suspaudė širdį, ir ji pajuto, kad jos šeimyninės laimės, kurią labai norėjo išsaugoti, svajonių pilis griūva jos akivaizdoje. Iki

šio pokalbio moteris tikėjosi, kad sunki netektis privers vyrą paklaustyti sąžinės balso, prisipažinti klydus ir grįžti į doros kelią. Abejingas Leonsijaus mandagumas ir tušti atsikalbinėjimai sužlugdė viltis ir sukėlė Malvinai gilų liūdesį.

- Ką?! - ji ištarė balsu, kuriame tuo pat metu susiliejo pasipiktinimas ir liūdesys. - Tu dar abejoji, ar verta išlaisvinti Izaurą? Jei turėtum širdį, tu elgtumeisi su ja, kaip su tikra seserimi. Juk tavo motulė ją mylėjo kaip dukrą ir mirdama prisakė duoti jai ir išlaisvinamąjį raštą, ir aprūpinti pinigais. Tu puikiai žinai ir tavo tėvo susitarimą su Migeliu, kuris tau jau atvežė reikiamą sumą. Pagaliau nepamiršk ir mano reikalavimo! O tu vis tempi, sugalvoji pasiteisinimus... Ne, nieko nebus. Tu privalai viską atlikti tuoj pat.

- Ko skubėti? - ramiai atsakė Leonsijus. - Tu pati pagalvok, kokia Izaurai bus nauda nuo greito išlaisvinimo? Ar jai pas mus bloga? Ar su ja blogai elgiasi? Ji gyvena su mumis, kaip šeimos narys, o ne kaip vergė. O tu nori ją paleisti į visas keturias puses... Tu pagalvojai, kur jai dėtis? Ne, balandėle, taip mes vargu ar išpildysim velionės priesaką, kuri pirmiausia Izaurai linkėjo gyvenimo be vargo. Todėl, Malvina, mes neturim teisės ją palikti likimo valiai. Iš pradžių reikia pasirūpinti jos grožio ir išsilavinimo verta padėtimi, surasti tinkamą vyrą... O tokie reikalai per vieną dieną nesutvarkomi, - dėstė Leonsijus.

- Na ir prisigalvojai tu! - neiškentė Malvina. - Kol kas Izaurai vyro globos nereikia, ji turi tėvą, daugiau negu gerbtiną žmogų. Savo meilę dukrai jis įrodė. Mergaitę jam atiduosim, ir ji atsidurs gerose rankose.

- Vargšas Migelis! - Leonsijus nepagarbiai nusijuokė. - Jo ketinimai patys gražiausi, neabejoju, bet iš kur paims pinigų būsimam gyvenimui? Ypač dabar, kai jis, ko gero, pardavė paskutinius marškinius, kad surinktų išpirkimui...

Malvina liūdnai atsikvėpė ir palingavo galva. Jau daugiau netikėdama vyru, ji vis dėlto nenorėjo galutinai nutraukti ryšių, vylėsi surasti kokią nors išeitį. Todėl ji daugiau nereiškė apmaudo ir išėjo, tikėdamasi atnaujinti pokalbį kitą dieną. Malvina suvokė, kad ši dviprasmiška, ją žeminanti situacija negali ilgai tęstis.

Kitą dieną moteris vėl kreipėsi į vyrą su jau mums žinomais argumentais. Tačiau Leonsijus vėl reagavo su paniekinamu abejingumu. Malvinai pasidarė aišku: jokių nuolaidų nepasieks, o tolimesni bevaisiai mėginimai ją tik dar labiau pažemins ir apvils. Liko tik paskelbti apie galutinį išsiskyrimą, ką Malvina ir padarė, nesugebėjusi pramušti ciniko vyro šarvų.

Kitą rytą Malvina, nieko nesakydama Leonsijui, išvažiavo kartu su Enrique į Rio de Žaneirą. Palikdama fazendą, įširdusi ir apgauta moteris prisiekė sau niekad daugiau nesugrįžti į namus, kuriuose ją taip skaudžiai įžeidė, ir nė už ką nesusitikti su negarbingu ir ištvirkusiu žmogumi, kurio ji jau nevadino vyru. Beje, apimta pasipiktinimo Malvina nepagalvojo, ar užteks jai jėgų laikytis neapgaltos priesaikos. Juk nereikia pamiršti, kad mūsų pasakojimo herojė buvo kilnios sielos, o jos širdis saugojo meilę labiau negu neapykantą. Kad ir kokia teisi atrodytų skriauda, ji negalėjo visiškai nugalėti meilę nedoram vyrui.

Išsiskyrimas su žmona Leonsijui nesukėlė stipresnio susijaudinimo. O pranešimas apie žmonos skubų susiruošimą išvykti jo visiškai neišgąsdino. Atsirėmęs alkūnėmis į galėrijos turėklus, fazendos šeimininkas iš lėto rūkė cigarą ir abejingai stebėjo ruošimąsi kelionei, kuri, atrodo, jo visai neliečia.

Beje, Leonsijaus abejingumas buvo šiek tiek dirbtinas. Liūdesio dėl žmonos išvažiavimo jis, žinoma, nejautė. Priešingai, jo širdis džiūgavo: žmona pagaliau palieka kovos lauką, ir dabar niekas netrukdyt rimtai užsiimti Izaura. Bet išorėje šis džiaugsmas liko nepastebėtas, nes Leonsijus tvirtai laikėsi savo taisyklės: šaltakraujiškumas ir abejingumas - geriausi ginklai prieš moterų įniršį ir kaprizus. Todėl Malvina, net jausdamasi ramesnė ir labiau pasitikinti savimi, sėsdama į brikelę, vargu ar galėjo vyro veide pastebėti kokio nors išgyvenimo pėdsakus.

Susipažinę su Malvinos ir Leonsijaus elgsena, dabar pažiūrėkim, kaip po gauto pranešimo apie komandoro mirtį, susiklostė mūsų pagrindinės herojės Izauros likimas.

Tik išgirdusi šeimininkės perskaitytą laišką, mergaitė suprato: visos viltys gauti laisvę žlunga. Stingdama iš baimės, ji jautė, kad nepermaldaujamas likimas palieka ją, neapgintą ir bejėgę, prieš nuožmaus persekiotojo pretenzijas. Prisiminus savo motinos nelaimingą gyvenimą, ji nematė kitos išeities, kaip tik pasiduoti žiauriai prievartai arba atsiseikinti su gyvenimu. Liūdesys ir siaubas užvaldė Izauros širdį, ir nelaimingoji belaisvė, išbalusi ir pasimetusi, arba be tikslo klaidžiojo po apleistus sodo brūžgynus, arba slėpėsi pačiuose tamsiausiuose didelio namo kampuose. Lyg zuikelis, pamatęs vanago sparno šešėlį, ji drebėdama ieškodavo slėptuvės. Užjausti ir parodyti dėmesį galėjo du žmonės: jos tėvas ir Malvina. Bet vargšas Migelis neturėjo leidimo įeiti į Leonsijaus namus, su dukra galėjo pabendrauti tik per didelį vargą ir kažin ar galėjo jai rimtai padėti. O Malvina, kuri anksčiau visada Izaurai buvo švelni ir net po skandalo svetainėje stengėsi jai pakelti nuotaiką, pamažu pradėjo pavyduliauti ir nepasitikėti. Diena iš dienos šeimininkė rodė vis mažiau nuoširdumo belaisvei, į kurią dar neseniai žiūrėjo kaip į artimą seserį.

Čia norėčiau pastebėti, kad pati Malvina, turėdama gerą širdį, vargu ar galėjo taip pakeisti savo požiūrį į Izaurą, jeigu ne viena aplinkybė. Po mūsų herojės išvijimo iš namų, į ponų tarnaitės vietą buvo paskirta užkeiktoji varžovė Roza. Klatinga mulatė iš visų jėgų stengėsi apnuodyti šeimininkės širdį pavydo nelaimingajai Izaurai nuodais.

- Be reikalo senjora pasitikėjai šia apgavike, - šnibždėjo Malvinai pavydžioji Roza. - Aš tai ją, mėlage, žinau. Prieš šeimininkę vaidino naivia mergaitę, o prieš šeimininką vizgindavo... Pati ji kalta, pati jam galvą apsuko.

Išgalvoti Rozos kaltinimai greitai suklaidino patiklį ir nepatyrusią šeimininkę. Taip gudri mulatė ir pasiekė savo tikslą.

Prispausta naujos nelaimės, Izaura keletą kartų mėgino užkalbinti poniją, sužinoti šio atšalimo priežastį. Bet kiekvieną kartą Malviną ją sutikdavo su tokiu pasiprašiniu, kad vargšėlė iš baimės pasitraukdavo, bijojo dar giliau kristi į neveltį.

Ir vis dėlto, net nejausdama simpatijos Izaurai, Malvina vien savo buvimu

namuose apgindavo ją nuo atvirų Leonsijaus priekabių. Išskankinta Izaura tai suprato ir su dvigubu siaubu stebėjo šeimininkės ruošimąsi kelionci, jausdama, jog žiaurios pretenzijos jai netrukus vėl atsinaujins...

Ir tikrai, vos tik Malvinos brikelė pasislėpė už kalvos, Leonsijus iš karto patraukė ieškoti Izauros. Rado ją tolimam tvartely, susigūžusią ir nenumaldomai verkiančią.

Pasigailėsiu skaitytojo ir smulkiai neaprašinėsiu po to įvykusios gėdingos scenos. Tik pasakysiu, kad Leonsijus greitai išėikvojo aistringų užtikrinimų, kilniaširdiškų pažadų ir nuolankių prašymų atsargas, perėjo prie pačių žiauriausių ir atviriausių grasinimų, kurie, beje, taip pat nedavė rezultatų.

Dar kartą įsitikinęs, jog užsispyrusios vergės neperkalbės, fazendos šeimininkas nuo grasinimų perėjo prie reikalo. Tą pačią dieną, kaip sužinojome iš ankstesnio skyriaus, jis įsakė pasiųsti Izaurą dirbti į daržinę. Toliau kelias galėjo ją vesti į kavos plantacijas, po to prie cukrašvendrių kirtimo ir, pagaliau, prie fazendos gėdos stulpo, kur baudavo prasikaltusius vergus. O jeigu Izaura ir toliau būtų užsispyrusi, šis kelias, be abejo, galėtų baigtis kapo duobe.

Devintas skyrius

Leonsijus, įkaitintas nedoros aistros, negalėjo rasti sau vietos. Jis be tikslo slankiojo po namus, kabinėjosi prie patarnautojos, kišosi į valdytojo darbą. Be to fazendos šeimininkas įdėmiai sekė kiekvieną Izauros žingsnį, norėdamas užtikti ją vieną. Todėl, pamatęs, kad mergaitės nėra tarp einančių pietauti verpėjų, Leonsijus patrynė rankas: "Puiku!" Jis suvokė, kad gali liepti valdytojui pasiūsti moteris rinkti kavos, o pats liktų vienu du su Izaura.

Skeptiškai nusiteikęs skaitytojas turbūt suabejojo, ar būtini tokie gudravimai iš fazendos šeimininko pusės. Juk galų gale Izaura buvo jo teisėta nuosavybė, ir, norint ją pamatyti, Leonsijui reikėjo tik įsakyti, nors ir jėga, atvesti vergę.

Tai tikra tiesa, bet, iš antros pusės, Izauros grožis ir protas, kilniadvasiškumas negalėjo nedaryti įtaigos net ciniškam ir ištvirkusiam šeimininkui. Todėl Leonsijus su mergaite elgėsi daug delikačiau nei su kitais vergais.

- Izaura, - meilikaujamai tarė jaunuolis, pratešdamas pokalbį, mano nutrauktą prieš keletą puslapių, - tu turi suprasti, kad dabar tavo likimas visiškai priklauso nuo manęs.

- Taip buvo visada, šeimininke, - nuolankiai atsakė mergaitė.

- Nevisada. Bet dabar, po tėvo mirties, aš tapau pilnavaldis viso turto šeimininkas. Be to, ir Malvina išvažiavo pas tėvus dėl priežasčių, kurias tu be abejo nujauti. Tad nuo šiol niekas man netrukdo tvarkyti tavo likimą. Ir kaip aš tai padarysiu - priklauso nuo tavęs pačios.

- Manęs pačios?! O ne, šeimininke... Kas gali priklausyti nuo paprastos vergės?

- Patikėk, - tęsė Leonsijus, nutaisęs kuo švelnesnį ir nuoširdesnį balsą, - aš visa širdimi trokštu padaryti tavo gyvenimą laimingą. Bet ką man daryti, jeigu tu pati atsisakai laimės sau ir man?

- Kam jums reikalinga vergė, šeimininke? Geriau prisiminkite kilmingąją ir gražiąją Malviną, kurią jūs labai mylėjote. Prieš jūsų žmoną buvo galima melstis... O jūs vietoj to kreipiat dėmesį į niekingą vergę, kuri pasiruošusi klausyti visų paliepimų, išskyrus vieną...

- Klausyk, Izaura, tu dar vaikas ir daug ko gyvenime nesupranti. Kada nors tu gailėsi atstūmus mano meilę, bet bus vėlu!

- Ne! - aistringai paprieštaravo Izaura. - Jeigu sutiksiu įkalbinėjama, išduosiu senjorą Malviną.

- Tu samprotauji kaip vaikas! Suprask mane, Izaura. Mano motina, vertindama tavo kūno grožį ir gyvą būdą, nepagalėjo lėšų, davė tau išsilavinimą neblogesnį nei tikrai dukrai. Ji tave labai mylėjo... O išlaisvinaojo rašto nedavė tik iš baimės prarasti tave. Tai kaip galiu išleisti tave aš, kuris myli

dar labiau, myli beprotiškai, myli iki proto aptemimo? Mano tėvas - teatleis jam Viešpats! - iš skūpumo už rieškučias aukso buvo pasiruošęs tave paroduoti. Bet ką reiškia auksas lyginant su tavo dangišku grožiu? Kvailys! Aš gi negaliu neatsakyti tam, kuris drįstą siūlyti man pinigų už tavo išlaisvinimą. Juk tu laisva ir taip, laisva, nes to norėjo mano motina, to noriu ir aš. Bet mano meilė tau labai didelė, todėl aš negaliu tavęs iš čia išleisti. Aš mirsiu iš sielvarto, jeigu kas nors privers mane paleisti iš rankų neįkainojamą perlą, man dangaus pasiųstą dovaną!

- Atleiskit, šeimininke, bet aš jūsų nesuprantu. Arba jūs kalbate, kad aš jau laisva, arba nenorite manęs išleisti...

- Izaura, tau reikia tik panorėti - ir tu tapsi šeimininke, ne, šių namų deive, - aistringai tęsė Leonsijus. - Bet kokie tavo norai, mažiausi kaprizai bus nedelsiant išpildyti. Aš būsiu tau ištikimas ir švelnus mylimasis. Aš būsiu rūpestingas ir meilus, koks gali būti žmogus, pažadintas aistringos ir neblėstantčios meilės! Išvažiavo Malvina? Juo geriau. Kam man ji reikalinga, kai tu šalia? Pamirškim praeitį ir suraskim laimę vienas kito glėbyje!

- Man baisu dėl jūsų žodžių, šeimininke. Kaip galima su panieka atsisakyti tokios mylinčios ir doringos žmonos, kaip Malvina? Atleiskit, bet ar pritinka kilmingam senjorui palikti ištikimą žmoną dėl vergės?

Priekaištas įžeidė Leonsijaus garbę.

- Nutilk, įžūli mergiote! - suriko jis. - Maža, kad aš pakenčiu tavo panieką, tu nusprendei mane dar pamokyti? Galvok, ką kalbi!

- Atleiskit man, šeimininke... - Izaura jau gailėjosi išsprūdusių žodžių.

- Tau reikia tik sutikti, ir tu tapsi... - Leonsijus būtų mėginęs dar kartą prašyti, bet užsikirto. - Ne, užteks žemintis prieš vergę. Kam reikia prašyti to, kas ir taip priklauso man? Nepamiršk, užsispyrėle, kad tu priklausai man visa siela ir kūnu, man, ir daugiau niekam! Tu mano nuosavybė, vaza, kuria galiu gėrėtis, bet kurią galiu ir sudaužyti.

- Taip, šeimininke, jūs galite sudaužyti šią vazą, aš žinau, bet dėl Dievo, nevertokite jos nešvariems, gėdingiems tikslams. Juk vergės taip pat žmogiška širdis, ir net šeimininkas negali valdyti jos simpatijomis...

- Simpatijomis? Tu jau turi simpatiją?

- Ne, šeimininke. Mano širdis dar laisva, dar niekas jos neužkariavo.

- Klausyk, mergaite, nepamiršk, kad tu - vergė. Ir jeigu tu nenusileisi geruoju, aš pasinaudosiu savo teise ir jėga... Tik kodėl? Kraštutinės priemonės man kelia pasiūlykštėjimą. Bet, atrodo, tu pati mane stumi prie jų. Ką gi, pati rinkis...

- Deja! Aš jūsų valdžioje, šeimininke, ir žinau jūsų sugebėjimus. Jūsų tėvas nužudė mano vargšę motinėle, ir aš jaučiu, kad man skirta tokia dalia. Tik aš įsitikinusi, kad man užteks jėgų išvengti nešlovės!

- Šit kaip! - sarkastiškai šyptelėjo Leonsijus. - Regis, romantika patraukė. idomu. Štai jie, švietimo vaisiai. Žinoma, grojimas rojaliu ir romanų skaitymas belaisvį prie gero nepriveda. Bet tai aš numačiau ir sugebėsiu romantinį įkarštį atšaldyti! - Šeimininko balsas darėsi vis griežtesnis. - Manau, kad greitai praeis tau noras save laikyti miesčioje. Ei, Andre! - garsiai pašaukė Leonsijus.

- Klausau, šeimininke, - tuoj pat iš už durų atsiliepė liokajus, ir išdygo daržinėje, kaip velniukas iš dėžutės.

- Andre, - sausiai ir trumpai įsakė fazendos šeimnininkas, - nešk čion grandines ir antrankius.

- Štai taip... - burbėjo liokajus, eidamas vykdyti paliepimo. - Kažkas įvyks? Vargšėlė Izaura...

- Pasigailėkit manęs, šeimininke! - maldavo mergaitė, puldama ant kelių. - Meldžiu jūsų, vardan jūsų tėvelio, vardan jūsų motulės nemirtingos sielos, neplėškite nelaimingos vergės garbės! Pasiųskite mane į patį sunkiausią darbą, įsakykite nuo aušros iki tamsos kirsti cukrašvendres - aš viską iškęsiu. Tik nereikalaukite iš manęs to, ką sugalvojote, priešingu atveju aš numirsiu!

- Na, šito aš neleisiu. Nesutinku prarasti tokią vergę. Kada nors dar dėkosi man, kad išgelbėjau tau gyvybę.

- Aš matau, jei nenusižudysiu pati, mirsiu nuo budelio rankos! - drebančiu balsu ištarė Izaura, stodamasi ant kojų.

Pasirodė liokajus Andre. Atnešė antrankius ir grandines. Padėjo juos ant suolo prieš šeimnininką ir tyliai išėjo.

Kai mergaitė pamatė barbariškus instrumentus, nutirpo širdis, aptemo akys, pakirto kojas. Atsisėdusi ant savo suolo, ji vėl apsipylė ašaromis, prašydama savo senos šeimnininkės vėl užstoti ją aukštybėse.

- Izaura. - Leonsijus griežtai nutraukė raudojimą. - Tu matai, kas tavęs laukia, jeigu toliau priešginiausi. Tu dar turi laiko apsigalvoti. Bet iki dienos pabaigos turi pasirinkti arba mano meilę, arba mano neapykantą. Iki pasimatymo.

Kai įkandin Leonsijaus užsidarė daržinės durys, Izaura, pakėlusį akis ir pamaldžiai susidėjusi rankas, pradėjo maldą:

- Švenčiausioji Panele Marija, Dievo Motina! Tu juk žinai, aš visai nekalta. Ar nusipelniau aš tokios žiaurios bausmės? Apsaugok mane nuo budelio rankos, apšviesk jo protą, įkvėpk jam gailesčio! Neturiu daugiau užtarėjų, išskyrus tave, Švenčiausioji Panele! Užjauk mane, išsaugok mano gyvenimą ir garbę. Tavo sūnaus kančiomis maldauju: gelbėk mane!

Liūdnos ir aistringos maldos metu Izaura buvo dar gražesnė negu visada; jeigu Leonsijus būtų pamatęs savo belaisvę dabar, tikriausiai suminkštintų savo geležinę širdį. Akys pilnos ašarų, kurios stikliniais siūleliais sruvena per skruostus, skaisčiai raudonos drebančios lūpos, kurios šnibžda maldos žodžius, ant nugaros nušviestos prašmatnios plaukų garbanos, dažnai kilnojasi krūtinė, kurią garbingiausias skulptorius laikytų laime galėdamas nulipdyti. Mergaitė įkūnijo gražaus ir didingo sielvarto paveikslą. Izauros malda buvo tokia aistringa, kad atrodė, jog dangaus angelai jau nusileido pas ją, norėdami kuo greičiau nunešti maldą iki Šventosios Mergelės sosto.

Paskendusi savo varguose, Izaura nepastebėjo, kaip daržinės tarpduryje pasirodė Migelis. Pamatęs dukrą, jis tyliai priėjo prie jos.

- Šlovė Dievui, ji čia, - burbėjo sau po nosimi portugalas. - Bet, atrodo, čia jau pabuvojo tas niekšas. Kas bus su mano dukrele?

- Tėvas! - iš netikėtumo krūptelėjo mergaitė. - Ką gi, žiūrėk, iki ko privedė tavo dukrą!

- Dar kas nors atsitiko? Kokios naujos nelaimės dar užgriuvo tavo? - atsargiai paklausė Migelis.

- Nejaugi nematai? - liūdnai atsikvėpdama Izaura parodė į antrankius ir grandines. - Štai mano dalia...

- Koks žvėris! Bet, deja, aš laukiau iš jo panašios niekšybės.

- Štai taip jis supranta laisvę tai, kurią užaugino ir mylėjo jo motina. Dabar manęs laukia tik kančios ir gėda, pažeminimas ir žiaurumas. Tėve mano, aš to nepakelsiu! Išsigelbėjimui reikalinga vienintelė priemonė! Kaip baisu... - Mergaitė nutilo, o po to kimiu balsu pridūrė: - Tėve, man reikalingas Jūsų peilis.

- Dukrele, pasigailėk Dievo, kam tau? Kas per beprotiškos mintys?

- Duokit man peilį, tėve. Aš pasinaudosiu juo pačiu blogiausiu atveju. Aš savo krauju užliesiu šito niekšo šlykštų veidą...

- Ne, mergaite, tokios aistros mums nereikalingos. Mano širdis nujautė šitą galimybę, ir aš apie viską pagalvoju. Pinigai, kuriuos aš surinkau tavo išpirkimui, dabar padės išplėšti tavo iš šito žvėries nagų. Aš viską paruošiau tavo pabėgimui, dukrele. Mums reikia bėgti iš čia.

- Bėgti?! Kur? Kaip?

- Kuo toliau nuo čia, kur akys mato. Ir tuoj pat, kol niekas nieko neįtaria, kol tavęs dar nesurakino grandinėmis.

- Kuo toliau nuo čia, kur akys mato. Ir tuoj pat, kol niekas nieko neįtaria, kol tavęs dar nesurakino grandinėmis.

- Ak, tėve, o jeigu mus pagaus? Kas tada man bus?

- Žinoma, rizikinga, bet kitokio kelio, dukrele, nėra. Pasikliaukim Dievo Apvaizda, ir Viešpats mums padės. Dabar sodyboje beveik nieko nėra: vyrai kerta cukrašvendres, tavo drauges valdytojas išvedė rinkti kavos, šeimininkas išėjo kartu su Andre. Liko žmonės tik virtuvėje. Nepraleiskim progos, kurią mums dovanoja Viešpats! Sodo gale, prie upės kranto, aš prisirišau valtį. Tu pirmoji iš čia išeisi ir pasuksi į sodą. Po keletos minučių aš ateisiu iš paskos. Valanda plaukimo - ir mes Kampuse. Ten stovi laivas, kurio kapitonas mano senas draugas. Priešaušrį laivas išplaukia į šiaurę, taigi rytoj šiuo metu mes jau būsim toli nuo tavo persekiojančio budelio. Pirmyn, Izaura, ir galbūt dangus tau pasiųs kilnų žmogų, kuris sugebės apginti tavo geriau negu aš.

- Aš sutinku, tėve. Neturiu ko bijoti, blogiau jau nebus...

Izaura atsargiai išlindo iš daržinės ir, dairydama į šalis, perėjo kiemą ir pasislėpė už sodo vartų. Po kurio laiko Migelis pasekė dukros pėdomis. Kelios minutės - ir bėgliai susitiko ant kranto.

Valtis, iriama stiprių ir mitrių Migelio rankų, lengvai slydo vandeniui ir greitai pasislėpė už posūkio.

Dešimtas skyrius

Štai jau prabėgo du mėnesiai nuo Izauros pabėgimo. Kol Leonsijus neduoda ramybės policijai, samdo privačius seklius ir tiesiog neriasi iš kailio, kad pagautų paukštelę, drąsiai purptelėjusių iš jo tinklų, mes su jumis kiek kojos įkerta skubėkim į šiaurines provincijas, kur galbūt, aplenkę Leonsijų, susitiksime su pabėgėle.

Resifė, Resifė! Iš tiesų nuostabi burtininkė naktis šioje stbuklingoje Pietų Amerikos Venecijoje, kuri tarsi undinė, apvainikuota briliantinų ugnių diadema, staiga išplaukia iš lipšnaus mylimo okeano glėbio. Tai stebuklinga naktis, šventės naktis. Į ryškiai apšviestą namą vienoje iš pagrindinių gatvių susirinko visuomenės grietinėlė, kavalieriai ir damos, vietinė aukštuomenė. Čia visada galima sutikti pačią rafinuočiausią publiką, kurią traukia prašmatnūs pokyliai. Lengvabūdžių moksleivių, išpaikintų turtuolių atžalų kompanija nusileido čia už senojo Olindo, norėdama vos keletui valandų užmiršti kietus akademijos suolus ir nuobodžias persenusių profesorų paskaitas, išsiblaškyti prabangioje aplinkoje, tarp subtilių aromatų ir ryškių šokių salės šilkų, nuo Pernambuko žavių brunečių deginančio žvilgsnio ir šypsenos pajusti užverdantį kraują ir jaunos širdies plakimą.

Terpsichorės (mūzos, šokių globėjos - Red.) rūmų žavingų vaidilučių užkerėti, ir mes įeikime į gražiausias mūzos valdas. Apie ką taip gyvai kalba šie inteligentiški jaunuoliai? Sustokime ir pasidomėkime.

- Patikėkite manimi, - kalbėjo Alvaras. - Ši nauja žvaigždė greitai sužibės Resifė salonuose. Be jos nublanks pats iškilmingiausias pokylis. Nė trys mėnesiai nepraejo nuo to laiko, kai ji čia pasirodė. Aš vienas iš nedaugelio laimingųjų, kuriems teko su ja susipažinti. Bet pasirodęs prisiekti, daktare Žeraldai, kad kilnesnio ir tyresnio sutvėrimo niekas iš mūsų nesutiko. Tai angelas, o ne moteris, tikra fėja, o gal ir deivė!..

- Velnias griebtu! - sušuko daktaras Žeraldas. - Angelas, fėja, deivė. Tu tiesiog poetas, mano drauge. O staiga patikrinus pasirodys, jog ji eilinė moteris? Beje, kaip ten bebūtų, gal ji ir deivė arba nors fėja, bet ar tu žinai, drauguži, iš kur ji kilusi, ar turi kraitį ir taip toliau.

- Manęs, prisipažinsiu, tokios smulkmenos nejaudina, bet pats Aukščiausiasis man sufleruoja, kad ji kilusi iš angelų, o tyra, kilni jos širdis ir nepalyginamas grožis man brangiau už turtus. Beje, man žinoma, kad ji atvažiavo iš Rio Grande de Sulo kartu su tėvu, kad ji vienintelė tėvo duktė ir turi nedaug pinigų. Ir dar žinau, kad už ją gražesnės nesurasi visame pasaulyje, o jos vardas Elvyra.

- Elvyra! Iš tiesų gražus vardas, - pastebėjo trečias pašnekovas. - Bet sakyk man, Alvarai, kur gyvena tavo nepaprasta gražuolė?

- Prašau, aš nesirodošiu slėpti, ji kartu su tėvu apsigyveno nedideliame name Sant Antonio mieste. Gyvena jie kukliai, vengia viešumos ir tarp žmonių pasirodo labai retai. Jų namelis slepiasi palmių giraitės gilumoje, ir mano tėva gyvena tarsi paslaptingoje oloje, kaip našlaitė tarp lapų.

- Kaip žiauru! - pastebėjo daktaras Žeraldas. - Bet kaip tau pavyko surasti šią žavingą nimfą ir pakliūti į paslaptinę olą?

- Leiskite, aš papasakosiu. Kartą jodinėčiau ir staiga pastebėjau nenusakomo grožio mergaitę. Ji sėdėjo ant suoliuko rožių sode. Pastebėjusi, kad aš atvirai ir nekukliai stebiu ją, suplasnojo kaip drugelis ir pasislėpė žydinčiame rožynė. Nuo tada aš pradėjau nemiegoti, visą laiką stengiausi ją surasti. Bet apylinkėje neatsirado nė vieno žmogaus, kuris ją pažintų ir galėtų ją man pristatyti. Pagaliau teko laimė susipažinti su namo, kuriame ji apsistojo, savininku. Tačiau ir iš jo nieko negalėjau išpešti. Gal tik tai, kad kiekvieną mėnesį tiksliai paskirtu laiku gyventojas ateidavo susimokėti į priekį už nuomą. Ištiesomis dienomis aš vaikščiojau aplink sodą, tikėdamasis nors kartą pamatyti ją ir pamėginti užkalbinti. Keletą kartų man laimė nusišypsojo, bet nimfa vengė mano aistringų žvilgsnių ir tiesiog iširpdavo tarp gėlių. Vieną gražią dieną iš toli ją stebėdamas, pamačiau, kad jai keliantis ant suoliuko iškrito nosinaitė. Varteliai buvo atviri, ir aš nusprendžiau įeiti į sodą. Aš pakėliau nosinaitę ir skubėjau ją atiduoti, kai mano tėva jau stovėjo ant namo slenksčio. Ji man padėjo ir nusišypsojo... Dieve, kokia jos šypsena! Tarsi saulė būtų suspindėjusi tamsoje! Aš buvau pasirodęs pulti ant kelių prieš ją, bet ji jau pasislėpė name ir nepakvietė manęs užėiti.

- O ar neatrodo tau, mielas Alvarai, - pertraukė ją vienas iš jaunuolių, - kad nosinaitę ji numetė neatsitiktinai? Gal staiga ji panoro pasikalbėti su tavimi. Einu lažybų, kad tai buvo sąžalta. Aš gerai užuodžiu koketes.

- Nesąmonė! Ji nė trupučio nekoketuoja, ji tyra ir nuoširdi. Jeigu jūs žinotumėt, kiek kančių kainavo pagaliau palikti tą palaimintą kampilį, rojaus sodą, kvepiantį meile ir švelnumu...

Alvaras nutilo, tarsi iš naujo pergyvendamas jaudinančias akimirkas.

- Pabusk, Alvarai! - sušuko vienas draugas. - Tu suintrigavai mus savo nuotykiomis, todėl nekantraudami laukiame romano tęsinio.

- Romano? O jeigu tai buvo tiesa... Aš ir pats nežinau, ar bus tęsinys. Kad ir kaip sukau galvą, man nepavyko sugalvoti nė mažiausios priežasties, kuri leistų dar kartą pakliūti į šventovę, į mano deivės buveinę. Kol kartą man nenusišypsojo laimė. Karieta važinėjau po Santo Antonio, Beberivo krantine, ir staiga pamačiau nedidelę valtėlę, kurioje sėdėjo vyras ir moteris.

- Cha! Tokio įvykių posūkio aš ir laukiau, nors, tiesą sakant, nuo to istorija nenustoja dramatiškų atspalvių. Tik tampa labiau panaši į išmislą.

- Ką tu! Prisiekiu, kad tai tikra tiesa! Klausykite, kas atsitiko po to. Kadangi jie abu peršlupo iki paskutinės siūlės, aš pakviečiau juos į karietą ir po ilgų įkalbinėjimų nuvežiau į namus. Kas buvo namuose, nepasakosiu, tik pridursiu, kad man buvo leista lankyti šią paslaptinę grota.

- Ko gero, tu iš tikrųjų įsimylėjęs, - prakalbo daktaras Žeraldas.

- Tu dar abejoji? Aš tiesiog galvą praradau. Apie nieką daugiau ir galvoti negaliu, be to, atrodo, kad ir ji man neabejinga.

- Žiūrėk, nepakliūk į kokios nors avantiūristės pinkles, kuri išgirdusi, kad greta gyvena turtingas naivuolis, nusprendė pasiglemžti jo pinigėlius. Mane stebina ši jų vienvė, paslapties skraistė, po kuria jie slepiasi.

- O gal jie įvykdė nusikaltimą ir slepiasi nuo policijos, - suabejojo vienas iš pasakotoją supusių jaunuolių.

- Arba netikrų pinigų padirbėjas? - pridūrė kitas.

- O man, - tęsė daktaras Žeraldas, - kiekvieną kartą, kai išgirstu apie gražias moteris, keliaujančias su vyru, kurį jos vadina tėvu arba broliu, kyla negeros mintys. Ir dabar šešėlis užgulė širdį. Pagalvok, Alvarai, o jeigu jis ne tėvas, o klastingas sukčius, kuris nori pasipelnyti gražuolės sąskaita?

- O Viešpatie! - Alvaras skėstelėjo rankomis. - Jeigu iš anksto būčiau žinojęs, kad jūs taip priimsite pasakojimą ir apkalbėsit mano fėją, būčiau tylėjęs kaip žuvis. Patikėkit, bičiuliai, jūs pernelyg neteisūs vargšės mergaitės atžvilgiu. Aš dar galėčiau įsivaizduoti ją išsiskyrusia princese, jeigu nežinočiau, kad ji angelas, nusileidęs iš aukštybių. Nieko, greitai ją pristatysiu jums, ir jūsų įtarinėjimai išsisklaidys kaip dūmas. Štai pamatysit, visi vienu balsu ją paskelbsit šventąja. Tik viena bijau, atsiras daugiau konkurentų.

- Už save garantuoju, - susijuokė vienas iš pašnekovų. - Nuo paslaptinių mergaičių man kūnas pagaugais eina.

- O aš, paprastas mirtingasis, neapsakomai bijau fėjų ir deivių, - suprunsktė draugas.

- Viena nesuprantu, - tarė daktaras Žeraldas, - kas paskatino šią atsiskyrėlę išlįsti iš savo slėptuvės ir sutikti ateiti į tokį gausų pokylį?

- Ak, bičiuliai, kiek man kainavo, kol įkalbėjau! - sušuko Alvaras. - Beveik jėga reikėjo tempti. Teko pavartoti visas gražbylystes, įrodinėjant jai, kad Aukščiausiasis sukūrė tokį grožį ne dėl to, kad jį slėptum nuo žmonių akių, o priešingai, dėl to, kad juo galėtų visi gėrėtis ir stebėtis. Aš ne iš tų įsimylėjėlių, kurie pasiruošę slėpti savo mylimąsias požemiuose ir nerodyti jų galimiems garbintojams. Vis dėlto tėvas su dukra prigalvojo tūkstančius priežasčių, kad galėtų su manim nesirodyti tarp žmonių. Galų gale aš ėmiausi gudrybės: priverčiau juos patikėti, kad toks atsiskyrėliškas gyvenimo būdas aplinkiniams jau kelia įtarimą ir net policija tuoj tuoj gali rimtai jais susidomėti. Ir šis melas greitai davė savo vaisius.

- Bet juk šis melas netoli nuo tiesos, - jį pertraukė daktaras Žeraldas.

- Ir aš tvirtinau, - tęsė Alvaras, - Norint išsklaidyti įtarinėjimus, reikia būtinai pasirodyti tarp žmonių. Ir štai, kaip matote, jie sutiko su manimi.

- Ir labai blogai, - prabilo Žeraldas, - tai tik patvirtina mano blogiausių spėliojimus. Jeigu neturėtų jokių nuodėmių, jie neišsigastų policijos ar kieno nors kito įtarinėjimų ir tęstų ankstesnį gyvenimo būdą.

- Ne, mano drauge, tu klysti, - aistringai paprieštaravo Alvaras. - Visuomenės jie vengia ne dėl to, kad varžo pinigai, ir todėl... Tiek to, žiūrėkit, štai jie atėjo... Patys spręskite, kas iš mūsų teisus.

Visi sužiuro į reto gražumo mergaitę, kurią lydėjo pusamžis malonios išvaizdos vyriškis.

- Džiaugiuosi jus matydamas, senjore Anselmai! Labas vakaras, dona Elvyra! - pasisveikino Alvaras, kuris, palikęs savo draugus, nuskubėjo pasi-

tikti naujai atvykusią porą. Po to, dėmesingai pasiūlęs mergaitei ranką, nuvedė juos abu į salę, kur linksminosi svečiai. Elvyros pasirodymas sukėlė tikrą sąmyšį: Alvaro draugai išsižiojo, aplinkui susišūkiėjo, įkandin gražuolės atsukdami galvas. Greitai visų susirinkusiųjų žvilgsniai buvo nukreipti į ją.

- Ji tikra gražuolė!

- Kokia nuostabi!

- Dieviška, tiesiog dieviška!

- Tu matei, kokios jos akys? Ji tikriausiai andalūzė?

- Laikysena, kaip karalienės!

- O kaklas. Jūs pastebėjot, kaip ji laiko galvą?

- Paprasta suknelė, bet velniškai elegantiška.

Tokiomis replikomis pasikeitė trys kavalieriai, sukręsti mergaitės neįprasto grožio.

- O jūs pastebėjot, koks apgamėlis ant jos kairiojo skruosto? - nerimo daktaras Žeraldas. - Alvaras neperdėjo, jo fėja, žinoma, nustelbs visas vietines gražuoles. O jeigu dar turėsime omenyje, kad ją mato pirmą kartą, ir paslaptį aureolė aplink ją... Aš tiesiog sudegėsiu iš nekantrumo iki mane pristatys šiai burtininkei!

Pagaliau įsikarščiaęs Alvaras, pristatęs naują žvaigždę vietos įžymybės, grįžo į draugų tarpą.

- Bičiuliai mano, - iškilmingai paskelbė jis, - leiskit pakviesti jus į salę. Aš noriu jus pristatyti donai Elvyrai, kad kartą ir visiems laikams išsklaidyčiau tamsias mintis ir abejones, kurios galėjo atsirasti jūsų širdyse. Aš noriu, kad jūs įsitikintumėt, jog niekad anksčiau po saule nėra užaugusi tokia švelni ir kvapni gėlelė.

Jis nusivedė visus tris draugus, ir greitai kavalieriai dingo iškilmingo pokylio sukuryje. Tačiau jų vietas tuoj pat užėmė pulkelis elegantiškų, prašmatniai apsirengusių mergaičių, kurios veduoklėmis vedinosi ir čireno kaip rojaus paukštytės. Jūs atspėjote, jos, žinoma, kalbėjo apie Elvyrą, nors replikų prasmė ir skyrėsi nuo jaunuolių pasisakymų. Beje, nieko nebus blogo, jeigu mes priartėsime prie mergaičių ir truputį paklausysim.

- Gal jums, dona Adelaida, žinoma, kas ši jauna mergina, kurią atvedė senjoras Alvaras?

- Ne, dona Laura, aš ją matau pirmą kartą, bet man atrodo, kad ji ne vietinė.

- Ko gero, jūs teisi. Vis dėlto, kokia ji išsigandusi! Ji panaši į kaimietę, kuri niekada nebuvo pokylyje. Kaip jums atrodo, dona Rozalina?

- Be abejonės! O ar jūs atkreipėt dėmesį į jos tualetą? Koks skurdas, fui! Mano tarnaitė rengiasi su didesniu skoniu. Dona Emilija tikriausiai žino, iš kur šita išsišokėlė.

- Aš? O kodėl aš? Aš taip pat akyse jos nemačiau, nors prisipažinsiu, senjoras Alvaras šį tą pasakojo apie ją, įtikinėdamas, kad tai grožio stebuklas. Bet jūs gi žinote šituos vyrus, koks jų skonis. Žinoma, ji miela, bet gražuole niekaip nepavadinasi.

- Senjoras Alvaras visada buvo keistokas, jį traukia visa, kas nauja ir neįprasta. Idomu, iš kur atsirado šita mergiotė? Kas jį taip nustebino?

- Gal ji salos gyventoja? Jos išvaizda šiek tiek egzotiška, ar ne?

- Tik štai juoda dėmelė ant skruosto ją gadina. Nebūtų jos, ji išrodytų visai neblogai.

- Priešingai, dona Laura, dėmelė ją net puošia, suteikia ypatingo žavesio.

- O, prašau atleidimo, aš visai pamiršau, kad ant jūsų veido taip pat yra apgamėlis. Bet jums jis tikrai tinka, o jos apgamas didelis ir negražus, lyg ne muselė, o karkvabalis ropotų skruostu.

- Tik pagalvokit, aš net nepastebėjau. Einam į salę ir pažiūrėkim iš arčiau.

Ir jos patraukė į vidų, susikibę už rankų, tarsi ryškių gėlių girlianda, kuri išsiraitydama kaip gyvatė, pradingo minioje.

Vienuoliktas skyrius

Alvaras buvo iš tų, kuriuos vadina laimingaisiais. Gamta ir fortūna, regis, lenktyniavo, skubėdamos atverti jam savo aruodus ir apdovanoti malonėmis ir dovanomis. Vienintelis žinomų ir turtingų tėvų sūnus liko našlaitis būdamas dvidešimt penkerių metų. Jis paveldėjo gana didelį turtą, kurį įvertino ne mažiau dviem tūkstančiais kontų (1 kontas - milijonas reišų. - Red.).

Alvaras neišsiskyrė aukštu ūgiu, bet buvo liemeningas ir darniai sudėtas. Kilmę atspindėjo subtilūs veido bruožai. Ypatingu protu galbūt ir nepasižymėjo, o gabumais ir stropumu buvo apdovanotas su kaupu. Protingai pasvarstęs, kad turtus, kuriuos jis gavo grynai atsitiktinai, per Dievo malonę, galima, taip pat atsitiktinai, po eilinio kaprizingų fortūnos pokštų, ir prarasti, Alvaras nusprendė įsigyti padorią profesiją ir pasirinko jurisprudenciją. Pirmaisiais metais akademiniai užsiėmimai dar suteikdavo šiokių tokių malonumų, bet juo toliau, juo labiau jį pradėjo varginti sausa kazuistika ir negyvas mokslas. Alvaras iš proto ėjo nuo begalės įstatymų ir poįstatyminių aktų labirintų, painiojosi ir klupinėjo procesinėje teisėje, skendo klaidų, beprasmybės ir purvo bedugnėje, slypėjusioje storose piliečių ieškinių rinkiniuose. Ir jis neištvėrė. Jo karštą širdį, kupiną didelių ir kilnių siekių, vis labiau traukė utopinės visuomenės pertvarkymo svajonės.

Jis neapkentė socialinių privilegijų, neslėpė priešiško rasiams skirtumams ir karštai norėjo panaikinti vergiją - pūluojančią visuomenės kūno žaizdą. Nėra reikalo ir kalbėti, kad Alvaras buvo įsitikinęs liberalas, respublikonas ir beveik socialistas.

Natūralu, kad Alvaras su tokiomis pažiūromis negalėjo nepriklausyti abolicionistams (abolicionizmas - judėjimas už negrų vergovės panaikinimą. - Red.). Tai patvirtindavo ir garsiomis frazėmis, ir pasielgimais. Paveldėjęs iš nelaiku mirusių tėvų didžiulę sodybą, keletą turtingų plantacijų ir daugybę vergų, ilgai nelaukdamas pradėjo juos atleidinėti iš vergijos. Alvaras, žinoma, buvo didelis utopistas ir filantropas, bet ir išmintingas. Jis puikiai suvokė, koks pavojus slypi staigiam perėjime nuo pažeminimo ir visiško paklusnumo iki pilnos laisvės. Pasvėręs visus "už" ir "prieš", jis vienoje fazendoje organizavo išlaisvintiems vergams lyg ir koloniją, kurios reikalus tvarkyti paskyrė teisingą ir tvarkingą žmogų, pritariančią jo įsitikinimams. Buvę vergai gavo privačiam naudojimui sodybinius sklypus ir arendavo plantacijas. Jie nuoširdžiai dirbo žemę, dorėjo derlių, šimteriopai atsilygindami Alvarui už gerumą ir meilę.

Ekscentriškas ir kartais keistokas, lyg senų romanų garsus Anglijos lordas, Alvaras buvo griežtas ir doras kaip kvakeris (protestantų sektos, įkurta Anglijoje XVII a. viduryje, narys; išpažįsta pacifizmą, labdarą. -

Red.), nors neatsisakydavo malonumų, prabangos ir įmantrių valgių. Moteris dievino, jautė pačius romantiškiausius, platoniskiausius jausmus, būdingus tyrai, pakylėtai natūrai. Be visa to jis iki šiol dar nesutiko tos, kuri patrauktų jo širdį ir įkūnytų nežemišką ideą, sukurtą Alvaro vaizduotės. Nors nuo norinčių užkariauti širdį ir turtą Alvaras neturėjo ramybės, bet nė vienai pretendentei jis palankumo nerodė.

Todėl lengvai galima įsivaizduoti tą gilų liūdesį, apėmusį pusę Pernambuko gražuolių, kai jos pamatė Alvaro rodomą dėmesį rusvaodei, vargingai apsirengusiai mergaitei, kai išgirdo kokius sako entuziastiškus ir nuoširdžius komplimentus. Tikrai Hera ir Atėnė mažiau susierzino išgirdę žinią, kad gražuolis Paris atidavė obuolį Afroditei (turimas omenyje graikų mitas apie Pario teismą, kuris turėjo priteisti aukso obuolį gražiausiai deivei - Herai, Atėnei arba Afroditei. - Red.). Juk gerokai prieš pokylį Alvaras nešykštėjo Elvyrai komplimentų, aukštino jos grožį ir žavesį su tokia aistringa iškalba, kad visos vietinės mergaitės degte degė savo akimis pamatyti šį stebuklą, nuvainikuoti šį stabą, kurį iš anksto praminė tūkstančiu pačių pakčiausių pravardžių. Ir štai ilgai lauktas susitikimas įvyko. Nežiūrint į gražuolių pamaivų ir jaunų pletkininkų veidmainiškas ir paniekinančias pašaipas ir piktus žodžius, širdyse jos pajuto nemalonų dygčiojimą. Alvaras neperdėjo!

Dabar reikia truputį nukrypti nuo kalbos. Tegul atleidžia gražuolės už mano betarpiškumą, bet grožis, išskyrus retas išimtis, ištikimas garbėtroškos palydovas, o nuo išpuikimo netoli ir pavydas.

Tai štai, nepažįstamosios grožis pribloškė, o greta jos kuklumo ir drovumo, paprastų ir net vargingų rūbų nublanko puikiai apsirengusių damų prašmatnumas ir didybė, salės prabanga ir iškilmingo pokylio blizgesys. Iki šiol čia viešpatavę gražuolės žiauriai įsiveidė. Tokio smūgio niekas nelaukė. Laikykis, Alvarai! Šį vakarą neišneši sveiko kailio nei tu, nei tavo rusvaodė princesė!

Apsvaigęs iš laimės Alvaras nepastebėjo šleikščių saldžių kalbų ir nuoširdžių šypsenu, su kuriomis jį ir jo protežė (kol kas ją pavadinkim taip) sutiko puotoje. Visai kitaip, Elvyra - tyras žmogus - iš karto pasijuto neįprastai, matydama neapykanta degančius žvilgsnius ir komplimentuose girdėdama kandų sarkazmą.

Bet palikime kuriam laikui mūsų porelę ir iš arčiau susipažinkime su Alvaro draugu - daktaru Žeraldu.

Turėdamas trisdešimt metų šis garbingas senjoras jau buvo teisės bakalauras ir žymus Resifo miesto advokatas. Jis - artimiausias Alvaro draugas, pelnęs palankumą pirmiausia dėka sveiko proto, nuoširdumo, sąžiningumo ir kilnaus būdo. Žeraldo ir Alvaro požiūris skyrėsi iš esmės. Kadangi gerbė įstatymus ir turėjo praktišką protą, nepritarė Alvaro reformistinėms idėjoms. Nežiūrint to, skirtingi įsitikinimai neatšaldė vienas prie kito prisirišusių draugų, bet priešingai, stiprino draugysę, apsaugodami jų sąjungą nuo nuobodulio ir monotonijos, kas dažnai viešpatauja santykiuose tarp visais klausimais sutariančių bičiulių. Dar daugiau, draugai turėdavo naudą iš priešingų pažiūrų ir svarstymų, jie sutvirtėdavo arba, priešingai, pasikeisdavo dažnuose ginčuose, kurie, beje, niekad nepavirsdavo rietenomis. Daktaro

Žerardo sveikas protas ir blavius mąstymas ne kartą sulaikė Alvaro vaikiškus polinkius ir utopinius sumanymus. O Alvaras šaltiems draugo samprotavimams suteikdvo gyvumo, naujumo ir originalumo.

Alvaras, kaip pamenate, jau atskleidė savo neįprastos pažinties su Elvyra istoriją, ir dabar mes su jumis grįžkime į pokylį ir paklauskim mergaitės pokalbio su garbingu senjoru, į kurio ranką ji buvo įsikibusi.

- **Tėve**, - sušnibždėjo mergaitė, - išeinam minūtei į prieangį, kol jame nieko nėra, aš turu tau ką pasakyti. O Dieve mano! - tęsė ji, kai išėjo ir susėdo greta. - Ir kas patraukė mane, nelaimingą vergę, į šią turtuolių ir aukštuomenės šventę? Man galva apsisuko nuo prabangos ir didybės, nuo pabrėžtos pagarbos man. Tėve, aš jaučiuosi kaip nusikaltėlė, slapta įsibrovusi į šią didingą visuomenę, ir kurią kaip mat demaskuos... Jeigu šie elegantiški senjorai žinotų, kas ta pelenė, kuri šoka greta jų! Atskalūnė, niekinga vergė, pabėgusi nuo šeiminių! Vergė! - sukūkciojo ji. - Man atrodo, kad šis žodis dega ant mano veido! Einam iš čia, tėvai! Greičiau einam! Man čia tvanku!

Išbalusi mergaitė traukė tėvą už rankos ir baikščiai dairėsi, kaip stirna vikrių šunų įvartyta į kampa.

- **Nusiramink**, dukrele, - ramino pražilęs senjoras. - Niekas net neįtaria tavo praėities. Juk nė viena ši kilminga senjora neverta nė tavo kojos piršto. Kaip jos gali įtarti, kad tu vergė, jei grožiu ir išsilavinimu tu jas pranoksi?

- **Ak**, tėve, tai mane ir neramina. Aš atkreipiau visų dėmesį, iš visų kampų mane akimis ryte ryja, o aš tik svajoju, kad prasivertų žemė po mano kojomis.

- **Nebijok**, mieloji. Ir turėk omeny, tavo baimė ir nedrąsa mus ir gali pražudyti, jeigu staiga kam nors kiltų nors mažiausias įtarimas. Nesigėdink ir pasirodyk jiems visu savo kerinčiu grožiu: šok, dainuok, linksminkis iki nukritimo! Kas išdrįs tave palaikyti vergė? Visi manys, kad tu princesė! Ir dar, tai tik vienas kartas - mes negalime čia pasilikti, jeigu kas nors mus įtaria...

- **Taip**, tėve... Teisingai, tai likimas! - pritardamai linkčiodama galva, pasakė mergaitė. - Mums teks bastytis iš vietos į vietą, visuomenės atstumtiems, gyventi uždara gyvenimą, slėptis kampuose ir drbėti iš baimės... Už ką dangus mums dovanojo tokį sunkų likimą? Negi mes amžiams pasmerkti? Man suskausta širdį, kai tik pagalvoju apie išvažiavimą... Kažkas mane traukia prie šios nelemtos vietos.

Šią minutę į prieangį iėjo Alvaras ir, tarsi ką pametęs, pradėjo dairytis į šalis.

- **Ak**, štai kur jūs! - nudžiugo jis. - O aš jau sunerimau, kur jūs prapuolėt. Kokia jūs kukli, dona Elvyra, pasislėpėt šiame kampelyje vietoj to, kad švytėtumėt salėje, tarp publikos, kurią jūs tiesiog sužavėjote. Tegul nepatrauklios našlaitės slapstosi nuo smalsių žvilgsnių, bet tokia graži rozė turi žydėti visiems, į savo grožiu mūsų visuomenei teikti malonumą.

- **Atleiskit man**, - prašneko Elvyra, - bet vargšei mergaitei, išaugusiai, kaip aš, kaimo gyvenimo tyloje ir vienuoje ir nepratusiai prie puikių pokylių, nejauki ši prabanga ir linksmybės.

- **Jūs** priprasite, patikėkit! Kur dar gali spindėti neįsivaizduojamas gro-

žis, kurį Dievas sukūrė tam, kad visi stebėtusi ir žavėtusi, jeigu ne šiame muzikos ir šviesų, linksmybės ir subtilių aromatų pasaulyje! Aš jūsų ieškau, paprašytas keletos kavalierių, kurie jums yra sužavėti. Norėdamos išvengti valsų ir kadrilių monotonijos, mūsų moterys kartais padainuoja kokią nors dainelę arba ariją, kas kam gabesnis. Aš, prisipažinsiu, nepaklausęs jūsų sutikimo, išplepėjau, kad jūsų gražus balsas, ir dabar visi dega iš nekantrumo jus paklausti...

- Ak, kaip jūs galėjote, senjorai Alvarai! - Mergaitė skėstelėjo rankomis. - Kad aš dainuočiau tokiai švytinčiai visuomenei... Maldauju jūsų, apsaugokit mane nuo tokio sunkaus išmėginimo. Tai ir jus liečia - juk aš prastai dainuoju ir nuvilsiu jūsų lūkesčius. Aš bijau, kad nusigąšiu ir visai neteksiu žado. Tai bus gėda!

- Atleiskit, dona Elvyra, bet negaliu suprasti jūsų prieštaravimo. Aš girdėjau jus dainuojant, ir patikėkit, jūsų balsas malonesnis nei lakštingalos. Jeigu būčiau negirdėjęs jūsų balso, nesiūlyčiau dainuoti čia. Jūs nesikuklinkit, o aš savo ruožtu užtikrinu, kad jūs galite padainuoti tik vieną dainą, tą pačią subtilią vergės dainą, kuri mane labai sukrėtė ir kuri, garantuoju, sužavės klausytojus.

- Bet kodėl kaip tik ją? Ji man sukelia labai liūdnius prisiminimus...

- Galbūt todėl ją ir priimi su širdies virpuliu.

- Vargšė aš, nelaimingoji, - giliai atsiduso dona Elvyra. "Ir kodėl, - pagalvojo ji, - tie, kurie mane labiau myli, tampa, patys to nematydami, mano budeliais!"

Elvyra suko galvą, kaip atsakyti, - juk dainuoti tokiai visuomenei jos didžiausia kankynė. Tačiau blaivios tėvo išvados laimėjo, ir po minutės abejonių ji įsikibo į Alvaro pasiūlytą ranką ir pasuko į salę. Prie pianino ji atsėdė labai natūraliai, todėl visiems tapo aišku: su instrumentu ji gerai sutaria.

Greitai aplink ją susirinko visi. Nekantrumas augo kas sekundę. Kavalieriai troško sužinoti, ar visus sužavėjusios nepažįstamosios išvaizdą atitinka balsas, ar gražioji fėja pasirodys esanti ir sirena. Mergaitės svajojo apie varžovės krachą, iš anksto džiaugėsi, kaip apsišaukėlę palygins su mitologiniu povu, pasiskundusiu Junonos klasta, kuri jį padarė gražiausiu iš paukščių, bet vietoj malonaus balso davė tik šaižų, bjauriai gergždžiantį riksmą.

Mergaitė pasijuto kaip primadona, kuri premjeroje, dalyvaujant rinkitnei ir reikliausiai publikai, staiga pamiršo žodžius. Aplinkui įsiviešpatavo mirtina tyla. Visi sulaukė kvėpavimą ir, atrodo, buvo galima girdėti širdžių plakimą. Net Alvaras, kuris jau girdėjo dievišką Elvyros dainavimą, visai rimtai susijaudino. O Elvyrą, savo ruožtu, mažai teramino, kaip priims dainą. Ji svajojo tik apie tai, kad staiga visi ją pamirštų ir ji galėtų pasislėpti pačiame nepastebimiausiame kampelyje... Jos širdį draskė kankinantis nuojauta. Bet Elvyra nuoširdžiai mylėjo Alvarą ir širdies gilumoje buvo jam dėkinga už atkaklumą, su kuriuo šis įsimylėjęs ir aistringas jaunuolis stengėsi pristatyti ją puikiai visuomenei kaip grožio ir talento etaloną. Ir mergaitė negalėjo nuvilti jo laukimo. Alvaro triumfo ji troško daug labiau negu savojo.

Elvyra savo švelniais ir lanksčiais pirštais pajuto įprastą klavišų šaltį. Vos

tik pasigirdo pirmieji akordai, kaip mergaitė tarsi persikūnijo, ir prieš apstulbintą publiką atsiskleidė, tarsi akyse išsiskleidusi lėlija, naujas, nematytas jos grožio pasaulis. Gražuolės kuklus ir nuoširdus veidas staiga nušvito kažkokia magiška vidine šviesa; ramiai kilnojosi aukšta, patraukliai pabrėžta krūtinė, akys nutvisko sudvasintu blizgesiu, iš visa ko buvo galima spręsti, kad ją apėmė nežemiškas įkvėpimas. Tarsi didžioji deivė įkvėpė visagalę jėgą savo šventovės gražuolei vaidilutei, dangiškų gėrybių saugotojai. Elvyra pasijuto pakilus į karalienės Kaliopės, kuri pavergė visą pasaulį savo dainų harmonija, sostą. Visas nerimas ir gilus širdies sielvartas tarsi išsiliejo į dieviškus dainos garsus, lyg gražiosios dainininkės lūpos būtų plaunamos ašarų iš pačios širdies. Skambus, sidabrinis jaunos sirenos balsas, atrodo, užpildė visą salę, mainėsi tarsi aksomas, perverdama kiekvieną širdį jaudinančiu, pakylėtu ilgesiu. Net ir tos senjoros, kurias kankino pats juodžiausias pavydas Elvyrai, buvo sužavėtos ir negalėjo sulaikyti ašarų.

Svaiginantis pasisekimas. Vieną kitą sekundę po to, kai išsiskleidė pasukiniai dainos aidai, apstulbusi salė tylėjo, po to staiga plyšo aplodismentais. Atrodė, nuo kurtinančių plojimų ir sveikinimų štai štai įgrius lubos.

- Mūsų Alvaro tėva pasirodo esanti ir sirena, - pastebėjo daktaras Žeraldas greta stovinčiam kavalieriui. - Net nesitiki, kad viena mergaitė turėtų tiek daug talentų. O koks nepaprastas balsas. Aš visiškai užsimiršau, tarsi klausiau dangaus angelų dainavimo.

- Taip, ji nepaprasta. Jos švelnus ir minkštas balsas galėtų nurungti net garsiąją Malibran ir sužavėti Europą. Ką ten Europą, visą pasaulį.

Alvaras teisus: ji tikra brangenybė ir, žinoma, ne kokia nors avantiūristė...

Suskambėjusi muzika, kviečianti kadriliui, nutraukė pokalbį.

- Dona Elvyra, - tarė Alvaras, skverbdamasis pas mergaitę, kuri jau sėdėjo šalia tėvo, - aš noriu priminti, kad jūs suteiktė man garbės pažadėdama sušokti su manimi šį kadrilį.

Elvyra privertė save nusišypsoti. Alvaras net neįtarė, kiek mergaitei kainavo pastangų įveikti slegiantį sunkumą, kuris po dainavimo vėl užgulė širdį.

Elvyra su šypsena įsikibo į savo kavalieriaus parankę, ir mūsų pora nužygiavo per salę, ieškodama vietos linksmam kadriliui.

Dvyliktas skyrius

Žinoma, įžvalgus skaitytojas jau seniai suprato, kad rusvaodė Elvyra ne kas kita, o mūsų vergė Izaura, o donas Anselmas - valdytojas Migelis, jos tėvas, abu mūsų seni pažįstami. Jūs taip pat pamenate, kad Izaura pasižymėjo ne tik kilnia širdimi, ji gavo rinktinį šiuolaikinį išsilavinimą, kuris atsispindėjo jos subtiliose manierose, laikysenoje, sugebėjime vesti gražų pokalbį. Tai leido nepaprastai vergei ir pasirodyti, ir puikuotis aristokratų visuomenėje.

Beviltiška padėtis, kurioje atsidūrė Izaura, privertė Migelį ryžtis kraštutinei rizikai ir organizuoti pavojingą pabėgimą. Migelis su siaubu prisiminė liūdną Izauros motinos likimą ir puikiai suprato, kad Leonsijus toks pat žiaurus ir beširdis, kaip ir jo tėvas, pasiruošęs imtis bet kokių piktadarybių, kad atkeršytų užsispyrėlei. Praradęs viltį išlaisvinti dukrą, Migelis nusprendė pasinaudoti sukauptais pinigais ir pamėginti išplėsti nelaimingą auką iš budelio nagų.

Jis suprato, jog išgelbėjęs vergę iš nelaimės, aplinkinių akyse padarys ne tik nusikaltimą. Tokį poelgį palaikys nevertu tvarkingo piliečio garbės. Bet vergė jo dukra, kurią jis akiai myli, kurią štai štai nuskriaus ir sutryps kietaširdis tironas šeimininkas. Tik tai ir pateisino Migelį prieš patį save.

Kurį laiką nelaimingas tėvas dar galvojo, kad reikia apie atsitikimą pranešti valdžiai, kuri įstatymo tvarka sugebės apginti jo dukrą nuo nežmoniško elgesio, išplėš bejėgę auką iš pasileidusio išgamos nagų. Visi, su kuo jis tarėsi, vienu balsu tvirtino: nesivelk į šitą beviltišką reikalą, neteriok be reikalo laiko ir pinigų. Valdžia visiškai abejinga tam, kas dedasi turtuolių namuose. Dar pasakysį ačiū, jeigu tau teks sumokėti tik teismo išlaidas; jiems nieko nereiškia sukurpti bylą, surakinti pančias ir pasodinti į kalėjimą. Kur tai matyta, kad teisus paaiškėtų vargšas, o ne turtuolis?

Tada Migelis slapta pradėjo susitikinėti su senais vergais. Jie su ašaromis akyse prisimindavo tuos gerus laikus, kai fazendos valdytoju tarnavo Migelis, ir išsaugojo jam pagarbą ir palankumą. Vergai papasakojo jam, kas dėjosį Leonsijaus fazendoje. Sužinojęs apie negandas, ištikusias dukrą po komandoro mirties, Migelis daugiau neabejojo ir tvirtai nusprendė bet kokia kaina išgelbėti Izaurą. Pabėgo naktį, o auštant senas vergų brigas kaip vėjas nešė Migelį su dukra link šiaurinių provincijų. Laivo, plukdančio vergus iš Afrikos į Braziliją, kapitonas buvo portugalas, senas Migelio draugas. Pristatęs bėglius į Pernambuką, iš kur brigas turėjo laikyti kursą į Afriką, kapitonas nuleido inkarą Resife įlankoje ir pažadėjo Migeliui, kad grįždamas po dviejų trijų mėnesių, jei prireiks, paims juos ir nuveš dar toliau. Reikia pasakyti, kad Migelis turėjo gana miglotą supratimą apie tai, kokia

tvarka viešpatauja Brazilijoje (na koki, sakykit, gali turėti akiratį plantacijos valdytojas ar sodininkas?), kas laukia jo su dukra. Per laiką, kurį jis tarnavo valdytoju komandoro fazendoje, vergai buvo pabėgę tik keletą kartų. Bet ar galima tai pavadinti pabėgimu, jeigu po poros naktų, patenkinę savo smalsumą, bėgliai grįždavo patys, pavargę ir išsikankinę, bet tokie laimingi, kad bausmę už nepaklusnumą priimdavo vos ne su dėkingumu. Todėl nenuostabu, kad Migelis nežinojo tų neribotų teisių, kurias turėjo vergvaldžiai. Nežinojo ir pabėgusių vergų sugavimo priemonių ir būdo arsenalo. Migelis manė, kad tris keturis mėnesius prabus Pernambuke visiškai saugiai, jeigu sugebės gyventi pakankamai nepastebimą ir atsiskyrėlišką gyvenimą.

Izaura, būdama toli nuo savo kankintojo, pradėjo pamiršti visas negandas ir, nežiūrint nuolatinės grėsmės, pamažu pradėjo atsigauti. Tačiau ramus gyvenimas tęsėsi tik iki susitikimo su Alvaru. Tas šviesus jausmas, kuris gimė tyroje ir kilnioje širdyje, paprastai atsiranda tik kartą gyvenime, bet ši virpanti šventa meilė, deja, dar labiau apsinkino jau ir be to nelengvą Izauros padėtį.

Alvaro veidas, manieros, balsas, gestai ir net eisena turėjo kažką kilnaus, šviesaus ir patrauklaus, kas iš karto palenkė širdį. Nenorom galima pavydėti tai vienintelei išrinktajai, tai laimingajai, kuri sugebėtų užkariauti jo meilę. O meilė, gimusi Izauros širdyje, suliepsnojo tokia nenugalima jėga, jog vargšė mergaitė, nesugebėjusi sutvarkyti iki šiol nežinomo jausmo, pasidavė jam be atodairos, metėsi į klastingą akivarą su visa mergaitės širdies aistra.

Protu Izaura suvokė neįveikiamą bedugnės plotį, kuris ją skiria nuo Alvaro, ir suprato, kad jos pražūtingai, be atsako ir beviltiškai meilei lemta pereiti į slegiantį ūgesį, kuris įsismelks širdyje ir kamuos ją amžinu skausmu.

Su kiekviena diena vargšelei vis sunkiau darėsi nešti sunkią gyvenimo našta. Ją slėgė būtinybė slapstytis ir slėpti savo kilnę. Nuoširdžiai ir atvirą Izaurą kankino tai, kad net ir tie, su kuriais bendravo, ją gerbė; o tokios garbės ji tarėsi nesanti verta... Naktimis Izaura graužėsi, dar ir dar kartą užduodama sau klausimą: ar gali ji be sąžinės graužimo tokiu būdu apgauti savo mylimąjį? Kaip pasielgs su ja Alvaras sužinojęs, kad ji vergė? Ar nepalaikys jis tai apgavyste, gėda, niekšiška išdavyste? Ar neapipils jos karčiais priekaištais ir keiksmožodžiais, kai sužinos tiesą? Ar nepradės su ja elgtis, kaip su pasigailėjimo ar paniekos verta vergė?

- O Dieve, tik ne tai! - sušuko Izaura. - Geriau aš numirsiu pačia baisiausia mirtimi! Ne, aš neturiu jo apgauti, tai pernelyg niekšiška... Aš jam atskleisiu savo paslaptį, tai mano parciga, ir aš ją atliksiu, kad ir kiek man tai kainuotų... Tai kartybės taurė, bet aš privalau ją išgerti iki dugno... Tegul jis sužino, jog negali, neturi teisės mane mylėti. O blogiausiu atveju, nustos mane įtarinėjęs.

Taip nusprendė Izaura, pakludama savo sąžinės ir kilnios širdies balsui. Ir ne jos kaltė, kad atėjus laikui išpildyti šį baisų sprendimą, pritrūko valios, ir mergaitė vis diena iš dienos atidėliojo šį ketinimą.

Mums ją lengva suprasti. Kas išdrįs pasmerkti nelaimingą vergę už tai,

kad jai pritrūko drąsos savo rankomis sugriauti savo laimę, sugniuždyti trapią svajonę, kuri tik ir buvo gyvenimo prasmė?

- Aš neturiu teisės į tokią laimę, - įtikinėjo save Izaura. - Aš tarsi kalinė, kurią išlaisvino iš kalėjimo, kad suvaidintų scenoje visagalės karalienės vaidmenį, o po to... spektaklis baigsis, ir mane vėl įstums į tamsų požemį, kur aš praleisiu likusias dienas. Tai kodėl aš negaliu pratęsti šią trumpą savo laimės akimirką? Niekada nevēlu perpjauti ploną auksinį siūlą, kuris jungia mane su dangiškuoju rojumi, ir amžiams kristi į pragarą, iš kur negrižtama.

Taip kankinama vidinių abejonų Izaura praleido keletą dienų, kai pagaliau Alvaras vos ne jėga privertė priimti pakvietimą į pokylį. Tą pačią akimirką Izaura galutinai suprato, jog daugiau neturės jėgų apgaudinėti savo mylimąjį.

Užteks, nusprendė ji. Gana piktnaudžiauti kilniausiojo iš mirtingųjų gerumu ir nežinia. Negalima leisti, kad pabėgėlė vergė pasirodytų puotoje tarp visuomenės grietinėlės už parankės Alvarui! Taip būtų atsilyginta pačiu juodžiausiu nedėkingumu ir niekšiškuumu už visą jo gerumą, už dosnią širdį. Izaura ilgai kaupė jėgas, bet tą minutę, kai ji galutinai nusprendė nusimesti nuo širdies šią našlą, drąsos vėl pritrūko. Jau buvo paruošti žodžiai, jau žengė žingsnį į priekį, kad pultų ant kelių prie Alvaro kojų ir, apkabinus jas, prašytų atleidimo, kai, pagavusi įsimylėjusį, švelnų jaunuolio žvilgsnį, staiga lyg užburta neteko žado, o kojos, atrodo, priaugo prie grindų.

- Viešpatie, koks aš apgailėtinas sutvėrimas, kokia bailė, nedora būtybė! - prikaišėjo sau, visai puolusi į nusiminimą. - Nejaugi neužteks jėgų, kad atlikčiau savo pareigą? Lieka viena: tegul iš mano tėvo lūpų išgirsta visus tuos žodžius, kurių aš nesiryžtu ištarti.

Izaura užsikabino už šios minties, kaip už gelbėjimosi virvutės.

- Tėve, - ryžtingai prakalbo ji, kai tik Alvaras dingo už sodo vartelių, - aš noriu, kad tu žinotum: aš nė už ką neisiu į tą puotą, aš neturiu teisės ten pasirodyti.

- Kaip tai neisi? - nustebė Migelis. - O apie ką anksčiau galvojai? Kodėl nepasakei senjorui Alvarui, kol jis buvo čia? Ne, ne, dabar vėlu atsakyti savo žodžių.

- Dar nevēlu, - susijaudinus pertraukė jį mergaitė. - Viskas labai papras-ta. Tu pasivysi Alvarą ir paaiškinsi jam tai, kam man neužteko jėgų prisipa-žinti. Pasakysi jam, kas aš esu iš tikrųjų ir kad viskas baigta.

Izauros veide, kai ji baigė kalbą, nebuvo nė lašo kraujo, pabalę lūpos drebėjo, o rankos konvulsiskai susitraukė. Jautėsi, kad vyriškas sprendimas jai nemažai kainavo. Vargšas Migelis su siaubu pažiūrėjo į dukrą.

- Viešpatie, ką kalbi, dukružė? - pralemeno jis. - Pažiūrėk į save, tu išbalus kaip drobė. Tu nesusirgai?

- Ne, tėve, viskas tvarkoje. Tik maldauju tavęs, surask Alvarą ir atskleisk jam mano paslaptį. Paskubėk, meldžiu tavęs!

.. Nė už ką! Tai tiesiog beprotybė. Aš neleisiu, kad tave surakintų ir gražintų tam pabaisai, kuris supūdys tave kalėjime! Ne, Izaura, net negalvok apie tai. Kol aš gyvas ir galiu uždirbti duonai, padarysiu viską, ką galiu, kad tave išgelbėčiau.

- Išgelbėsi mane, kad pasme... gėdai?.. O ne, tėve! Kaip aš galiu su juo pasirodyti pokylyje? Kaip galiu apsimesti senjora, nepadarydama nuodėmės? Kas bus, kai kilmingi senjorai sužinos, kad su jais šoko niekinga vergė...

- Nutilk, dukra! - nutraukė ją Migelis. - Susitvardyk ir nesijaudink. Niekas nieko nesužinos. Mes išvažiuosime iš čia. Rytoj. Išplauksime į Jungtines Valstijas. Aš susirasiu darbą, o tu su savo gabumais juo labiau neprapulsi. Pradėsime naują gyvenimą.

- Ak, tėve, man net baisu pagalvoti, kad teks visiems laikams palikti tėvynę.

- Bet tai vienintelė išeitis, dukrele! Norėdamas apsaugoti tave nuo gėdos, aš pasiruošęs bėgti nors ir į pasaulio kraštą.

- O gal šis kilnus jaunuolis, senjoras Alvaras, staiga sužinojęs, kad aš esu vergė, supras, kokios baisios aplinkybės privertė mus pabėgti, ir pasiims mus globoti, apgins nuo persekiotojų?

- Kas gali tai garantuoti, dukrele? Bijau, kad išgirdęs karčią tiesą, jis pradės tave įtarinėti ir galbūt pirmas praneš policijai, supykęs dėl to, kad jam vos neužtraukei gėdos. Ne, mano mieloji, mūsų nelinksmoje padėtyje nėra kitos išeities, kaip tik slėpti praeitį, o jeigu ne - viskas baigta. Suimk save į rankas, dukrele, ir einam į pokylį. Tai sunkus išmėginimas, aš sutinku, bet mes privalome tai padaryti dėl mūsų laimės. Pagalvok, mes jau greitai būsim toli nuo čia, ir niekas, niekas visame pasatulyje neišdrįs tavęs nuskriausti. Ir nesisielok dėl šių žmonių, juk jie negalės sužinoti, kas tu tokia ir bendravimas su tavimi niekam nepadarys gėdos.

- Galbūt tu ir teisus, tėve. Tik nežinau, kodėl mano širdis priešinasi šiam žingsniui.

- Nieko nepadarysi, dukrele, kitos išeities mes neturime. Jeigu mes neisim į puotą, o nepastebėti dingsim, įtarimas, kurį mes ir taip jau keliamo, dar padidės.

Izaura, paskendusi liūdnose mintyse, neatsakė. Tėvo žodžiai išdraskė kraujuojančią žaizdą ir nuliūdino mergaitę. Galbūt tėvas teisus - kas gali laukti sugautos bėglės, išskyrus kalėjimą, kankinimus ir mirtį?

Izaura buvo visiškai pasimetusi. Ji jautėsi, kaip netvirtas laivelis audringame abejonių okeane, kuris tai iškildavo ant putotos vilties bangos keteros, tai vėl prasmėgdavo gelmėje.

Švelni ir pažeidžiama, nuoširdi ir paprasta, nesugebanti taikstyti su mažiausiu melu ir apgaule, Izaura žiauriai kentėjo; kartais tvirtai nusprendė ir sakėdavo sau - ne, nė už ką neisiu!

Keletui minučių mergaitė nurimdavo, bet po to klatingas abejonių kirminas vėl pradėdavo graužti širdį. Migelio išvados pradėjo vis labiau ir labiau atrodyti protingos, o aistringas, nenugalimas noras paskutinį kartą pamatyti Alvarą, prisiliesti prie jo rankos, pajusti jo kvėpavimą, išgirsti jo balsą stūmė vargšę mergaitę į neapsakomą neviltį.

Mintis apie tai, kad greitai, galbūt net kitą dieną, jai teks išvykti ir amžinai išsiskirti su mylimuoju, nepasakius jam paskutinio "atleisk", vėrė vergės širdį. Išvyks į nežinomybę, paliks mylimąjį, prarasdama viltį apkabinti jį tragišką

išsiskyrimo akimirką ir išlieti atsisveikinimo ašaras ant jo krūtinės, bastysis iš vietos į vietą kaip klajūnai, nesurasdami patikimos pastogės ir nuolat prisimindami pavojų... Ak! Kokią siaubingą ateitį jai paruošė piktas likimas! Ir kitokios ateities Izaura neįsivaidavo. Beje ne, prieš jos akis staiga pasirodė nakties, stebuklingos nakties vizija, pranašaujanti aukščiausią palaimą - mylimojo artumą. Dieve, kaip ji drįsta abejoti, net svarstyti, kai pats dangus siunčia jai paskutinę galimybę pabūti šalia Alvaro, kvėpuoti su juo tą patį orą, pajusti jo šilumą, skaičiuoti jo širdies dūžius. Ne, tokia naktis iškamuotai vergės širdžiai verta amžinybės, net jeigu prieš akis tik ilgesys ir pavojus, vergija ir mirtis!

Izaurai buvo labai sunku nugalėti save, ji suvokė, jog elgiasi negarbingai, bet, galvodama apie savo idealą, tyrą ir kilniaširdį jaunuolį Alvarą, visas dvejonas varė šalin. Gamtos apdovanota įžvalgumu ir ypatingu jausmu, tuo pačiu šeštuoju jausmu, kurį turi daugelis moterų, ji greitai suprato, kad Alvaro dėmesys jai nebuvo nei paprasta pagarba jos grožiui ir talentui, nei greitai praeinantis geidulys, nei apgaulingas jaunystės kaprizas. Ne, Izaura jautė, kad Alvaras myli pačia nuoširdžiausia, tyriausia, aistringiausia ir giliausia meile. Net sunku apsaityti, kokį vidinį pasididžiavimą patyrė Izaura, gaudydama Alvaro susižavėjusį žvilgsnį, kuris priversdavo ją bent kelioms akimirkoms pamiršti savo kilmę.

- Aš iš tikrųjų verta Alvaro meilės, - įtikinėjo ji save, - priešingu atveju jis nemylėtų manęs. O jeigu aš verta jo meilės, tai kodėl jis negali manęs pristatyti garbingiausiai visuomenei. Negalima leisti, kad vieno žmogaus žiaurumas ir klasta sunaikintų tą grožį, kurį sutvėrė Kūrėjas.

Taip mąstė Izaura. Mintys apie būsimą puotą, susitikimą su dievinamu Alvaru vis didesnę ir didesnę atgarsį surasdavo jos širdyje, kol pagaliau, negalėdama sulaikyti polėkio, mergaitė sušuko: "Aš eisiu, aš eisiu į puotą!"

Tuo metu, kai Izaura apmąstė tėvo išvadas, sukdamą galvą dėl atsakymo, Migelis, nemažiau susirūpinęs ir susijaudinęs nei jo dukra, vaikščiojo po sodą, su nekantrumu laukdamas sprendimo.

- Tėve, aš eisiu į pokylį, - pagaliau išgirdo jis, - bet aš jam ruošiusi kaip auka, kurią, skambant iškilmingoms dainoms, pasmerks mirčiai. Blogo nuojauta spaudžia širdį ir slegia mane.

- Kokia nuojauta, Izaura?..

- Nežinau, tėve. Aš tik jaučiu, kad artėja nelaimė.

- O štai aš, dukrele, priešingai, įsitikinęs, kad šis pokylis mus išgelbės...

Tryliktas skyrius

Tikiuosi mūsų skaitytojas nepagalvojo, kad pokylis, kuriame mums teko laimė dalyvauti, jau baigėsi. Nedidelis nukrypimas nuo temos ankstesniame skyriuje mums pasirodė būtinas, nes leido papasakoti, kokie žiaurūs prieštaravimai draskė mūsų herojės vergės širdį ir galų gale atvedė prie fatalinio sprendimo pasirodyti puikajame pokylyje, švytinčios aukštuomenės aplinkoje. Ko gero net pačios rūščiausios širdies žmogus sugebės suprasti, bet jokia logika, joks protas nepateisins šio beprotiško sąžiningos ir kuklios mergaitės žingsnio.

Taigi puota dar tęsėsi, nors anksčiau viešpatavęs gyvumas, laisvumas ir linksmumas šiek tiek nuslūgo. Audringi aplodismentai, visuotinis susižavėjimas ir garbinimas, dosnūs komplimentai, kuriais Izaurą apipylė kavalieriai, galų gale nusibodo ir išvedė iš kantrybės net pačias skaisčiausias, elegantiškiausias ir sąmoningiausias damas. Užrūstintos savo mylimų garbintojų, kurie pelenei, neginčijamai pokylio karalienei, iškilmingai ir atvirai kalbėjo meilės žodelius ir reiškė neregėtą pagarbą, damos atsisakė šokti. Ne gyvenimo džiaugsmo kupinos kąlbos ir nekalti juokeliai, o tulžingos ir pašiepiančios replikos sklido tai iš vieno, tai iš kito kampo.

Itampa pamažu augo. Išilgai didelės salės sienų, per susigrūdusių damų eiles nuvilnijo nepasitenkinimo banga. Artėjo audra. Priežastis ta, kad keletas damų, kurias be ceremonijų paliko palydovai, įtarė ar kažkokiu tai būdu pajuto, jog nepažįstamoji, savo gracija ir žavesiu nustelbusi visas aukštuomenės gražuoles, yra ne kas kitas, o vergė. Jau kai kurios iš jų pradėjo palikinėti prabangiai išpuoštą salę, ypač tos, kurios turėjo teisę tikėtis Alvaro palankumo. Sugniūždytos Izauros triumfo ir supratę, jog negalės su ja varžytis, nepasisekėlės nusprendė, kad protingiausia neparodyti širdgėlos ir patyliukais pasitraukti, savo miegamųjų tyloje ir vienumoje pasistengti užmiršti pralaimėjimo kartelį.

Beje, mes būtume neteisūs, tvirtindami, kad tarp kilmingų ir gražių damų neatsirado tokių, kurios visai nesavanaudiškai ir be pavydo šešėlio žavėjosi Izauros grožiu ir manieromis ir nuoširdžiai džiaugėsi jos svaigančia sėkme. Tik šių mielų merginų dėka pavyko išlaikyti geros nuotaikos kibirkštėlę. Labai gaila, bet tokių moterų buvo mažuma. Ak, moterys, moterys! Na kodėl, sakykit, bet kokioje silpnosios lyties atstovių, net priklausančių skirtingiems sluoksniams, kompanijoje, mažiausia pusė tampa pavydo, pletkų ir intrigų objektu? Kodėl noras triumfuoti prieš varžovę pamina pačius geriausius žmogaus bruožus, priverčia pamiršti draugystę ir šeimyninę ištikimybę?

Beje, užtenka atitraukinėti dėmesį. Priminsiu, kad mes palikome Izaurą

tą akimirką, kai ji už parankės su Alvaru rinkosi salėje vietą kadriliui. Kol mūsų pora šoka, minutėlę žvilgtelkim į gretimą kambarį, apstatytą žaliomis staltiesėmis uždengtais stalais ir bufetais, prikrautais likerių, alaus ir įvairiausių markių šampano. Per plačiai atvertas dviverias duris šis kambarys jungiasi su šokių sale. Iėję mes iš karto pamatysim pagyvėjusią jaunuolių, daugiausia studentų, grupę. Tai ekscentriškos išvaizdos dabitos, tarsi besistengiantys parodyti, kaip jiems nusibodo įkyrių moterų draugija. Tarp jų buvo tokių, kurie su malonumu pasakojo, kaip pavargo nuo meilės nuotykių ir dabar už jokių pinigų nepakeis malonumo surūkyti kvapnų cigarą arba išgerti taurę šampano už erzinantį gražiausios moters žvilgsnį. Buvo čia ir tokių, kurie eilėraščiais arba proza pasakojo apie nelaimingą meilę, prarastą gyvenimą, pervertą aistros arba išsekintą širdį. Pagaliau buvo tarp jų ir niūrių mizantropų, kuriuos galima sutikti bet kokioje draugijoje. Juos lengva pažinti iš niūraus veido ir patinusių akių.

Iš šios kompanijos išsiskyrė vienas jaunuolis, kuriam mes skirsim ypatingą dėmesį, nes jam lemta suvaidinti pagrindinį vaidmenį tolimesniuose įvykiuose. Jis neturėjo jokių baironiškų ar melancholiko bruožų, priešingai, iš jo išvaizdos ir manierų galėjai spėti, jog jis yra nieko nesivaržantis cinikas. Jis atrodė vyresnis už draugus gera dešimčia metų. Masyvi apkapota galva augo tiesiai iš pečių. Aukštą nuožulnią kaktą virš plačiaskrusčio veido margino daugybė gumbelių ir duobučių. Tai, remiantis Lavateru, būdinga menkapročiams. Jo bukoje, beveik groteskinėje fizionomijoje galėjai pastebėti bruožus, būdingus niekšams egoistams, nevengiantiems pačių šlykščiausių poelgių. Mažos kiaulės akutės, bėgiojantis žvilgsnis taip pat atspindėjo niekšišką charakterį. Šis kiek begalint gobšus ir savanaudis jaunuolis taip pat buvo studentas, bet dėl savo netvarkingos, sunešiotos aprangos labiau priminė gatvės prekiautoją. Jis jau mokėsi penkiolika metų ir mokėjo iš savo kišenės, gaudamas pilną iš smuklės, kurios buvo bendrasavininkis. Jį vadino Martinju.

- Bičiuliai, - prašneko vienas iš jaunuolių, - ar nesužaidus mums, kol tie dykinėtojai brūžuoja kojomis ir lankstosi?

- Puiki mintis! - sušuko kitas ir, nieko nelaukdamas, ryžtingai atsisėdo už stalo ir paėmė į rankas kaladę. - Kol neturime kito užsiėmimo, kodėl nepersimetus kortomis? Juo labiau, kad kortose gyvenimas. Kai matau būgnų damą, mano širdis suspurda kaip paukštelis... Afonsai, Albertai, Martinjau, eikit čionai, sužaisim dvi tris partijas, nedaugiau.

- Mano drauge, aš su dideliu malonumu priimčiau jūsų pasiūlymą, - atsiliepė Martinjus, - jei neskubėčiau sužaisti kito žaidimo, kuris man leis net nepajudinus piršto ir be rizikos įsidėti į kišenę keletą milijonų reisų.

- Kokias nesąmones tauški, velniai griebtų? Palik kvailus juokus ir sėsk pažaisti su mumis.

- Ne, man dabar ne juokai galvoje. Kai reikalas toks tikras ir pats plaukia į rankas, koks tikslas pasiduoti kortų žaidimo azartui? Ir taip jau esu pralošęs aibę pinigų. Ne toks jau aš kvailys!

- Tūkstančiai velnių, Martinjau! Pagaliau paaiškink, kokį žaidimą tu turi galvoje?

- Pamėginkit atspėti... Beje ne, tai tuščios pastangos. Gerai, pasufleruosiu. Šis reikalas gana garsus, ir kils didelis triukšmas. Skandalas visame pasaulyje. Na kas? Jeigu atspėsite, aš iškelsiu jums puotą pačiame geriausiame restorane.

- Gali manyti, kad jokios puotos nebus, nelaimingas pašvinkusios žuvis rijike, nes dar negimė žmogus, kuris sugebėtų atspėti, kokią kvailą idėją įsikalei į savo nenormalią makaulę. Tačiau visa, ko mes norim iš tavęs, - tai sąžiningai išlošti kortomis tavo pinigus.

- Palikit mane ramybėje, - atkirto Martinjas, įdėmiai sekdamas salėje šokančias poras. - Aš skaičiuoju savo pelną. Sakykim, aš žaidžiu šachmatų partiją: šachas karaliui, - ir... matas! Penki milijonai mano kišenėje!

- Ne, jūs tik pažiūrėkit į jį! Jis tikrai pamišo. Martinjau, susitarkim taip: arba išdėk, ką sugalvojai, arba geruoju dink iš čia ir nebandyk mūsų kantrybės savo kvailystėmis.

- Tai aš pamišau? Aš protingesnis už jus visus kartu paėmus! o kai dėl mano žaidimo... Gerai, kiek jūs man sumokėsit, jeigu papasakosiu? Šokinėsite iš netikėtumo, užtikrinu jus.

- Tu nori mus sudominti, kad išluptum mūsų pinigėlius? Nieko neišeis. Tau nepavyks mus apvynioti apie pirštą. Gali eiti į visas keturias puses su savo kvailu žaidimu, o mes jau čia sužaisim savąjį. Dalinkit kortas, bičiuliai, nekrepkit dėmesio į apgaviką.

- Tai kvaišos! - sušuko Martinjas. - Apgailėtini geltonsnapiai! Gerai, einam su manim ir aš įrodysiu, kad tai ne kvailas žaidimas ir ne apgavystė. Beje, pasigėrėkit, - pridūrė jis, ištraukdamas iš kišenės sulankstytą laikraštį. - Štai mano koziris. Tai skelbimas apie pabėgėlių vergę.

- O! Iš tiesų! Nuostabu!

- Kokia nesąmonė. Tu aiškiai pamišai, Martinjau!

- Kuo čia dėtas skelbimas apie pabėgusių vergę?

Gal tavo paskyrė teismo vykdytoju ar pabėgusių vergų medžiotoju?

Upp nedarniu choru suklego jaunuoliai, stengdamiesi perrėkti tratantį orkestrą.

- Aš nesuprantu jūsų sumišimo, - sausai pastebėjo Martinjas. - Ir labai nustebintas, kad jūs neatkreipėt dėmesio į cirkuliara apie pabėgėlius vergus, kuriuos atsiuntė iš Rio de Žaneiro ir išplatino mieste.

- Kas mes tau, policijos sekliai ar teismo vykdytojai, kad skaitytume panašius cirkuliarus?

- Nežinau, nežinau. Tik istorija labai įdomi, o atlyginimas toks, kad nuodėmė atsisakyti.

- Vargšas Martinjas! Matyt tau mirtinai reikalingi pinigai, jeigu medžioji pabėgusių vergus net šokių salėje! O gal tu dar paieškok ir imperatoriaus rūmuose?

- Juokitės, juokitės; pažiūrėsim, kas juoksis paskutinis! Aš tikrai įsitikinęs, kad bėglys yra šiame pokylyje. O penki milijonai reisų ant kelio nesivilioja, juo labiau, kad mūsų parduotuvė paskutiniais mėnesiais neduoda įprasto pelno.

Parduotuvė Martinjas vadino smuklę, kurios, kaip jūs turbūt prisimenat,

jis buvo bendrasavininkis. Atsistojęs tarpduryje, skyrusiam lošimo kambarį nuo šokių salės, jis pakaitomis nužvelgdavo šokančiuosius ir pažiūrėdavo į laikraštį, tarsi kažką palygindamas.

- Ką jis ten išdarinėja, velniai griebtų? - sušuko vienas iš žaidėjų, akimirka pamiršęs kortas.

- Jis tikrai išėjo iš proto, - pastebėjo kitas. - Tik psichas gali pokylyje ieškoti pabėgusių vergų! Beje, o ko galima iš Martinjaus tikėtis - pabėgusios princesės jis tikriausiai ieškotų belaisvių lūšnose.

- Galbūt tai koks nors liokajus ar kambarinė?

- Ne, kas juos leistų į salę? O juk jis nenuleidžia akių nuo šokančiųjų!

- Gerai, bičuliai, velnias jo nematė! Geriau žaiskime.

- Tai ji, - garsiai tarė Martinjas, pasitraukdamas nuo durų ir pasisukdamas į draugus. - Jokių abejonų. Neginčijamai aišku, ji!

- Kas ji, Martinjau?

- Atspėkite.

- Nejaugi pabėgėlė vergė?

- Taip, senjorai, įsivaizduokit sau - pati pabėgėlė vergė. Ir šoka čia, šioje salėje!

- Cha, cha, cha! Na ir linksmuolis tu, Martinjau! Tai prajuokinai! Visai išprotėjai! Niekada taip nesijuokiau.

Tokie šūksniai sklido nuo lošimų stalo, už kurio jaunuoliai, metę kortas, šluostėsi ašaras ir raitėsi iš juoko.

- Jūs juokiatės? Palaukit, greit šis farsas virs tragedija.

- Gerai pasakytą! Tęsk, Martinjau!

- Netikit? Tada klausykit ir kaltinkit save, kvailiai neraliuoti!

Su šiais žodžiais Martinjas atsisėdo už stalo, atsivertė laikraštį ir pasiruošė skaityti. Žaidėjai su neslepiamu smalsumu apspito jį.

- idėmiai klausykit, - tęsė Martinjas. - "Penki milijonai reisų" - tokia antraštė, parašyta stambiu šriftu, puošia šią popieriaus skiautę, kuri kainuoja daugiau negu Kamoenso "Iliada".

- Ir dar brangesnė už Homero "Luziadą", tiesa, Martinjau? (Turima galvoje Homero "Iliada" ir Kamoenso "Luziada". Tai liudija apie žemą Martinjaus kultūrinį išprusimą. - Red.) Baik durnių voliojęs, kloak, ką ten turi.

- Tuoj, tuoj, - pasakė Martinjas ir pradėjo skaityti: - "Iš Rio de Žaneiro provincijos Kampuso apygardos senjoro Leonsijaus Gomešo da Fonseko fazendos pabėgo vergė vardu Izaura. Ypatingos žymės: oda švelni ir šviesi kaip baltaodės, tamsios ir didelės akys, juodi, ilgi ir šiek tiek garbanoti plaukai, mažytė ir gražių kontūrų burna, lygūs ir balti dantys, plona ir daili nosis, liekna talija, grakšti figūra, vidutinio ūgio, ant dešiniojo skruosto nedidelis tamsus apgamėlis, o ant kairiosios krūties nudegimo žymė, savo forma primenanti drugelio sparną. Rengiasi su skoniu ir elegantiškai, gražiai dainuoja ir groja pianinu. Dėka gero išauklėjimo ir puikių manierų ją lengvai galima palaikyti aukštuomenės senjora. Pabėgo kartu su savo portugalų tėvu, vardu Migelis. Vardus greičiausiai pakeitė. Tas, kas ras bėglis ir gražins vergę aukščiau nurodytam senjorui, atlyginimo gaus penkis milijonus reisų, išlaidos bus apmokėtos atskirai".

- Negi taip parašyta skelbime, Martinjau? Juk tu ką tik nupiešei mums tikros Veneros portretą, o dabar nori įtikinti, kad ji pabėgusi vergė? - šūktelėjo vienas žaidėjas.

- Jeigu netikit, galit perskaityti patys. Imkit laikraštį.

- Taip, bičiuliai, tokią vergę verta sugauti kad ir kiek prireiktų pastangų, - tik sau, o ne dėl penkių milijonų. Jeigu aš surasčiau, už jokių pinigų negrąžinčiau šeiminkui.

- Manęs daugiau nestebina, kad Martinjas ieško jos čia: tokį tobulą sutvėrimą galima sutikti tik princo pokylyje.

- Arba pasakų karalystėje. Beje, sprendžiant iš žymių, tai ne kas kita, kaip stebuklinga deivė, kuria mes šiandien žavėjomės...

- Bravo, Albertai, tu labai taikliai pastebėjai, - nutraukė jį Martinjus. - Ateikit čion, - jis pakvietė draugus prie durų. - Pasigėrėkit šia gražuole, kuri šoka su Alvaru. Vargšas Alvaras, jis atrodo toks laimingas! Jeigu žinotų, su kuo šoka, jam pasidarytų bloga. Gerai išžiūrėkit, senjorai, man atrodo, kad visos žymės sutampa, ar ne?

- Visiškai! - išpylė Albertas. - Sukrečiantis įspūdis! Net apgamėlis ant dešiniojo skruosto, kuris jai labai tinka. Jeigu ant krūties ras ir drugelio sparną, tada klausimas išspręstas. O dangau! Nejaugi tokia žavinga mergaitė gali būti vergė?!

- Bet kaip ji išdrįso pasirodyti tokioje puotoje? - paklausė Afonsas. - Aš tiesiog apstulbintas. Sunku patikėti...

- Ir aš šiek tiek abejoju, - pareiškė Martinjas. - Tad penki milijonai kol kas dar ne mano kišenėje. Bet tik kol kas... Iki pasimatymo, mano mielieji!

Tardamas šiuos žodžius jis stropiai sulankstė laikraštį, įsikišo į kišenę, patenkintas patrynė rankas, užsimaukšlino skrybėlę ir išėjo.

- Na ir šykštuolis, - pasakė Afonsas. - Dėl pinigų pasiruošęs viskam. Man atrodo, kad jis nori suimti nelaimingą mergaitę tiesiog pokylyje.

- Taip, už penkis kontus jis gali padaryti bet kokią niekšybę. Toks niekšas daro gėdą visam mūsų luomui. Jį reikia išvyti iš akademijos. Aš pats su malonumu jam atiduočiau penkis kontus, kad tapčiau šios gražuolės vergu.

- Tiesiog neįtikėtina! Kas galėjo pagalvoti, kad po angelo išvaizda slepiasi bėglė vergė!

- O kas tau sakė, kad vergės kūne negali slėptis angelo siela?

Keturioliktas skyrius

Kadrilis pagaliau baigėsi. Laimingas ir džiugiai nusiteikęs Alvaras pakvietė savo gražiąją partnerę atsigavinti šaltais gėrimais, ir nusivedė ją į vieną tolimą kambarį. Jie skverbėsi pro minią lydimi šimtų žvilgsnių, kuriuose atsispindėjo neslepiamas pavydas, neapykanta ir susižavėjimas. Alvaras dar iki šiol neprisipažino mylės Elvyra, nors diena iš dienos stiprėjančią meilę galima buvo atspėti iš visko: iš žodžių, žvilgsnių, gestų ir elgesio. Jis manė, kad per du mėnesius, prabėgusius nuo jų pirmojo susitikimo, visiškai pažino savo mylimąją, ir priėjo prie išvados, kad ji pati tobuliausia, tiesiog - brangakmenis. Visiškai neabejojo Elvyros širdies tyrumu ir jausmų nuoširdumu ir nusprendė, kad surado savo laimę. Šios meilės vardan jis buvo pasirengęs atiduoti viską, ką turėjo: sielą, širdį ir turtą. Elvyros kilmė jo nė kiek nejaudino, ir jis net nė karto nemėgino išsiaiškinti, iš kur ji kilusi. Jo plačioms demokratinėms pažiūroms buvo svetimas rasizmas ir socialinės nelygybės teorijos. Jo meilė Elvyrai nė kiek nepasikeistų, jeigu sužinotų, kad ji princesė arba, atvirkščiai, kad gimė molinėj skurdžiaus žvejo trobelėj. Jam visiškai pakako suvokti, kad ji greta, ir žinoti, kad ji pati nuostabiausia būtybė pasaulyje.

Kaip mūsų skaitytojas žino, Alvaras laikėsi kvakerių puritoniškų pažiūrų, todėl jis net nemėgino piktnaudžiauti meile, kurią jautė gražiajai mergaitei, nors, reikia pripažinti, buvo labai sunku susilaikyti nuo nuodėmingų minčių.

Bet šią nuostabią naktį įsimylėjęs jaunuolis, pavergtas dieviško grožio ir Elvyros muzikinio talento, jau ilgiau negalėjo susilaikyti. Prisipažinimas meilėje jau švytėjo jo akyse ir bet kurią akimirką galėjo išsprūsti iš lūpų. Todėl kai tik mūsų porėlė atsidūrė vienu du kambaryje, Alvaras susijaudinęs prabilo:

- Dona Elvyra, savo namuose ir rojaus sode jūs angelas, o čia, šiame pokylyje, jūs neprilygstamoji deivė. Mano širdis jau seniai priklauso jums, jūs užrakinta joje, kaip skrynioje, o raktas nuo jo negražinamai prarastas. Jūs mano širdies valdovė, ir nuo šios dienos mano likimas jūsų rankose ir priklauso tik nuo jūsų. Jūs mano gyvenimo kelrodė žvaigždė, ir tik jūs galite mane amžiams padaryti laimingą arba, atvirkščiai, padaryti nelaimingiausiu iš visų mirtingųjų. Aš manau, jūs mane pakankamai pažįstate, ir galite neabejoti mano žodžių nuoširdumu. Aš esu gana turtingas, esu gerbiamas visuomenėje, bet niekada nebūsiu laimingas, jeigu jūs nesutiksit su manimi pasidalinti visu tuo, ką man dovanojo likimas.

Pačios meilės pakuždėti aistringi ir švelnūs Alvaro žodžiai kada nors galėjo tapti sužeistos Izauros širdies gydomuoju balzamu, o dabar jie degino kaip įkaitinta geležis, skambėjo kaip žiauri klastingo likimo pajuoka, kaip

rojaus muzika pragaro liepsnose. Iš vienos pusės geraširdis angelas mėgino už rankos įsivesti į amžiną palaimintos žemės harmonijos ir laimės pasaulį, o iš antros - niūrus demonas, velnio išpera kaustė jos kojas sunkiomis grandinėmis, kurios traukė ją į požemio karalystę.

Dabar pats laikas pasakyti, kad Izaura, sukdamasi išdykėliško kadrilio sūkuryje, suspėjo pastebėti Martiną, kuris su niekšelio šypsena ją apžiūrino, kartkartėmis žvilgteldamas į popieriaus skiautę. Žvilgsnis ją pervėrė kaip durklo geležtė; Izaura nė sekunde nesuabejojo, kad jos paslaptis atskleista. Netikėtai aptemo akyse ir jai pasirodė, kad po kojomis prasiskyrė grindys ir ji krenta į bedugnę. Ji abiem rankom apkabino Alvaro pečius ir prispaudė galvą prie jo krūtinės.

- Kas jums, mano senjora? - išsigandęs paklausė Alvaras. - Jums bloga?

- Truputį, - sušnibždėjo Izaura, su vargu atgaudama pusiausvyrą. - Man staiga suskaudo štai čia, bet dabar jau geriau... Aš nepratus tokioje spūstyje, o ir galva šiek tiek apsisuko.

- Niekis, tai praeis, - atsakė Alvaras, apkabindamas ranka lankstų mergaitės stuomenį. - Jūs gimėte, kad švytėtumėt pokyliuose... Beje, jeigu norite išiti...

- Ne, ne, - susigriebė Izaura, - tęskime, juo labiau kad šokis baigiasi.

Alvaras nusiramino ir, pagautas kadrilio finalo sūkurio, net nepastebėjo, kaip pabalo mergaitės veidas. Nelaimingoji ją negalėjo šokti ir, paklusdama ritmui, tik stengėsi sekti paskui Alvarą. Jos mintys skrajojo toli už šokių salės, ir ji nematė nieko, išskyrus pasibjaurėtiną Martinjaus figūrą, tarsi sfinksas sustingusią tarpduryje. Nutirpo mergaitės širdis, nujausdama nelaimę, kuri artėjo kaip iš padangių į baikščią balandėlę pikiruojančio vanago šešėlis.

Kankinama baimės ir ilgesio, Izaura net negalėjo atsakyti į nuoširdų ir aistringą jaunuolio prisipažinimą. Vargšėlė net nepajėgė praverti burnos, o Alvaras tai palaikė pasimetimo, susijaudinimo priežastimi.

- Na tarkit nors žodį, - pagaliau jis paprašė. - Tik vieną žodį, ir aš...

- O senjore, - tyliai sušnibždėjo Izaura, - ką aš galiu išdrįsti pasakyti po išgirstų švelnių žodžių. Aš labai sujaudinta, patikėkit, bet...

Ji netikėtai kluptelėjo, sudrebėjo, susvyravo ir įsitvėrė į Alvaro ranką, kuris išsigandęs pažiūrėjo į mergaitę.

- Tai jis... - vos išspaudė ji drebančiu balsu. Izaura staiga pastebėjo, kad į kambarį įeina Martinjas, ir pajuto, kaip tirpsta kojos, o širdis taip plaka, kad, atrodo, tuoj tuoj iššoks iš krūtinės.

- Atleiskit, senjore, - sulemeno ji, - man sunku klausyti tokius nuostabius, švelnius žodžius... Man kažko negera. Būkit malonus, palydėkit mane iki tėvo...

- Žinoma, žinoma, dona Elvyra! - sukruoto nieko nesuprantantis Alvaras. - Bet... Dieve, jūs balta kaip drobė! Jums labai bloga, tiesa! Gal pakviesti gydytoją?

- Ačiū, senjore Alvarai, nesirūpinkit manimi. Tai praeis, aš tikriausiai pavargau. Pareisiu namo, pagulėsiu ir viską kaip ranka nuims.

- Jūs norite išeiti netarusi man vilties ir paguodos žodžio?

- Paguodos - galbūt, o štai vilties...

- Kodėl?

- Kadangi aš pati jos daugiau neturiu.

- Vadinasi, jūs nemylit manęs?

- Aš jus labai myliu, patikėkit.

- Tada jūs sutinkate tapti mano?..

- Ne, tai neįmanoma...

- Neįmanoma? Bet kas jums gali sutrukdyti?

- Man, tiesa, sunku jums paaiškinti, senjore; tai mano kryžius, mano piktas likimas, jeigu norite...

Dviejų įsimylėjęlių pokalbis nutrūko pačioje įdomiausioje vietoje, netikėtai pasirodžius Martinjui. Jis išlindo tarsi džinas iš butelio ir plačiai nusilenkė. Pyktelėjęs Alvaras jau ruošėsi išvyti neišprusėlį, kaip vejamas nušašęs šuo. Izaura nustėro iš baimės.

- Senjore Alvarai, - su pabrėžta pagarba prabilo Martinjas, - jums leidus aš norėčiau akis į akį pasakyti porą žodžių šiai senjorai, kurią jūs laikote už rankos.

- Šiai senjorai? - nustebo Alvaras. - Kokių jūs galite turėti reikalų su ja?

- Patikėkit, senjore, reikalas gana svarbus ir neatidėliotinas, ir tai jai geriau žinoma nei mums abiems.

Alvaras, kuris puikiai pažinojo niekšišką Martinjaus būdą, nusprendė, kad tai kokio nors pavydaus ir bailaus varžovo pinklės. Todėl jis sutramdė pyktį ir ramiai paklausė Izauros:

- Jūs turite kokių nors reikalų su šiuo žmogumi, dona Elvyra?

- Aš? Žinoma, ne! Aš jo net akyse nemačiau, - drebančiu balsu išlemeno mirtinai išbalusi mergaitė.

- Viešpatie! Kas atsitiko, dona Elvyra? Jūs tiesiog į žmogų nepanaši. Kaip jūs drįstate jaudinti ją, niekše? Maldauju, dona Elvyra, nebijokit! Aš kartu su jumis, ir niekas neišdrįs jūsų skriausti!

- Aš visai nenorėjau jus įžeisti, senjore Alvarai, - nenurimo Martinjas, - reikalas daug svarbesnis, negu jūs manote.

- Gerai, senjore Martinjau, užteks žaisti katę ir pelę. Klokok viską, ko tau reikia iš šios senjoros? - Aš pasiruošęs pasakyti viską, bet bus geriau, jeigu jūs to negirdėsit.

- Ak, štai kaip! Jūs turit kažkokių paslapčių! Tokiu atveju pareiškiu, kad nė minutei nepaliksiu šios senjoros su jumis, ir jeigu nenorite išdėstyti savo reikalo, galite eiti į visas keturias puses.

- Ne, senjore, su manimi taip nebus. Ne tokį sutikot. Aš nesiruošiu be reikalo gaišti laiką, juo labiau, kad penki milijonai reisų ant kelio nesimėto. Paskutinius žodžius Martinjas iškošė pro dantis.

- Klausykite, senjore Martinjau, - užvirė Alvaras, - nepiktnaudžiaukit mano kantrybę, prašau jūsų. Ir apskritai būsiu labai dėkingas, jeigu jūs mus paliksite ramybėje.

- O senjore, - nenustebęs atsakė Martinjas, - pats Dievas mato, kad aš vengiau to, bet jeigu jūs reikalaujate... Tai štai aš turiu garbės pareikšti jums, kad moteris, kurią jūs laikote už parankės, - pabėgusi vergė!

Alvaras nors ir žinojo šio perėjūno žodžių kainą ir buvo pasiruošęs pačiam niekšiškiausiam išpuoliui, vis dėlto akimirką nustėro lyg perkūno trenktas. Kadangi jis nė nemanė patikėti tokiais žodžiais, todėl, šiek tiek pamąstęs, nusprendė, kad greičiausiai tapo kokio nors purvino žaidimo auka. Juo labiau, kad šis bjaurus tipas Martinjas, dažnai tampantis kitų pikty užmačių ginklu, kėlė tik pasišlykštėjimą.

- Senjore Martinjau, - su neapykanta balse atpylė Alvaras, - jeigu jums kažkas sumokėjo, kad suvaidintumėt ši niūrų farsą, pasakykite sumą, ir aš sumokėsiu jums dvigubai daugiau, kad paliktumėt mus ramybėje.

Žodžiai nuskambėjo kaip antausis, bet nesukrutėjo nė vienas išulios Martinjaus fizionomijos muskulas.

- Dar kartą kartoju - sušvokštė jis, išūliai pakeldamas balsą, - ši senjora - bėglė vergė, ir mano pareiga - suimti ją ir grąžinti šeimininkui!

Tuo laiku Izaura pamatė savo tėvą, kuris jos visur ieškojo, ir, paleidusi Alvaro ranką, puolė prie Migelio ir įsikniaubė į jo krūtinę.

- Viešpatie, kokia gėda! - prabilo ji kukčiodama. - O juk aš nujaučiau, kad taip ir bus.

- Šis žmogus arba niekšų niekšas, arba beprotis, arba paprasčiausiai girtas kaip pėdas! - sušuko ne savo balsu Alvaras.

- Bet koku atveju jį reikia išvartyti iš čia už netinkamą elgesį.

Ir štai jau keletas Alvaro draugų sugriebė Martinją už rankų, ruošdamiesi išmesti jį kaip girtuoklį arba kaip beprotį, bet niekšas staiga prakalbo.

- Palaukit, senjorai! Prieš susidorodami su manimi, paklauskite, ką aš jums perskaitysiu. Ir jeigu po to, manysite, kad aš neteisus, galėsit įkrestti man į kailį ir išmesti per langą.

Šis ginčas neliko nepastebėtas. Aplink susirinko didelė minia. Beje, smalsuolių skaičius augo kas minutę. Gana garsiai pasakyti lemtingi žodžiai: "Ši senjora - bėglė vergė" apskriejo visus šokių salės kampus. Ir dabar visi, kas čia buvo - damos, kavalieriai, muzikantai, šveicoriai ir liokajai, - strimagalvais bėgo į tolimąjį kambarį. Norėdami geriau pamatyti tai, kas vyksta, žiopliai tempė kaklus, stojosi ant galų pirštų ir godžiai gaudė kiekvieną tragiško spektaklio žodį.

- Nesunku pastebėti, - pasakė jis, baigęs skaityti, - kad visos žymės akivaizdžios, todėl tik aklas nežiūrės, kad ši senjora yra ta pati bėglė vergė, apie kurią kalbama cirkuliare. O norint galutinai išsklaidyti visas abejones, reikia pažiūrėti, ar yra ant krūties nudegimo pėdsakai. Senjorai leidus, aš galiu tai padaryti dabar.

Tardamas šiuos žodžius, Martinjas begėdiškai nesivaržydamas žengė link Izauros.

- Stok, niekše! - suriko Alvaras ir, pagriebęs Martinjaus ranką, šturkščiai atstūmė jį nuo Izauros: Martinjas susvyravo ir, jeigu ne tvirtu žiedu juos supusi minia, jis neišvengiamai būtų tęškęsis ant grindų. - Neliesk jos! Vergė ji ar ne, bet nedrįsk jos liesti savo purvinomis letenomis!

Izaura, priblokšta kankinančios gėdos, išsprūdo iš tėvo glėbio, pasisuko į minią, pakėlė galvą ir, sukabinusi drebančias it drugio krečiamas rankas, prakalbo trūkinėjančiu balsu:

- Prašau jūsų, nereikia manęs liesti... Maldauju jūsų, damos ir ponai, atleiskite man! Aš padariau sunkią, nedovanotiną nuodėmę!.. Bet dievas liudininkas, kad taip pasielgti mane priverė žiaurus likimas. Ponai, tai, ką pasakė šis žmogus, - tiesa. Aš... vergė!..

Po šių žodžių vargšėlė nuleido galvą, tarsi nuskinta lelija, veide nesimatė nė lašo kraujo. Kaip nuo smarkaus viesulo griūva marmuro skulptūra, taip, praradusi sąmonę, susvyravo Izaura. Ir jeigu ne stiprios Alvaro ir Migelio rankos, būtų nukritusi ant grindų.

Vergė! Šis žodis, išsprūdęs iš Izauros krūtinės, tarsi priešmirtinis riksmas, dar ilgai, perduodamas iš lūpų į lūpas, aidu skambėjo po prabangios vilos skliautais ir priminė nakties vėtros švilpesį niūrioje miško tankynėje.

Tai, kas atsitiko, galima palyginti su reakcija į parako rūsio sprogimą: iš pradžių - išgąstis, šokas, apstulbimas, po to - riksmas, visuotinis klegesys, sąmyšis ir maišatis.

Alvaras ir Migelis nuvedė apalpusią Izaurą į damų kambarį, kur keletas gailėstingųjų senjorių padėjo jiems paguldyti mergaitę, ir nenuėjo nuo jos iki neatgavo sąmonės. Martinjas neatstojo nė per žingsnį, kaip maitvanagis, bijodamas, kad jo grobį gali pavogti iš panosės.

Demaskavimas iš tiesų sukėlė didelį triukšmą: niekas neliko nuošalyje, prasidėjo neišpasakytas erzeliavimas. Įdomiausia buvo sekti kaip keičiasi damų, pirmųjų gražuolių, veido išraiška, kai jos sužinojo, jog nepažįstamoji, nustelbusi jas grožiu, patrauklumu ir gabumais, - niekinga vergė! Jeigu norėtume nupiešti šią jausmų paletę, mūsų kalboje pritrūktų žodžių... Mielas skaitytojau, jūs jau pats numanykit. Ypač džiūgavo tos, kurios dar turėjo nors menkiausią viltį užkariauti Alvaro širdį: garsaus jaunuolio viešą pažeminimą ir paniekinimą jos palaikė Dievo ženklų.

- Nepavydėtinoj padėty atsidūrė mūsų Alvaras, - pliauškę jos. - Vergės vergas, cha cha cha! Kaip ištiso jo fizionomija, kai išgirdo jos prisipažinimą!

- Einu lažybų, kad jis ją išlaisvins, o po to ves. Juk jis nenormalus ir gali iškrėsti bet kokį pokštą.

- Ak, koks herojus meilužis! Iš karto gaus ir žmoną, ir dainininkę, ir gražuolę indų plovėją!

Beje, jokie pikti liežuviai, geliantys ir žeidžiantys kaip durklas, buvo bejėgiai paženklinti Izaurą, sumenkinti jos grožį ir ypatingą talentą. Šalia jos pamaivos kilmingos gražuolės atrodė apgailėtinos ir varganos būtybės.

Tai, kas įvyko, visai kitaip suvokė jaunuoliai. Tik nedaugelis iš jų liko abejingi nelaimingos vergės likimui, kuriai neseniai iškilmingai plojo visos susirinkusios garsenybės. Visur, kur tik pažvelgsi, kavalieriai, susimetę į nedidelius būrelius, gyvai aptarinėję sąmyšį sukėlusią naujieną. Atsirado ir tokių, kurie nekrepdami dėmesio net į akivaizdžius žymių sutapimus, atsiskė žiūrėti tiesai į akis ir abejojo net Izauros prisipažinimu.

- Ne, - sakė jie; - tokia moteris tiesiog negali būti vergė, tai neįmanoma. Čia slypi kažkokia paslaptis, kuri būtinai bus atskleista.

- Kokia dar paslaptis? Viskas realu, ir ji pati prisipažino. Tik norėčiau aš pažiūrėti į tą žiaurų ir beširdį fazendos savininką, kuris laiko nelaisvėje tokią nuostabią būtybę!

- Tikriausiai koks nors išpuikęs, pasipūtęs ir menkaširdis mulkis.

- Niekingas karaliukas!

- Arba koks nors naujai iškeptas sultonas, kuris laiko ją kaip sugulovę savo haremui.

- Kad ir kaip ten būtų, jis - išgama, ir reikia priversti, kad duotų jai išlaisvinamąjį raštą.

- Negaliu įsivaizduoti: vietoj to, kad moteris švytėtų prie karališko sosto, ji turi trintis purvinam senzale.

- Tik gobšus ir nedoras niekšas kaip Martinjas galėjo tokiam angelui žiūrėti į veidą! Kokia begėdystė! Aš pasiruošęs sudraskyti jį į gabalus!

Tuo tarpu Martinjas jau spėjo įsigyti Izauros sulaikymo orderį, ir, pasirodęs su teismo vykdytoju, primygtinai reikalavo, kad bėglę atiduotų jam. Tačiau Alvaras, pasinaudodamas savo įtaka ir autoritetu, ryžtingai pasipriešino Martinjaus pretenzijoms. Pakvietęs visus liudininkais, Alvaras prisiekė vergę gražinti šeimininkui. Veltui Martinjas spyriojosi ir mosikavo orderiu, draugiškas balsų choras jį į šuns dienas išdėjo. Beje, patys švelniausi žodžiai buvo "vampyras", "prakeiktas šnipas" ir "skundikas".

- Būkit prakeikti! - tarsi pakvaišęs vapėjo Martinjas. - Jūs mane apvogėt! Pavogėt penkis milijonus reisų! Penkis kontus! Dieve, kaip aš jūsų visų neapkenčiu!

Jis kaip beprotis puolė prie laiptų, pradundėjo juos dviem trim šuoliais ir, riaumodamas iš bejėgiškumo, it kulka išlėkė į gatvę.

Penkioliktas skyrius

Nuo to laiko prabėgo beveik visas mėnesis. Dėka Alvaro pasiaukojančio įsikišimo ir užtarimo Izaura ir Migelis toliau gyveno savo jaukiame namelyje Sant Antonijaus rajone. Ji net nepagalvojo apie pabėgimą arba mėginimą persikelti į nuošalesnę vietą. Bet, paklusdami nesavanaudiško globėjo patarimui, gyveno kuo mažiausiai pastebimą gyvenimą. Laukė energingų Alvaro veiksmų, kurių jis ėmėsi dėl jų išgelbėjimo vis dėlto rezultatų. Nežiūrint, jie gyveno nuolatinėje baimėje kaip po Damoklo kardu.

Alvaras juos lankė kiekvieną dieną. Trise jie ilgas valandas aptarinėjo galimus ir negalimus Izauros išlaisvinimo būdus, ir viltis dar ruseno jų širdyse.

Norėdami išsiaiškinti, kas įvyko po tos lemtingos nakties, po Izaurai tragedija pasibaigusio pokylio, persikelkime į bėglių namelį ir paklausykime apie ką kalba Alvaras ir jo draugas, daktaras Žeraldas.

Žeraldas jau kitą rytą po puotos paliko Resife ir, sėdęs ant arklio, nušuoliavo į vieną tolimą provincijos miestelį, kur turėjo skubių reikalų. Po keletos savaičių grįžęs į sostinę, tuoj puolė ieškoti Alvaro, skatinamas ne tiek draugiškų jausmų, kiek smalsumo. Jis ne kartą lankėsi Alvaro namuose, bet, nė karto neužtikęs, suprato, kad draugo reikia ieškoti pas Izaurą, jeigu, žinoma, ji po senovei gyvena Resife. Ir jis neapsiriko. Alvaras, pažinęs nuo vartelių sklindantį draugo balsą, užtikrino šeimnininkus, kad šituo žmogumi galima visiškai pasitikėti, ir išprašė leidimą pakviesti jį į namus.

Įeidamas Žeraldas atsidūrė mažame prieangyje, kur tvyrojo prieblanda ir vėsa, gardžiai kvėpėjo gėlės. Gėlės augo visur, nuo langų ir sienų kybojo jų tamsiai raudonos, skaisčiai raudonos, rubino ir akinančiai baltos girliandos. Gėlės raizgėsi ant durų, todėl prieangis priminė rojus pavėsinę arba ryto vėsa dvelkinantį pasakišką grotą. Šviesa čia prasiskverbė tik pro atviros verandos, išeinančios į Atlanto krantą, įstiklintas duris. Už verandos augo išdidžios kokoso palmės, kurios teikė nameliui malonų pavėsį ir vėšą. Už vešlios smaragdinės žalumos tvyrojo saulėje besikaitaliojantis okeano žyd-ras safyro mėlis, tolumoje susiliejęs su žalsvai melsvu dangumi.

Migelis ir Izaura, pasisveikinę su svečiu ir apsikeitę dviem trim mandagiomis frazėmis, pasišalino, norėdami palikti draugus vienus. Šiedu turėjo apie ką pakalbėti.

- Ką gi, Alvarai, - juokdamasis pasakė Žeraldas, - namelis iš tiesų jaukus, todėl nenuostabu, kad čia praleidi tiek laiko. Kokios nuostabios gėlės! Tarsi paslaptingame pasakų fejose grote. Tik gaila, kad prakeiktas burtininkas vienu mostu sunaikino tavo fejose žavesį ir pavertė ją paprasta verge!

- Nesijuok iš manęs, mano mielas daktare! Aš iki šiol natsigaunu nuo to,

ką pergyvenau, negaliu pamiršti tos nelemtos nakties košmaro. Ir vis dėlto, prisiekiu tau, mano jausmai jai nepasikeitė: aš ją myliu su ta pačia aistra kaip ir anksčiau...

- Ką tu sakai? Nė už ką nepagalvočiau. Iš tiesų nėra ribų tavo keistybėms!

- Nieko nepadarysi, jau toks aš gimiau. Akimirką aš buvau visiškai priblokštas ir gėdos ir pykčio apakintas, kad, dideliame savo siaubui, iš pradžių net nudžiugau ir gerai tau, pagalvoju aš, tai atpildas už išdavystę. Dieve, kokį žiaurų nusivylimą aš išgyvenau! Akimirksniu prieš mano akis iki pamatų sugriuvo graži pilis, kurią su meile buvau sukūręs savo svajonėse... Aš pasijutau sutriptytas ir pažemintas: reikia tik pagalvoti, kažkokia vergė taip ilgai vedžiojo mane už nosies ir galų gale pristatė visų pajuokai! Aš buvau pasiruošęs skradžiai žemės prasmegti, sudėgti iš gėdos, ypač prieš damą, kurios dėl manęs visą vakarą praleido vergės draugijoje...

- Dar ir tokios vergės, - pridūrė Žeraldas, - kuri visas pranoko. Tu tartum tyčia joms šunybę iškrėtei. To tau niekad neatleis, nors aš visiškai įsitikinęs, kad jos galvoja, jog tu esi taip pat apgautas ir apkvailintas kaip ir jos pačios.

- Žinai, Žeraldai, dabar aš net džiaugiuosi, kad tai įvyko. Man atrodo, Aukščiausiasis specialiai mane pasmerkė tokiam rūšiam išbandymui, norėdamas akivaizdžiai įrodyti, kokie menki ir netikę yra tie skirtumai, kuriuos lemia ne protas, kilnumas ar kitos žmogiškos savybės, o priklausomybė nuo kilmės. Štai Dievas ir nusprendė parodyti savo vietą mūsų išpuikimui, pasipūtėliškai ir savimi patenkintai aristokratijai, išaukštindamas paprastą nekilmingą vergę. Jis kartu įrodė, kad paprasta vergė gali pranokti bet kokią hercogienę. Atleisk, aš trupučiuką nukrypau nuo temos. Tai štai, aš gana greitai atsigavau ir vėl širdyje pajutau tokią meilę, kurios negalėjo nuslopinti joks skandalas; aš akimirksniu užmiršau man padarytą skriaudą ir nusprendžiau bet kokia kaina apginti gražiąją belaisvę. Kai tik pamačiau, kad vargšėlė atgavo sąmonę, ir įsitikinau, jog jai negresia joks pavojus, aš tuoj pat nuvykau pas savo gerą pažįstamą, policijos šefą; nuoširdžiai išdėsciau viską, kas įvyko, ir gavau leidimą, kad Izaura su tėvu (aš įsitikinęs, Migelis tikrai yra jos tėvas) galėtų toliau gyventi savo name. Aš laidavau viskuo, ką turiu, kad jie nepabėgs. Šlovė Dievui, taip viskas ir susiklostė, nepaisant isterijos, kurią sukėlė Martinjas, su idioto užsispyrimu įrodinėjęs, kad negalima Izauros palikti laisvėje. Tačiau jau kitą dieną policijos viršininkas, pamąstęs apie galimas šio skandalo pasekmes, panoro apklausti Izaurą ir nustatyti asmenybę. Dieve, kaip gaila, kad tu negalėjai jos tada pamatyti! Kokį kilniaširdiškumą atvėrė ši užsiverkusi mergaitė! Tarsi nusiminęs angelas būtų nusileidęs iš dangaus ir pasirodęs Izauros pavidalu. Policijos viršininkas buvo sužavėtas ir giliai sukrėstas ir, reikia pripažinti, apklausinėjo labai švelniai ir taktiškai. Vargšė naivi būtybė! Būtum matęs, kaip atvirai ji viską prisipažino. Ji bėgo kartu su tėvu nuo žiaurais, ištvirkusio ir kerštingo senjoro, kuris mėgino pasityčiojimo būdu priversti ją vykdyti pačias žemiausias užgaidas. Ką reikėjo tokioje situacijoje daryti vargšei Izaurai, šiai subtiliai, ypatingai išsilavinusiai mergaitei, kurią iš vaikystės auklėjo aukštos moralės ir skaistybės dvasioje? Ji ryžtingai kratėsi nuo šio gyvulio priekabių, bet kai padėtis tapo nepakenčiama - mergaitę pradėjo visaip žeminti ir

mušti, - Izaura paklausė tėvo įkalbinėjimų ir ryžosi bėgti... Tai, žinoma, kraštutinumas, bet kas jai beliko daryti?

- Ką gi, Alvarai, pabėgimo priežastis visiškai suprantama ir net pateisina ir išaukština mergaitę, bet... nepaisant to, ji vis dėlto laikoma bėgle verge.

- Juo labiau ji verta užuojautos ir gailesčio. Vargšėlė patikėjo man visą liūdną savo gyvenimo istoriją - aš tikiu kiekvienu jos žodžiu... Tai štai, tragiškiausia yra tai, kad ji turi teisę į laisvę ir tai ji gali pamėginti padaryti. Senoji senjora, Izauros šeimininko motina, auklėjo ją kaip savo dukrą ir suteikė puikų išsilavinimą. Senelė prie liudininkų ne kartą yra sakiusi, kad testamente pareišk savo paskutinę valią - duos Izaurai laisvę... Bet geroji moteris staiga mirė, nespėjusi parašyti testamento, ir Izaura pakliuvo į šio atgrasaus, ištvirkusio niekšo nagus.

- Iš tjesų liūdna istorija. O ką tu ruošiesi toliau daryti?

- Aš noriu pasiekti, kad Izaurą paliktų laisvėje ir paskirtų gynėją, kuris saugotų jos teises.

- O kaip tu galvoji gauti įrodymus ar bent kokius nors dokumentus, patvirtinančius jos teises?

- Deja, Žeraldai, aš pasimetęs. Aš noriu su tavim pasitarti ir todėl nekrantariai laukiau tavęs sugrįžtant. Tu su savo juridinėmis žiniomis padėsi man išaiškinti šio reikalo gudrybes ir subtilybes. Beje, pirmą žingsnį jau žengiau: kitą dieną po to nelemto pokylio Izauros šeimininkui parašiau laišką, kuriame pačia taktiškiausia ir mandagiausia forma paprašiau nurodyti kainą už vergės išlaisvinimą. Tačiau bijau, kad nebūčiau viską pagadinęs; tas savimyla ir pavydus karaliukas, matyt, įsiuto ir atsiuntė man piktą laišką (aš jį neseniai gavau), kuriame apšaukia mane svetimų vergių suvedžiotuju, slėpėju ir praneša, jog imsis visų įstatyme numatytų priemonių, kad susigrąžintų savo pavogtą nuosavybę...

- Kvailas ir nemandagus sultoniukas, - iš širdies metė Žeraldas, greitai akimis permesdamas laišką, kurį jam padavė Alvaras, - nors aš įsitikinęs, kad nekreipiant dėmesio į šiurkščius posakius...

- Už kuriuos jis man atsakys, prižadu tau.

- Tai štai, jeigu nekreipsim dėmesio į šiurkščius posakius ir jeigu tu neturi neginčytinų įrodymų, jog tavo ginamoji turi teisę į laisvę, jis, kad ir kaip skaudu man būtų apie tai kalbėti, turi juridinę teisę bet kada pareikalauti vergės, kad ir kur ji būtų.

- Dieve, kokia gėdinga ir žiauri teisė, Žeraldai! Tai tiesiog pajuoka. Įteisinti barbariški papročiai vadinami teise. Jie neverti civilizuotos visuomenės. Prieš juos pasisako ir kovotojai už žmonių teises, ir bažnyčia, ir apskritai, visi padorūs žmonės. Koks siaubas, visuomenė pakenčia, kad kaprizingas ir nedoras tironas, vedinas žemų ir gėdingų instinktų, turi teisę visaipti tyčiotis iš silpnos ir nekaltos būtybės vien todėl, kad ši turėjo nelaimės gimti verge.

- Tu, mielas Alvarai, nevisiškai teisus. Žinoma, reikia užkirsti bet kokius žiauraus elgesio su vergais atvejus, tačiau pats pagalvok, kaip gali valdžia kištis į asmeninį piliečių gyvenimą arba įsiveržti į jų nuosavas valdas, jeigu ten dedasi ir patys gėdingiausi dalykai? Ir kaip apie tai sužinos teisingumo

organai, jeigu dažnai net kaimynai nemato, kas kur dedasi? Deja, Alvarai, kol egzistuoja vergija, panašių niekšybių neišvengsi. Ši baisi sistema pagimdė tiek daug piktnaudžiautojų, kad jie išnyks tik išgyvendinus jų atsiradimo priežastis.

- Gaila, tai tiesa, bet mane labiausiai stebina, kad mūsų visuomenė, kuri taip didžiuojasi savo civilizuotumu, atiduoda nelaimingas aukas budelių teriojimui, jeigu tik neatsiranda koks nors kilniaširdis ir garbingas gynėjas. O aš, Žeraldai, prisiekiu, jog iki tol, kol mano krūtinėje plaka širdis, kovosiu ne tik už Izauros laisvę, bet ir už visišką vergijos panaikinimą. Aš tikiuosi, kad Aukščiausiasis palaikys mane šiame teisingame ir šventame reikale.

- Sutik, Alvarai, kad dabar tavo lūpomis kalba ne tik filantropas... tu juk labai įsimylėjęs šią vergę, ar ne taip?

- Tu teisus, Žeraldai, aš beprotiškai ją myliu ir amžinai mylėsiu; čia nėra jokios paslapties. Ir kas keisto ir gėdingo gali būti meilėje vergei? Patriarchas Abraomas pamilo savo vergę ir dėl jos paliko savo žmoną Sarą. Ar Izaura mažiau kilminga dėl to, kad ji vergė? Ar ji praranda šviesią gėrio ir doros aureolę, kuri ją supa? Ne, tikras grožis ir nekaltybė - dvi žvaigždės, kurios spinduliuoja dar stipriau, kai aplink kaupiasi nelaimės ir pykčio pragariška tamsa.

- Tavo filosofija puiki, bičiuli mano, ir visiškai verta tavo kilnios širdies, bet bėda ta, kad mūsų visuomenės įstatymai, pateisinantys socialinę nelygybę, yra sugalvoti žmogaus, todėl jie dažnai netobuli, neteisingi ir net žiaurūs. Angelas dejuoja vergijos priespaudoje, bet kenčia ją, o velnias pikdžiugiškai šypsosi ir trina rankas - čia jis kol kas laimi.

- Vadinasi, - niūriai paklausė Alvaras, - mūsų įstatymai neleidžia apginti nekaltą auką nuo budelio?

- Ne, Alvarai, kad tik tu sugebėtum surinkti svarių ginamosios teisių įrodymų. Prieš įstatymą vergas - tai tik nuosavybė, o ne žmogiška būtybė. Senjoras turi absoliučią vergo nuosavybės teisę, kurią gali prarasti tik suteikęs vergui laisvę, jį pardavęs arba savo noru atsisakęs jo teisme, bet joks šiurkštus elgesys negali būti vergo išlaisvinimo priežastis.

- Dieve, kokie gėdingi mūsų įstatymai, tai ne įstatymai, o niekinga popierių šūsnis. Juose aibė spragų, kurių pagalba galima sugauti geradarių, apginti apgaulę, apkvailinti nuoširdumą, apiplėšti vargšą ir pataikauti šio pasaulio stipriesiems. Bet kai persekiojamas humaniškas tikslas, kai kalbama apie tikros nekaltybės apgynimą nuo prievartos, apie nelaimingos aukos išgelbėjimą nuo persekiojimo ir patyčių, tada šie įstatymai arba bejėgiai, arba žiaurūs. Vis dėlto, aš mirsiu, bet atiduosiu visas jėgas, kad išlaisvinčiau vargšelę iš gėdingo ir sunkaus jungo. Ir įkvepia mane ne tik kilniadvasiškumas, bet ir aistringa meilė, kurios aš nesigėdiju.

Daktarą Žeraldą, reikia pripažinti, gerokai išgąsdino karšta ir pakylėta draugo kalba. Alvaras, kaip nuoširdžiai pastebėjo mūsų mokslo vyras, iki šiol skrajojo padebesiais ir nenorėjo pripažinti supančio gyvenimo rūsčios realybės.

- Tai jau negalvojau, - rimtai pradėjo jis, - kad taip toli nueisi su savo beprotiška meile. Tai, kad tu mėgini apginti nuo persekiojimo gabią vergę.

- žinoma, labai humaniška ir daro tau garbę. Bet visa kita, tu man atleisk kaip draugui, - it nelabojo sugundyta... tavo romantinės vaizduotės vaisius. Pats pagalvok: kaip atsilieps aistringa meilė vergei tavo padėčiai, kurią tu užimi visuomenėje, žmonių santykiams su tavimi?

- Vergė! - tarsi gardžiuodamasis šiuo žodžiu, suriko Alvaras. - Ne, tai ne tuščias, ne nieko nerciškiantis pavadinimas, tai pykčio ir blogio įsikūnijimas. Tyras angelas, švelni fejta - štai realybė! Negi gali vienas žmogus ar net visuomenė prieštarauti valios Kūrėjo. pasiuntusio angelą iš dangaus į žemę, ir nepripažinti jo žmogiškų teisių tik todėl, kad šis angelas - vergė?

- Labai gaila, angelas iš aukštybių pataikė tiesiai į liulantį vergijos liūną, ir niekas pasaulyje jo negalės ištraukti iš klampaus likimo liūno. Supranti, Alvarai, visuomenė pristatė mums daugybę gudriausių spąstų, kuriuos reikia išsimitrinti apeiti, jeigu mes nenorime kristi mūsų lauke. Taip jau surėdytas mūsų gyvenimas, kad tas, kuris negerbia jo įsigalėjusių įpročių ir prietarų, rizikuoja pasilikti kvailiu.

- Bet juk pati vergija - tai gėda, nenuplaunama dėmė, gendantį žaizda ant visuomenės kūno. Visuomenės, kuri ją pagimdė ir pati gina šį barbarišką paprotį. Ne, Žeraldai, aš, nors užmušk, negaliu suprasti, kodėl mes turime gerbti šiuos absurdiškus prietarus, kurie mums daro gėdą prieš visą civilizuatą pasaulį. Tegul aš būsiu pirmas, kuris parodys tarnavimo kilniems, vergų išlaisvinimo idealams pavyzdį, galbūt paskui mane pradės eiti ir kiti...

- Tu, žinoma, turtingas, Alvarai, ir tavo turtai leidžia būti nepriklausomam, kad galėtum pažaisti šiuos romantiškus žaidimus. Bet būk tu kad ir itin turtingas, tu niekada nepakeisi mūsų visuomenės šimtmečių prietarų ir nepasieksi, kad verge, nors ir pačią žaviausią ir mokyčiausią, aukščiausiose sluoksniuose priimtų kaip lygią. Net su sąlyga, kad tu sutinki susieti savo likimą su ja.

- Nusispyjaut man į tuos aukštuomenės sluoksnius! Bet tu klysti, Žeraldai. Žmonės visada šunuodegiauja ir meilikauja prieš turtą, nežiūrėdami kieno jis rankose. Aukso spindesys apakins ir privers juos nepastebėti socialinės kilmės defektų. Būk tikras, kol turėsim pinigų, niekas neatsakys draugystės ir garbės.

- Bet, Alvarai, tu praleidi vieną ne mažiau svarbią aplinkybę: o jeigu staiga tau nepavyks išlaisvinti savo protežė.

Alvaras išblyško kaip drobė. Jis iš karto užsikirto, nejučiomis užsisklendė į save, nieko nematančiom akim žiūrėdamas į okeaną. Taip jis tylėjo, kol vežėjas, laukęs jo karioje prie vartelių, nepranešė, jog kažkokie žmonės klausinėja senjoro Alvaro. Nori pasikalbėti su juo ir šeimnininku.

- Kodėl čia manęs klausinėja? - sumurmėjo Alvaras. - Kodėl ne mano namuose? Ir kuo čia dėtas šeimnininkas?.. Gerai, tegul įeina.

- Alvarai, - kreipėsi Žeraldas, žiūrėdamas per langą, - jeigu neklystu, tai jie iš policijos. O šis, iš kairės, atrodo, teismo vykdytojas. Nejaugi mūsų laukia pokylio istorijos tęsinys?

- Ne, to negali būti! Ir kokią jie turi teisę mane čia trukdyti, juk policijos viršininkas pasitiki manimi. Ir kaip jie drįsta pažeisti mano teisę į neliečiamybę?..

- Nepasitikėk policijos viršininku, mano bičiuli. Temidė - apgaulinga deivė, ja negalima pasitikėti. Šiandien mes griuname tai, ką dar vakar su tokiu vargu statėme...

Šešioliktas skyrius

Mielas skaitytojau, jūs nepamiršote, kaip Martinjas, riaumodamas iš bejėgiškumo, it kulka išlėkė į gatvę, kai sužlugo jo mėginimas suimti Izaurą tiesiog pokylyje? Tai štai, dar neatslūgus pykčiui, Martinjas sėdo ir parašė ilgą laišką Izauros šeimnininkui. Čia pranešė apie tai, kad jam pavyko užtikti ir demaskuoti pabėgusią vergę.

Jis nepagailejo žodžių ir spalvų: smulkiai aprašė visas pastangas, kurias padėjo norėdamas atpažinti bėglę. Ypač išgyrė savo įžvalgumą, kurio dėka jam ir tik jam pavyko gražioje, išsilavinusioje ir gabioje mergaitėje įžvelgti vergę. Be sąžinės graužimo iškraipydamas faktus ir nesibodėdamas atviro melo, Martinjas parašė, kad Migelis ir Izaura po senovei gyvena Resife, kad tėvas pelnįjasi iš dukros grožio, viliodamas jaunos dykaduonius, turtingų tėvų sūnelius, ir kad vienas turtuolis iš Pernambuko jau užkibo ant meškerės. Šį lengvatikį mulkį vadina Alvaru, jis milijonierius, nors ir kiauragalvis, iki ausų įsimylėjęs vergę ir pasiruošęs nors ir šią minutę ją vesti. Galų gale visiškai praradęs galvą šis dilba atsitempė savo mylimąją į pokylį, kur jis, Martinjas, sugebėjo atskleisti apgaulę ir vos nesuėmė apsišaukėlę ir negražino jos teisėtam šeimnininkui, bet akiplėšiškas senjoro Alvaro įsikišimas neleido triumfuoti. Dvigubai apgailėtina tai, kad Alvaras, sužinojęs, kas slepiasi po kilmingos nepažįstamosios skraiste, be jokios gėdos ėmėsi ją globoti. Pasinaudojęs savo padėtimi ir įtaka, kurią įgijo tik turto dėka, Alvaras be jokios teisės pasidarė vergės globėju, prisiekęs, kad ji bus atiduota tik šeimnininkui. Bet jis, Martinjas, visiškai įsitikinęs, jog Alvaras mėgins bet kokiais būdais išlaisvinti Izaurą ir vesti ją arba padaryti savo meilužę. O Martinjaus kaip doro piliečio pareiga - visa tai pranešti Leonsijui.

Toks trumpas Martinjaus laiško turinys. Jis į Rio de Žaneirą keliavo viename pakete su Alvaro laišku, kuriame, kaip mes jau žinome, pagarbia forma išdėstytas pasiūlymas išlaisvinti Izaurą. Leonsijus vos nepradėjo džiaugsmingai krykštauti, sužinojęs, kad bėglė surasta, bet čia pat, pagautas juodo pykčio ir pavydo, parašė įžulų ir įžeidžiantį atsakymą Alvarui. Likimas taip lėmė, kad atgal šis laiškas grįžo kartu su voku, adresuotu Martinjui, kuriam Leonsijus pavedė nedelsiant suimti Izaurą, dėl to suteikdamas jam ypatingus įgaliojimus. Į šį voką Leonsijus įdėjo keleto svarbių asmenų pasirašytą raštelį Resife policijos viršininkui. Jame prašoma suteikti Martinjui visokeriopą pagalbą.

Gavęs laišką, Martinjas skubiai nuskudė į policiją, pateikė viršininkui visus popierius ir pareikalavo, kad jam padėtų suimti vergę. Kruopščiai peržiūrėjęs dokumentus, policijos viršininkas suprato, jog kitokios išeities

nėra, išrašė Martinjui orderį ir į pagalbą paskyrė du sargybinius ir teismo vykdytoją.

Taip Martinjas, gavęs visus būtinus įgaliojimus, pasirodė prie Izauros namo, norėdamas atimti iš Alvaro mylimąją.

- Vėl šis niekšas! - iškošė pro dantis Alvaras, pažinęs įeinantį Martinją. Iš karto jaunuolio širdį užgulė šešėlis.

- Ko iš manęs pageidauja senjoras!? - sausai paklausė Alvaras.

- Aš manau, kad jūs, senjore, nutuokiate mano vizito priežastį, - pagarbiai atsakė Martinjas.

- Aš nieko nenutuokiu, nors, prisipažinsiu, nustebeš, kad jus lydi policininkai.

- Jūs nustosite stebėtis, kai išgirsite, kad aš atėjau pareikalauti išduoti bėglę vergę Izaurą, kadaise mano surastą pokylyje, kuriame dalyvavo ir jūsų malonybė. Man pavesta išsiųsti vergę šeimnininkui, į Rio de Žaneirą. Jūsų malonybė, paimdama į savo globą vergę, mėgino priešintis be jokio teisinio pagrindo.

- Užteks, senjore Martinjau! Kas jūs toks, kad galėtumėt spręsti apie mano veiksmų teisėtumą! Aš paskirtas šios mergaitės globėju, ir ginu ją, sutikus valdžiai.

- Ne, senjore, tai buvo jūsų savivalė, bet jai atėjo galas, kadangi nesugebėję pateikti dokumentų, kurie įrodytų vergės teisę į išlaisvinimą. Dar daugiau, - jis atkišo Alvarui orderį, - štai policijos šefo pasirašytas potvarkis, nurodantis man suimti vergę. Remdamasis įstatymu, aš reikalauju, kad jūs paklustumėt.

- Aš matau, senjorai Martinjau, - pasakė Alvaras, greitai akimis permetęs popierių, - kad jūs taip ir neatsisakėte savo niekšiškų kėslių ir pasiruošęs už saujelę sidabrinų tapti budelio parankiniu, susidoroti su nelaiminga mergeite? Negi jūs nesuvokiate, kad atliekate gėdingą ir bjaurų darbą?

Martinjas, kuriam pasitikėjimo įkvėpė dalyvaujantys policininkai, atsakė su pabrėžtu laisvumu ir išdidumu:

- Senjore Alvarai, aš atėjau ne todėl, kad išklausyčiau netaktiškus moralės pamokslus, o dėl to, kad įstatymo vardu pareikalaučiau bėglės vergės, kuri slapstosi šiame name. Pasistenkit šią minutę paklusti, jeigu nenorite, kad aš pasinaudočiau savo teise ir ...

- Kokia dar teise?

- Teise apieškoti namą ir išvesti vergę įėga.

- Dink iš čia, niekše! - išrėkė Alvaras, visiškai praradęs savikontrolę.

- Senjore Alvarai... Jūs pasigailėsit!..

Čia iki šiol kantriai tylėjęs Žeraldas suvokė, jog pyktis aptemdė Alvaro protą, nusprendė įsikišti, ir, žengęs į priekį, stipriai suspaudė draugo ranką.

- Atsipeikėk, Alvarai, - sušnibzdėjo jis. - Nekišk galvos į kilpą, taip tik viską pagadinsi ir dar labiau apsunkinsi Izauros padėtį. Būk protingas, maldauju.

- Tai ką man daryti?

- Atiduok jam Izaurą.

- Nė už ką! - atkirto Alvaras.

Keletą akimirkų įsiviešpatavo tylą. Alvaras, atrodo, susimąstė.

- Aš kai ką sugalvoju, - sušnibždėjo jis Žeraldui į ausį. - Tuoju pamėginsiu... Ir, nelaukdamas atsakymo, žengė prie Martinjaus.

- Senjore Martinjau, - pradėjo jis pusbalsiu, gestu kviesdamas gobšųjį smuklės bendrasavininkį į šalį, - aš įtariu, kad jūs sumanėte visą šią istoriją su teisminiu nelaimingos mergaitės persekiojimu dėl apdovanojimo penkais kontais. Tai visiškai paaiškinama, nes žmogus jūs, matyt, neturtingas. Taip, taip, aš jus puikiai suprantu, gana padori suma. Bet štai mano pasiūlydamas: jeigu jūs galite atsisakyti šio reikalo ir paliksite vergę ramybėje, aš pasižadū sumokėti jums dvigubai.

-... Dvigubai... Dešimt kontų? Dešimt milijonų reisų! - sukliko Martinjas, išversdamas akis.

- Taip, dešimt kontų, be to, šiandien.

- Bet, senjorai Alvarai, ką daryti... Aš daviau žodį vergės šeimininkui, susitariau su policija ir...

- Niekai! Pasakysite, kad ji vėl pabėgo arba sugalvosit kitą pasiteisinimą...

- Bet kokį? Visi juk žino, kad ji yra jūsų malonybės globoje.

- Aš įsitikinęs, kad surasit išeitį, senjorai Martinjau. Mano galva, jūs esat apsukrus ir nuovokus žmogus, ir tokie niekai jus, žinoma, nesutrikdys.

- Sutinku! - truputį pagalvojęs tarė Martinjas. - Jeigu jūsų malonybė taip brangina šią vergę, aš pasitrauksiu ir daugiau nesukelsiu jums rūpesčių. Tiesą sakant ši istorija man taip pat kelia pasibjaurėjimą. Viskas, aš priimu jūsų pasiūlymą, senjore.

- Dėkoju, jūs padarėte man didelę paslaugą.

- Bet vis dėlto kaip man garbingai išeiti iš šios padėties?

- Tai jau jūsų reikalas, senjore. Pagalvokite, įtempkit vaizduotę, galbūt mintis apie dešimtį kontų jus įkvėps...

Keletą minučių Martinjas, nuleidęs galvą, graužė nagus. Pagaliau jis išsitiesė ir iškilmingai pakėlė į viršų rodomąjį pirštą.

- Sugalvoju! - sušuko jis. - Pasakyti, kad vergė vėl pabėgo, netinka, nes nuo to nukentėtųmėt jūs. Vietoj to aš pareikšiu, kad po kruopštaus patikrinimo paaiškėjo, jog suklysta. Ta mergaitė, kurią jūs globojat, visiškai ne ta vergė, kurios ieško... Ir reikalas baigtas. Na kaip?

- Neblogai... Tiesa, ką darysi su liudininkais?

- Tai paprasta. Ar jūsų malonybė prisimena apie cirkuliare minimą nudegimo žymę ant kairios krūties? Tai štai, aš pasakysiu, kad šios žymės ji neturi, o nustatyti asmenybės indentiškumą nepavyko. Dar pridursiu, kad mergaitė, kuria jūs taip domitės, tada naktį atrodė visai kitokia, negu čia, prie dienos šviesos. Ir visiškai nepanaši į tą gražią vergę, apie kurią kalbama... Ir jai ne dvidešimt, o trisdešimt ar keturiasdešimt metų. O graži ji tada atrodė todėl, kad buvo skoningai išsidažiusi ir puikiai išrodė tik prie kandeliabrų šviesos.

- Jūsų išradingumas daro Jums garbę, senjore, - nusišypsojo Alvaras, - tokios smulkmenos... Ir neprikibsi. Bet yra dar viena kliūtis, senjore Martinjau. Aš turiu galvoje jos pačios viešą prisipažinimą. Čia jau sunkiau suklysti...

- Tai juokų darbas! Aš pasakysiu, kad ją ištinca isterijos priepuoliai ir haliucinacijos.

- Puiku, senjore Martinjau! Dabar aš matau, kad toks perėjūnas kaip jūs, išsinarpliosit iš bet kokių pinklių. O kas toliau?

- Toliau aš viską išklousiu policijos šefui, pridursiu, kad nusiplaunu rankas nuo šito reikalo, kurį man buvo pavedęs pažįstamas miško kapitonas. Ir padėsiu tašką. Vergės šeimininkui parašysiu, kad suklydau, ir jis daugiau vergės šiuose kraštuose neieškos. Kaip jūs vertinat mano planą?

- Jis nuostabus. Veikit, senjore Martinjau, neleiskit veltui laiko.

- Bėgu, bėgu! Nė dvi valandos neprabėgs kaip aš grįsiu pažadėto apdovanojimo.

- Ne, čia neatvažiuokit, aš čia ilgai neužtruksiu. Aš jūsų lauksiu savo namuose ir paruošiu sutartą sumą.

- Eikit, jūs man daugiau nereikalingi, - išėjęs už durų pasakė Martinjas policininkams ir teismo vykdytojui. Palydėjęs juos žvilgsniu, jis linksmai patrynė rankas ir sumurmėjo sau po nosimi: - O pastatyta suma dvigubinama, visai kaip žaidžiant landsknechtą. Ne, ši vergelė - aukso gysla, ir ji dar neišseko, chi, chi...

Ir nuėjo, murkdamas po nosimi.

- Ką tu sutarei su tuo niekšu, Alvarai? - kai tik išėjo Martinjas lauk, susijaudinęs paklausė Žeraldas. Alvaras trumpai papasakojo paie sudarytą sandėrį.

- Na ir tipas tas Martinjas! - sušuko Žeraldas. - Aš būdamas tavo vietoje nepasitikėčiau juo. Toks niekšas už gerą sumą gali užstatyti ir tėvą. Beje, Alvarai, tu įsitikinęs, kad daug pasiekei?

- Gal ir nedaug, bet šį tą aiškiai pasiekiau. Nors laimėsiu laiko. Kaip sako patarlė: "Kol lazda nemuša, nugarą ilsisi". Kol Leonsijus įsitikinęs, kad jos čia nėra, ieškos Izauros visur, išskyrus Resife, ji galės ramiausiai pagyventi pas mane, apsaugota nuo to barbaro persekiojimo ir gyvuliško elgesio. O aš pasinaudosiu atokvėpiu, surinksiu dokumentus ir įrodymus, patvirtinančius jos teisę į laisvę. Iš pradžių tai visai pakanka. O apie visa kita, ką tu vadini pilies statymu iš oro, aš tau turiu pasakyti, jog tikiu dieviškąjį teisingumą. Jis mane įkvepia, ir aš nepasuksiu iš pasirinkto kelio.

- Kaip tu smarkiai klysti, mano vargše Alvarai!.. Tu naiviai manai, kad, atsikračius Martinjaus, baigsis ir ginamosios persekiojimas? Negi tu nesugebi pažitūrėti toliau savo nosies? Tu neįsivaizduoji, kiek yra skundikų, pasiruošusių už penkis kontus parduoti sielą šėtonui! Jiems tai pasakiška suma, patikėk. Jis užpuls mus kaip maitvanagai dvėselieną. Greitai pasirodys šimtai Martinjų, kurie dieną ir naktį įkyrės tau...

- Tu nepataisomas pesimistas, Žeraldai, ir visur matai blogį. O aš štai tikiu, kad greitai visi pamirš melagingus Martinjaus prasimanymus ir niekas net neprisimins kažkokios vergės. Tada nors iš šimtas seklių tegul ieško jaunos vergės! Aš laimėsiu laiko ir ir pasistengsiu juo pasinaudoti.

- Gerai, Alvarai, tarkime, kad tu teisus, bet ar neatrodo, tau, jog, įsiveldamas į šią istoriją, pakenksi savo garbei ir orumui? Štai žiūrėk -

Leonsijus apipylė tavo rinktiniais įžeidimais, vėliau, remiantis įstatymo raide, tu tampi svetimų vergų globėju ir slėpėju...

- Atleisk, mielas Žeraldai, bet aš negaliu su tavim sutikti. Iš esmės tu, žinoma, teišus, bet tu visiškai nekreipi dėmesį į tai, kad mes su Izaura esame ypatingoje padėtyje. Patikėk, aš visai nesiteisinu, aš iš tikrųjų ginu dangaus angelą ir nekaltą auką nuo budelio ir tirono. Tai mane verčia daryti aukštesnieji motyvai ir ypatingos savybės žmoguas, dėl kurio aš galvotrukčiais puoliau į aistrų gelmę. Ir taurina mano atvejį, išskiria jį iš kitų ir pateisina mane prieš savo sąžinę.

- Gerai, Alvarai, elkis, kaip žinai, išseko visi mano argumentai, kurių pagalba norėjau tave apsaugoti. Aš ir toliau tavo elgesį laikau neprotingu ir vėjavaikišku, o svarbiausia - nevertu tavęs.

Paskutinius žodžius Žeraldas ištarė su neslepiamu kartėliu. Jis mylėjo draugą ir nuoširdžiai pergyveno, manydamas, kad Alvarą deginanti aistra aptemdė jo protą ir verčia žengti beprotišką žingsnį. Todėl jis ir negalvojo apie tai, kaip padėti Alvarui išlaisvinti Izaurą, bet, priešingai, stengėsi visokiais būdais atkalbėti jį, piešdamas perspektyvą pačiomis tamsiausiomis spalvomis. Jeigu galėtų, būtinai Izaurą grąžintų šeimnininkui ir tokiu būdu išlaisvintų Alvarą iš aklos ir beprotiškos aistros nelaisvės.

Septynioliktas skyrius

Likęs vienas, Alvaras sėdėjo užstalėje, galą parėmęs rankomis, kažką giliai mąstė.

Jie netgi nepastebėjo į kambarį įėjusios Izauros, kuri iš čia vyraujančios tylos suprato, kad pašaliniai namą apleido.

- Senjore, Alvarai, - žengdama prie jo, šnabdžėjo Izaura, - atleiskite man... aš tikriausiai jus labai išvarginau... aš suprantu...

- Ne, ne, mieloji Izaura, - priešginiavo Alvaras, - ką tu šneki? Priešingai, tu visada man labai reikalinga.

- Man skaudu, kai regiu jus tokį liūdną! Čia buvo tiek triukšmo. Atėjo kažkoke žmonės. Tai dėl jų taip nuliūdote, mano senjore?

- Visiškai ne, Izaura. Paprasčiausiai užsuko daktaro Žeraldo pažįstami. Jo ieškojo.

- Tačiau kodėl jūs toks liūdans, kaip vandeniui perlietas?

- Patikėkite, Izaura, jums taip tik atrodo. Aš paprasčiausiai mąstau, kaip tave, mano angele, ištraukti iš vergijos bedugnės ir grąžinti gyvenimą, kurio esi verta, kuriam tave sutvėrė Aukščiausiasis.

- O senjore, meldžiu jūsų, nekankinkite savęs dėl meilės nelaimingajai, nevertai jūsų dėmesio ir rūpesčio. Juolab, kad beprasmiška bandyti gelbėti mane nuo neišvengiamos dalios.

- Izaura, liaukis taip kalbėjusi, neskaudink mano širdies. Tu nežinai, kaip mane įkvepia meilė tau, kokias galias suteikia!

- Ak, mano senjore, aš neverta jūsų švelnių žodžių. Jūs privalote pamilti kitą, vertą jūsų meilės, ir išbraukti iš širdies nelaimingą vergę, kuri neverta meilės ir todėl, kad jus pažemino, nuslėpdama savo kilmę.

- Prašau, nutilk, Izaura! Kiek laiko tu dar prisiminsi šitą košmarišką įvykį? Aš pats kaltas, kad priverčiau eiti į puotą, kai tu taip prieštaravai. Ir teisingai elgeisi. Mesk tai iš galvos, meldžiu! Mūsų meilės vardan, Izaura!..

- Negaliu, senjore. Tai pernelyg skaudžiai graužia mano sąžinę ir pernelyg kankina prisiminimai apie šitą gėdą ir negarbę. Nelaimė - blogas patarėjas. Jis temdo sielą ir gelia širdį. O aš jus pernelyg myliu. Kasdien stipriau ir stipriau. Atleiskite už šituos žodžius, netinkančius vergei.

- Ne, Izaura, Kalbėki! kalbėki dažniau, kad mane myli. Aš pasiryžęs kad ir visą amžinybę girdėti šituos žodžius, siurbti juos kaip medaus lašelius, krintančius nuo tavo lūpų!

- Dieve, kas gali būti liūdnesnio ir tragiškesnio pasaulyje, kaip vergės meilė, meilė be džiaugsmo ir be vilties? Tačiau kas gali prilygti tai laimei, kurią man padovanojo jūsų meilė! Aš skrendu padebesiais, didžiuojuosi savimi ir netgi pamirštu savo niekingą ir liūdną likimą. O tada aš papras-

čiausiai krausčiausi iš proto bijodama, kad jūs bemat sužinosite teisybę ir aš anžiams prarasiu meilę žmogaus, paties brangiausio mano gyvenime, sušildžiusio mane ir suteikusio viltį. Atleiskite, mano senjore, atleiskite nelaimingajai vergei, kuri taip akiplėšiškai išdrįso pamilti...

- Pamiršk tai, Izaura, nesikankink beprasmiškais prisiminimais, ir nežeisk savo angeliškų lūpų tokiomis žeminančiomis kalbomis. Mes mylime vienas kitą, ir daugiau niekas neturi reikšmės. Jeigu pirmą kartą sutikęs tave pamilau, apžavėtas tavo švelnumo ir žavesio, tai dabar, kai prie visų tavo vertybių prisidėjo ir kankinės aureolė, aš myliu tave šimtąkart stipriau ir dievinu tave.

- Jūs mane mylite, senjore. Todėl man dar skaudžiau... Kokia žiauri ir klastinga toji meilė, jeigu man nelemta būti netgi jūsų verge, o privalau žūti nuo budelio rankos!

- Ne, prisiekiu, kad taip neatsitiks, Izaura! - aistringai sušuko Alvaras. - Aš paaukosiu viską: turtą, darbą, pagaliau gyvybę, tačiau išplėšiu tave iš to niekingo tirono jungo! Pagaliau, jeigu žemės teisieji ir įstatymai ne mūsų pusėje, aš viliosiu, kad Aukščiausiasis išgirs mane ir palaikys teisingoje ir kilnioje kovoje.

- Ak, senjore Alvarai! Neaukokite savęs vardan nelaimingosios vergės, kuri neverta net jūsų mažojo piršto. Aš pati privalau nešti savo kryžių, likimo nepakeisi... Patikėkite, vien tai, kad aš pelniau meilę tokio kilnaus ir puikaus pono, jau didžiulė, nepakartojama laimė, kuri visada mane guos ir palaikys. Tačiau aš negaliu leisti, kad senjoras rizikuotų garbe ir reputacija dėl meilės vergei.

- Pasigailėki, Izaura, neskaudink man širdies tokiais negailestingais žodžiais. Kokia tu vergė? Tu ja nebuvai ir niekados nebūsi. Jokia valdžia, netgi žiauriausia tironija nepavers niekšą avinėliu, tačiau ji neturi teisės ir laikyti vergijoje stebuklingą angelą, vertą nuolankumo ir visuotinos meilės, kurį savo rankomis sukūrė pats Dievas. Ne, Izaura, aš privalau tau padėti rasti gyvenime pačio dangaus skirtą vietą, ir teisingasis Dievas padės man, kadangi aš ginu vieną jo angelų.

Po bjauraus pokylio, kuriame paaiškėjo, kad paslaptingoji nepažįstamoji - vergė, Alvaras ir toliau su Izaura elgėsi švelniai ir pagarbiai. Kitaip elgtis jam neleido nei įgimtas kilnumas ir jautrumas, nei švelnus jausmas Izaurai. Santūrumas, geranoriškumas, trapumas, talentas - tai įgimti bruožai, kuriuos jis laikė šventais ir labiausiai gerbtiniais moteryje, visada rasdavo atgarsį jo širdyje, nesvarbu, ar tai buvo princesė, ar vergė. Jo meilė tauri ir kilniaširdiška, kaip ir pati Izaura, buvo tokia pakylėta, kad nė karto jo širdin ir galvon neįsibrovė mintis piktavališkai nuskriausti ir pažeminti sunkioje padėtyje atsідūrusią jo meilę. Nė karto švelnių nuostabiosios vergės veidų nenuplieskė gėdos raudonis nuo beprasmiškai grubast gesto ar dviprasmiško žodžio, ir nė karto Alvaro lūpos lengvabūdiškai nepalietė nekaltų mergaitės skruostų. Tik pačiomis paskutinėmis dienomis pagaliau primygtinai maldaujamas Izauros, Alvaras drąsiau kreipėsi į ją "tu", ir tik tada, kai įsimylėjęliai likdavo dviese.

Ir štai dabar Alvaras pirmąsyk, pačių švelniausių ir aistringiausių jausmų

apimtas, tardamas paskutinius žodžius, apkabino Izauros pečius ir jautriai prispaudė ją prie krūtinės.

Įsimylėjęliai tarsi suakmenėjo, užburti šitos pirmosios švelnios glamonės, kai staiga išgirdo triukšmingą kariatos bildesį ir atšiaurų sūksmą: "Ei, kas ten, namuose!" - pertraukusį tą laimės akimirką.

Pasigirdo beldimas į duris, ir į kambarį įėjo Alvaro vežėjas. Laikydamas skrybėlę rankoje, jis pranešė, kad senjoro teiraujasi kažkoks nepažįstamasis.

- O Dieve, nejaugi tam nebus pabaigos! - liūdnai sušnabždėjo Alvaras, manydamas, kad Izauros pėdsakus užuodė dar vienas šnipelis. Atsigręžęs į savo mylimąją, jis pasakė:

- Bus geriau, jeigu tu mus paliksi, mieloji. Nežinia, kas dar gali pasirodyti, o aš nenoriu, kad tave vėl pamatyčiau.

- Taip, žinoma, senjore,- atsakė Izaura ir nudelbusi akis išėjo iš kambario.

Po keletos akimirkų atsivėrė durys ir tarpduryje išdygo elegantiškas, puikiai apsirengęs, gražus, aristokratiškos išvaizdos jaunuolis. Beje, geriau į jį įsižiūrėjęs, galėjai pastebėti liuciferio bruožų - piktoka išraiška, veriantis šaltas siaubą ir atžagarumą keliantis žvignis iš po karančių antakių.

"Ne, tai tikrai ne šnipas",- pagalvojo Alvaras ir pasiūlė jam krėslą:

- Sėskite ir pasakokite, kas jus čionai atvedė.

- Atleiskite, senjore,- pasakė nepažįstamasis, peržvelgęs kambarį, - tačiau aš norėčiau pasikalbėti ne su jumis, o su tuo, kuris čia gyvena, arba bent su jo dukterimi.

Alvaras krūptelėjo. Taip, išsipildė jo blogiausios mintys: jeigu šitas jaunuolis ir ne šnipas, tai jis tikrai atėjo Izauros pėdsakais. Ir vis dėlto, prieš kviesdamas šeimnininką, Alvaras nusprendė išsiaiškinti nekviestojo svečio tikslus.

- Šeimnininkas mane įgaliojo tvarkyti visus jo reikalus, - tvirtai tarė jis, - taigi galite drąsiai su manimi kalbėtis.

- Gerai, senjore, aš neturiu paslapčių, taigi ir pareiškiu, kad šitame name slepiasi bėglė vergė Izaura, ir aš atvažiavau ją atgauti.

- Jūs kreipėtės teisingu adresu, nes aš esu vergės globėjas.

- Ak, štai kaip! Tai jūs ir esate senjoras Alvaras?

- Jūsų žiniai.

- Pagaliau mes pasimatėme. Manau, jūs atspėjote, kad aš Leonsijus, teisėtas šitos vergės šeimnininkas?

Leonsijus! Izauros šeimnininkas! Alvaras apmirė, lyg perkūno trenktas. Jį prislėgė šita žiauri žinia. Štai koks jis, šitas žmogus, kurio veidas paženklintas tamsiu siekiu, klastingas ir piktas, kaip liuciferis, pasirengęs sugriebti nelaimingąją auką ir nunešti į pragarą.

Tai jis! Pats budelis! Ak, vargšė Izaura!..

Aštuonioliktas skyrius

Galbūt skaitytojas irgi nustebo nelauktu Leonsijaus pasirodymu Resife. Reikia paaiškinti šito neeilinio įvykio priežastį.

Leonsijus, žinia, paštu išsiuntė du laiškus: vieną - Alvarui, kitą - Martinjui, tačiau tuo nenusiramino. Juk pranešimas, kad Izaurą globoja ir ją įsimylėjęs jaunas turtuolis, jį pribloškė. Mintis, kad gražuolė vergė galbūt jau priklauso kitam, tarsi vėžio auglys spaudė jo širdį ir vis labiau kaitino jo nedorą aistrą. Todėl, tik gavęs žinių apie Izaurą, Leonsijus išvyko iš sostinės ir skubėjo ten, kur pats galėtų dalyvauti jos suėmime. Prieš išplaukiant jo laivui, parašęs ir išsiuntęs du mums žinomus laiškus, jaunuolis likusią dienos dalį buvo neramus. Kankinanti įtampa neleido jam pasilikti ir ramiai laukti rezultatų. Tomis dienomis laivyba Brazilijos pakrantėmis tik buvo prasidėjusi, todėl ir paštas gerokai vėlavo. Be to, Leonsijus suvokė, kad iš toli jis niekaip negalėjo pakurstyti policininkų ir teismo tarnautojų pyktį, juolab, kad veikti jiems reikės prieš Alvarą, kuris Resife buvo daug įtakingesnis negu jis. Taigi mūsų herojui nieko nebeliko kaip tik pačiam vykti paskui savo laiškus.

Kad galėtų tiksliau veikti, prieš iškeliaudamas Leonsijus aplankė teisingumo ministrą, su kuriuo puikiai sutarė, ir gavo iš jo laišką Pernambuko policijos šefui. Jame buvo rekomenduojama (tai, beje, tolygu oficialiam įsakymui) padėti surasti ir sulaikyti bėglę vergę. Leonsijus apsirūpino ir orderiu, leidžiančiu areštuoti Migelį, kuriam buvo keliama kriminalinė byla už vergės pavogimą ir slėpimą. Apskritai, įniršęs vergvaldys negailėjo jėgų, kad galėtų triumfuoti prieš savo priešininkus.

Gavęs reikalingus dokumentus, kitą dieną Leonsijus patraukė į šiaurę tuo pačiu garlaiviu, kuris vežė jo laiškus Alvarui ir Martinjui. Beje, laiškai adresatus pasiekė keliomis valandomis anksčiau, nei jis išlipo Resife.

Tik palikęs laivą, Leonsijus nuskubėjo pas policijos šefą, kad jam įteiktų justicijos ministro laišką, be abejo, papildytą savo reikalavimais.

- Deja, senjore Leonsijau, jums turiu pranešti, - pareiškė policijos šefas, - kad dar nepraėjo nė dvi valandos, kai iš manęs išėjo žmogus, kurį jūs įgaliojote sulaikyti bėglę. Jis pranešė, kad apsiriekęs ir, kad įtariamoji mergaitė tikrai negali būti iš jūsų pabėgusi vertė.

- Jūs kalbate apie senjorą Martinją?

- Taip.

- Tik pagalvoti reikia... - Leonsijus palingavo galva.

- Jį lydėjo teismo vykdytojas ir du sargybiniai, - pridėjo policijos valdininkas.

- Aš pavėlavau! - jaunuolis neslėpė nuoskaudos. - Tačiau daugiau aš

netikiu šitam Martinjui. Reikia manyti, kad čia ne viskas švaru. Sako, kad senjoras Alvaras ganėtinai turtingas.

- Žinoma, šitas niekadėjas Martinjas viską gali padaryti,- sutiko policijos šefas.- O jūs, senjore Leonsijau, būdamas suinteresuotas asmuo, turite teisę pats viską patikrinti.

- Tuo aš ir užsiimsiu. Pats ten nuvyksiu ir savo akimis įsitikinsiu. Ir padarysiu tai nedelsdamas.

- Kaip jums patogiau. Čia dar tebesėdi tas pats teismo vykdytojas su sargybiniais. Jis gali parodyti kelią ir jeigu atpažinsite, galėsite suimti savo vergę.

- Puiku,- apsidžiaugė Leonsijus ir, suradęs ordenį Migelio areštui, tęsė:- Man irgi būtina, kad policija įvykdytų šitą nurodymą. Nevalia palikti nenubaustą sukčių, pavogusių svetimą turtą.

Policijos šefas sutiko su šituo reikalavimu, ir po keletos minučių Leonsijus lydintas teismo vykdytojo ir sargybinių jau skubėjo link namų, kur gyveno Izaura.

Mūsų herojės ir Alvaro situacija pasidarė kritiška, o gal ir beviltiška. Priešininkas turėjo negincijamą juridinę teisę išskirti jaunos žmones, pasišaipyti iš jų gražios meilės ir išgabenti nelaimingąją, ir patenkinti savo įgeidžius. Alvarui beliko tik paklusniai stebėti, kaip deda Izaurai antrankius ir išveda pasityčiojimui. Pats vergovės egzistavimas, vieno žmogaus teisė išnaudoti kitą leido triumfuoti niekšybei, užtvėrė kelią geradariams.

Leonsijus atėjo atsiimti Izauros įsiutęs, apimtas pavydo ir trokšdamas keršto. Jis negalėjo atsikratyti malonumo kuo labiau įžeisti ir pažeminti priešininką.

- Aš puikiai žinau,- pareiškė Leonsijus, tęsdamas pokalbį, kurį mes pertraukėme ankstesniame skirsnyje,- kad jūs ne tik slėpėte vergę, bet ir klaidinote valdžią. Tačiau dabar aš pats tuo užsiėmiau, ir jums nepavyks niekam apdumti akių!

- Aš nieko neapgaudinėjau, senjore! - bandė prieštarauti Alvaras. - Aš tik norėjau apginti vargšę mergaitę nuo žiaurių pretenzijų...

- Vadinas, mūsų šalyje dabar nebaudžiamam galima vogti vergus iš teisėtų šeiminkų, reikia tik paskelbti, kad jums nepatinka, kaip su jais apsieinama? Keistai jūs suvokiate teisėtumą.

- Dabar ne laikas juokeliams, senjore! - tvirtai atkirto Alvaras. - Aš prisipažįstu, kad trokštu išlaisvinti Izaurą ir dėl to pasirengęs bet kokiai aukai. Aš pasirengęs jums pakloti bet kokius pinigus, kad tik suteikčiau šitai mergaitei laimę...

- Jūsų pinigai manęs nedomina, nes aš jos neparduosiu ir už visą pasaulio auksą,- nusišaipė Leonsijus.

- Koks barbariškas įgeidis! - sukrėstas kalbėjo Alvaras.

- Tegul įgeidis, senjore, tačiau teisėtas. Kodėl man atsaisyti įgeidžių, jeigu jie nepažeidžia svetimų teisių! O įgeidį turite ir jūs: panorote svetimą vergę valdyti, tik priešginaujant įstatymui. O aš tokio savo teisių pažeidimo nepakęsiu! - suriko Leonsijus.

- Mano įgeidis kilnus, senjore, ir kitam žmogui teikia laisvę ir laimę, o

jūsų - vergystę ir kančias. Jūs pamiršote ir savo motinėės paskutinę valią. Juk ji užaugino Izaurą ir su meile įpareigojo jus, kad suteiktumėte laisvę. Ir šiandien aukštybėse ji prakeikia savo sūnų, kuris gėdingoje nelaisvėje įkalino grožio ir gabumų įsikūnijimą.

- Senjore, jums atrodo, kad vergė, tapusi dailia ir sumania, turi gauti laisvę? Klystate, patikėkite. Ir jeigu jums patogu prisiminti mano motinėę, tai būkite mielas, suvokite, kad ji neaugino šitos mergužėlės mano, kaip jūs sakote, įgeidžių patenkinimui. O juo labiau ji negalvojo apie jūsų užmačias. Ir jeigu jūs, senjore, taip nekantraujate įsigyti gražią vergę, pirkite ją kitoje vietoje!

- Senjore Leonsijau, jūs pamiršote, kad čia ne jūsų fazenda ir kalbatės ne su savo ūkvedžiu. Perspėju, galvokite, ką šnekate!

- Puiku, senjore,- numojo Leonsijus.- Įkyrėjo man šitie plepalai, aš čia atvažiauvau ne moralų klausytis. Noriu vieno: gražinkite man nuosavybę. Ir neverskite imtis jėgos.

Įsiuntintas savo priešininko elgesio, Alvaras greitai prarado savitvardą. Jis juto, kad dabartinėje situacijoje jam liko vienintelė išeitis - nudobti nekenčiamą priešą. Kritęs į nevirtį ir apimtas pykčio, Alvaras pašoko nuo kėdės ir kibo Leonsijui už pakarpos.

- Budelis! Prievartautojas! Tavo vergė pas mane. Bet kol tu ją atgausi, tu man už viską atsakysi!

- Gelbėkite! Žudo! - rėkdamas ištrūko Leonsijus ir puolė link durų. Alvaras iš bejėgiško pykčio tik griežė dantimis.

Tą minutę, išgirdę triukšmą, į kambarį įėjo iš vienos pusės Izaura ir Migelis, o iš kitos - teismo vykdytojas su sargybiniais. Mūsų herojei pakako vienintelio žvilgsnio, kad suprastų: viskas prapuolė. Norėdama išvengti bet kokių neapgalvotų veiksmų, kuriems galėjo ryžtis netekęs nuovokos Alvaras, ji nusprendė pasiaukoti pati. Priėjusi prie Leonsijaus, mergaitė ištarė tik tris žodžius:

- Aš čia, šeimininke.

- Štai jie! Griebkite juos, griebkite! - Leonsijus stūmė sargybinius Izauros ir Migelio pusėn.

- Eik, Izaura, mano meile, ir atmink: aš tavęs nepaliksiu!- šnabždėjo Alvaras drebančiu balsu, sekdamas išvedamą belaisvę. - Prisimink, aš išplėšiu tave iš budelio nagų. Man padės Viešpats...

Po valandos Alvaro namuose pasirodė Martinjas. Jis atėjo puikiai nusiėkęs, manydamas, kad puikiai atliko užduotį ir nedelsiant gaus žadėtą sumą.

- Dešimt milijonų, dešimt milijonų...- vis šnabždėjo Martinjas, eidamas pinigų. - Likite sveiki, akademijos kietasuoliai, dabar aš sėdėsiu tik ant minkštasuolių! Likite sveiki, bjaurūs vadovėliai, aš išmesiu jus pro langą! Nuo dabar aš turtingas, aš laisvas! Greitai visi įsitikins, kaip apsuksiai aš sugebu tvarkyti reikalus!

Mintyse skaičiuodamas būsimą pelną iš spekuliacijų biržose, Martinjas per keletą minučių nesunkiai šimteriopai padaugino Alvaro žadėtą sumą.

- Mano brangusis senjore Alvarai,- pareiškė nevykėlis amžinas studen-

tas, atėjęs pinigų,- padariau viską, ko norėjote. Dabar galite be baimės džiaugtis puikiosios bėglės draugija. Tam mulkiui aš ir laišką parašiau, visai jam galvą susukau. Teikitės žvilgterėti.

Martinjas jau tiesė Alvarui popierių, bet tasai, neturėdamas daugiau jėgų, atsiduso:

- Užtenka, senjore Martinjau... Viskas baigta. Man jau nereikia jūsų paslaugų.

- Kaip... viskas baigta? O aš?

- Vergė vėl savo žiauriojo šeimnininko naguose.

- Leonsijaus?.. Negali būti!

- Deja, gali. Jeigu jus domina smulkmenos, pasiteiraukite policijoje.

- O kaip mūsų dešimt milijonų? - suinkštė Martinjas.

- Manau, kad jų nenusipelnėte.

Išgirdęs tokį atsakymą, Martinjas tik suaimanavo ir, greitai apsigręžęs, išnėrė pro duris, lyg įspirtas kiemsargis šunelis.

Vargu ar reikia pasakoti apie nevykėlio studento dvasinius pergyvenimus, bet kokiu atveju gerbiami skaitytojai lengvai gali įsivaizduoti šitos būtybės, taip netikėtai praradusios viltį greitai pralobti, varganą būseną...

Devynioliktas skyrius

- Klausyk, Roza, na ir tvarkele tu čia įvedei!.. Kokia lengvabūdė mergiotė! Ir iš kur tavo rankos dygsta! Aišku, kad tu netinki svetainei. Tavo vieta virtuvėje.

- Jūs tik pažiūrėkite, kam čia šovė galvon mane mokyti?.. Kas čia tave kvietė, snargly? Tavo vieta tikrai ne svetainėje, o arklidėje. Taigi ir keliauk ten arkliams komanduoti. Ir nesimaišyk į svetimus reikalus, balandėli Andre, ne tavo reikalas.

- Geriau patylėtum, kvailiuke, - atsakė Andre, perstumdamas krėslus. - Tik ir moki liežuviu plakti. Argi čia vieta šitiems krėslams?.. O ašočiai kokie... Dargi veidrodžių nenublizginai!.. Kokia tu tinginė ir bukarankė!.. Kai Izaura namuose buvo, čia viskas švytėjo. Malonu būdavo užėti į svetainę. O dabar kokia netvarka. Aišku, kad šitam darbui netinki.

- Gerai, aš prisiminsiu tavo žodžius, - atšovė įsiutinta Roza. - Jeigu tu taip gailiesi laikų, kai čia buvo Izaura, eik ir ištrauk iš nūraus rūsio, kur ją laiko. Tikiu, jai nelabai maloni toji buveinė, nereikia jos puošti gėlytėmis.

- Užsičiaupk, Roza. Kad tu pati ten neatsidurtum.

- Man tai negresia, aš nesiruošiu bėgti nuo šeimnininko.

- Tikrai, vargu ar atsiras narsuolis, kuris susidės su tavimi. Gal tik pats velnias. Vargšė Izaura! Tokia gražuolė ir svelni, o kaip su ja elgiasi. Lyg su virtuvės tarnaitė. Argi tau jos negaila, Roza?

- O už ką jos gailėti?.. Kas jai liepė bėgti nuo šeimnininko?

- Žinai, Roza, aš pasirengęs sau užsikrauti pusę jos kančių, kad tik ji greta būtų.

- Tai paprasta, Andre. Bėk į Pernambuką, ir, pažadu tau, bemat atsidursi kompanijoje.

- Ak, jeigu!.. Jeigu žinočiau, kad tikrai užrakintų drauge su ja, tuojau bėgčiau. Gaila, kad vargšėlė Izaura greitai visam laikui mus paliks. Tai bus didžiulė netektis!

- Kaip tai paliks?

- Pamatysi.

- Parduos?

- Ką ten parduos!?

- Gal kam atiduos?

- Ne.

- Išlaisvins?

- Koks smalsumas!.. Palauk, Roza, truputį kantrybės, ir galbūt šiandien tu viską sužinosi.

- Tik galvą suki visokiomis paslaptimis... Kodėl tu žinai tai, ko kiti nežino?..

-Jokių paslapčių, Roza. Aš paprasčiausiai įtariu. Mūsų namuose greitai išgirsime didelę naujieną. Pamatysi.

- Ak, ak! - ironiškai atsiliepė Roza. - Juk tavo visos paslaptys ant veido užrašytos.

- Ties.. Užsičiaupk, Roza! Šeimininkas eina.

Iš šito pokalbio skaitytojas tikriausiai jau suprato, kad mes ir vėl Leonsijaus dvare, Kampuso apskrityje, toje pačioje svetainėje, kur šitos istorijos pradžioje sėdėjo Izaura ir niūniavo savo mėgstamą dainą.

Praėjo beveik du mėnesiai nuo to laiko, kai Leonsijus atsirado Resife, ieškodamas savo vergės. Leonsijus su Malvina susitaikė ir išvakarėse atvažiavo į dvarą iš sostinės. Keletas vergų, tarp jų Roza ir Andre, plauna grindis, valo dulkes, tvarko baldus prabangioje svetainėje, tapusioje visų šeimos slaptų įvykių, visų jaudinančių ir mielių, gėdingų ir žiaurių scenų tiesiogine liudininke. Kai Malvinos nebūdavo, svetainę visada užrakindavo. Kaip susiklostė Izauros ir Migelio likimas, išvažius iš Pernambuko? Ką padarė ar ruošėsi padaryti Leonsijus su užsispyrėle bėgle?.. Kaip jis susitaikė su žmona?

Toliau tęsiant istoriją apie Izaurą, pirmiausia mes apie viską papasakosime skaitytojui.

Atgabėjęs Izaurą į dvarą, Leonsijus ją laikė visiškoje paslapyje. Ne todėl, kad nubautų nelaimingąją merginą ar pasotintų keršto troškulį. Leonsijus puikiai suprato, jog aistringa jaunojo pernambukiečio meilė Izaurai gali įkvėpti jį bet kokiems žingsniams. Jis girdėjo ir paskutinius Alvaro žodžius Izaurai: "Melsk Dievą ir tikėk mano meile, aš niekada tavęs neapleisiu". Leonsijui tai nuskambėjo kaip žiaurus įspėjimas. Turtingam ir užsipyrusiam Alvarui pakaks lėšų įvykdyti savo pažadą jėga arba gudrumu. Todėl neatsitiktinai jis užrakino Izaurą ir apginklavo visus vergus. Dabar jie beveik nedirbo žemės, o dieną naktį stovėjo sargyboje, kaip kariai, saugantys tvirtovę.

Tačiau gobši jauno vergų savininko dvasia, nuplieksta beprotiškos meilės belaisvei, negalėjo nuraminti užplūdusios aistros. Leonsijus vis dar neprarado vilties palaužti užsispyrusią merginą.

Dabar jį apsidėjo ne tik meilė ir prierašumas, ne, dabar tai buvo despotiškas proveržis, įsiūtis ir velniškas noras triumfuoti prieš Izaurą ir savo varžovą, kuriam viskas sekasi. Jis troško jos bent vienai dienai, o vėliau Izaurą, pažemintą ir sumindytą, pašaipiai perduotų nepakenčiamam priešui: "Galite išsipirkti savo mylimąją, dabar aš pasirėngęs ją parduoti, ir, beje, labai pigiai".

Todėl jis vėl kibo prie jos su pažadais, vilionėmis ir tironiškais gąsdinimais. Tiesa, Leonsijus nemėgino kankinti ar prievartauti. Bet ne todėl, kad nediršo žiauriai elgtis. Jis puikiai žinojo mergaitės herojišką išvermę ir suprato: fizinės kančios gali pražudyti Izaurą, o mirtis negalėjo patenkinti nei jausmų, nei keršto. Todėl Leonsijus ilgai galvojo, kaip palaužti vergės išdidumą, kartu sutrypti kilnius Alvaro siekius ir jį pažeminti. Tik tada

Leonsijus būtų patenkintas. Jis atkeršytų abiem.

Drauge jis puikiai suvokė, kad būtina susitaikyti su Malvina. Prie jos Leonsijų traukė ne garbės jausmas, ne moralė ir, juo labiau, ne šeimyninis prieraišumas: jis turėjo savų išskaičiavimų, kuriuos skaitytojas greitai sužinos. Taigi Leonsijus išvyko į sostinę, norėdamas susitaikyti su Malvina.

Iš visų kvailių santykių ir būdų, kurių pagalba jis įgyvendindavo savo tamsius sumanymus, išsiskyrė Leonsijaus sugebėjimai įtikinamai meluoti, apgautinėti, sukčiauti. Čia jam neprilygo apsukriausias veidmainys. Jis puikiai vaizdavo pergyvenantį dėl savo netikusio ir žiauraus elgesio su žmona, prisiekinėjo, kad ateityje užglaistys net ir prisiminimus apie buvusias niekšybes. Angeliškai atvirai ir naiviai jis prisipažino, kad Izaurą ji buvo labai trumpai pakerėjusi, tai tik akimirkos susižavėjimas, širdyje nepalikęs nė menkiausio pėdsako.

Be to, vargšei Izaurai jis priskyrė aibę užmačių. Jis tikino, kad išrankioji koketė Izaura visaip gudravo, norėdama jį suvedžioti, patrankti dėmesį, už meilę siekė susigrąžinti laisvę. Ko tik nesugalvojo Leonsijus, kol pagaliau pasiekė savo: privertė Malviną patikėti, kad Izaura pabėgė iš namų, ižeišta kažkokio seniai ją slapta persekiojusio gerbėjo. Būtent šitas žmogus ir aprūpino Izauros tėvą pinigais, kurių reikėjo išlaisvinimui. O kai šita užmačia nepasisėkė, jie merginą pagrobė. Kai bėgliai atvyko į Resife, vienas turtingas ekstravagantiškas ir lengvabūdis jaunuolis iki ausų įsimylėjo vergę ir pavertė ją savo meiluže; o Izaura, pasižymėjusi talentu ir išmintimi, taip apkvailino senjorą, jog tasai buvo pasiruošęs ją vesti, netgi sužinojęs, kad ji vergė. Nenorėjęs atiduoti; krėtęs visokias kvailybes, kad tik išlaisvintų Izaurą. Būtent iš šito jaunuolio rankų Izaurą ir išplėšė Leonsijus, kai pavijo bėglius Resife.

Malvina, patikli ir atviros dvasios, visada švelni ir atlaidi moteris, bemat patikėjo visomis Leonsijaus išmonėmis. Tasai ne šiaip sau norėjo atpirkti savo praecities nuodėmes, bet ir užsitikrinti pasitikėjimą ateityje. Dabar, Malvinos akivaizdoje, net žiauriausią elgesį su Izaura bus galima pateisinti.

Ižeišta vyro apgaulės, Malvina iširdo ant Izauros. Tačiau pyktis pamažu būtų atlėgęs, jeigu ne Leonsijaus bjaurus melas apie tariamai gėdingą merginos elgesį. Dabar Malvina jautė net ne pyktį Izaurai, o kažkokį keistą įtarumą, sumišusį su gailėsčiu. Taip ji žiūrėjo į kiekvieną kvailai besielgiančią vergę.

O Leonsijui to ir reikėjo. Jis puikiai suprato, jog švelni ir jautri Malvina neleis žiauriai pasielgti su Izaura, tačiau Leonsijus tiesiog troško suregzti ką nors labai žeminančio ir kankinančio moters širdį.

- Tai kaip tu pasielgsi su Izaura? - paklausė Malvina.

- Ištekinsiu ir suteiksiu laisvę.

- Ar jaunikį jau suradai?

- Argi taip sudėtinga rasti vyrą vergėi? Ir tai galima padaryti net neišci-nant iš fazendos...

- Tu nori ištekinti ją už kurio nors vergo? Bet juk tai pernelyg žiauru, Leonsijau...

- O kas čia blogo, jeigu abiem iš karto suteiksiu laisvę! Aš kartais

pagalvoju apie Andre. Bet, tiesą sakant, Izaurai turiu geresnį jaunikį.

- Kas jis, Leonsijau?

- Argi nenutuoki? Belšioras.

- Belšioras! - nusikvatojo Malvina. - Tu juokauji. O rimtai, kas jis?

- Aš rimtai pasakiau - Belšioras.

- Ar tu manai, kad Izaura norės tekėti už tokio išsigimėlio?

- Jei nepanorės - jai blogiau. Tegul tada atsisveikina su laisve ir likusias savo dieneles praleis surakinta.

- Tai pernelyg žiauru. Kam tokia laimė, jei neleidi mergaitei pačiai pasirinkti jaunikį?.. Leonsijau, išlaisvink ją, ir tegul teka už ko nori.

- Ji už nieko netekės. O tiesiai maus pas savo gražuolį į PERNAMBUKĄ ir jo glamonėjama šaipysis iš manęs...

- O koks tavo rūpestis, Leonsijau? - šiek tiek abejodama pasiteiravo Malvina.

- Koks rūpestis? - suriko Leonsijus, truputi sutrikęs dėl žmonos užsispyrimo. - Štai kad nori!.. Tai tas pats, kad paklaustum, ar aš turiu svagarbą! Tu juk girdėjai, kaip tas niekadėjas mane puolė, kaip žiauriai kaltino!.. Kaip jis triukšmavo, grasino, kad bet kokiomis priemonėmis išplėš Izaurą iš mano rankų... Jeigu netų ir ne mano motinos priesakai, aš niekadęs neišlaisvinčiau vergės. Tegul ji nieko namuose nedaro, tegul elgiasi kaip princesė, bet aš jos neatiduosiu tam nedorėliui ir nubausiu jį už įžulumą ir užmačias.

- Gerai, Leonsijau. Bet manau, kad Izaura geriau eis ant laužo, negu už Belšioro.

- Dėl to nesirūpink, brangioji. Tikiuosi, kad gražiuoju įkalbinsiu. Turiu vieną sumanymą. Tikiuosi, kad Izaura tekės už Belšioro gera valia.

- Jeigu ji sutiks, tai kodėl aš turiu prieštarauti.

Leonsijus iš tikrųjų smulkiai apgalvojo savo žiaurią užmačią. Drauge su Izaura iš Resife į Kampusą, prižiūrimas sargybos, buvo atvežtas ir Migelis. Kampuse Leonsijus jį pasodino į kalėjimą ir parcikalavo padengti visas išlaidas, kurias Leonsijus patyrė pabėgus Izaurai. Tai buvo didelė suma. Taigi vargšas būtų praradęs visas savo santaupas ir dar įlindęs į naujas skolas, kurias galėtų sugražinti tik sunkiai triūsdamas daugelį metų. Leonsijus buvo turtingas, draugavo su ministrais, buvo įtakingas, todėl vietos valdžia jo išdaigas praleido pro pirštus.

Taigi, supratęs kad neišveiks Izauros užsispyrimo, Leonsijus pakeitė savo keršto planą ir pats nuskubėjo pas Migelį.

- Pone, Migeli, - pradėjo jis, vaizduodamas įžeistą, - nors jūs su Izaura man pridarėte daug nemalonumų, nuostolių, aš jus užjaučiu ir pasiruošęs pasiūlyti būdą, kaip visiems laikams užglaistyti tuos neramumus, kuriuos jūsų dukra atnešė į mano namus.

- Aš priimsiu bet kokias jūsų sąlygas, pone Leonsijau, - pagarbiai atsakė Migelis, - kad tik jos būtų teisingos ir garbingos.

- Labiau teisingas ir garbingas sunku sugalvoti. Aš noriu ištekinti jūsų dukrą už garbingo žmogaus ir suteikti jai laisvę, tačiau reikia, kad jūs įsikištumėte.

- Tai sakykite, kuo aš galiu padėti.

- Aš žinau, kad paikas susižavėjimas berniūkščiu iš Pernambuko, susuko jai galvą ir pagimdė pragaištingas ir beprotiškas viltis. Izaura jaučia šiokių tokių šaltumą žmogui, kurį aš noriu matyti jos vyru.

- Manau, kad ji tą jaunikaitį privalo prisiminti su dėkingumu.

- Koks ten dėkingumas!.. Nejaugi manote, kad jis rimtai vertina savo nuotykius? Pagaliau jam Izaura tik sunešiotu pusbačio verta. Tai lengvabūdzio vaikėzo išmonė, pasiturinčio aristokratėlio fantazija. Štai jums mano pateisinimas. Perskaitykite šitą laišką. Niekšelis visai nesivaržydamas išdrįso man rašyti, tarsi tarp mūsų nieko nebuvo įvykę. Ir rašo begėdis taip, tarsi mes seni bičiuliai, praneša apie savo vedybas!.. Kaip jums patinka?.. Pagaliau ar man rūpi jo vedybos!.. Bet ir tai ne viskas. Jis visai begėdiškai prašo manęs, jeigu kada nors nuspręsiu paleisti Izaurą, kad jam apie tai praneščiau, nes jis, matote, su malonumu ją priimtų savo žmonos tarakite! Įsivaizduokite, koks įžulumas ir cinizmas!..

- Negali būti, pone Leonsijau!.. Taip nepanašu į poną Alvarą. Sunku patikėti!..

- Tai įsitikinkite savo akimis; skaitykite, pažįstama rašysena?..

Leonsijus ištiesė Migeliui laišką. Rašysena labai priminė Alvaro ranką.

- Be abejo, tai jo rašysena, - perskaitęs laišką, susimasęs tarė Migelis. - Pasirodo, pasaulis labai nedoras, net sunku patikėti.

- Pamoka žiauri, pone Migeli. Neverta jos pamiršti. Ką gi, saugokite laišką, parodykite dukrai. Tegul ji sužino tiesą ir pamiršta šitą niekšėlį. Tegul visam laikui išblaško kvailas fantazijas, aptemdžiusias protą. Ir padarykite, prašau, viską, kad jūsų dukra sutiktų su siūloma santuoka. Ji turi daug privalumų. O aš ne tik panaikinsiu jūsų skolas, bet ir grąžinsiu tuos pinigus, kuriuos man davėte. Tada jūs galėsite pradėti dirbti Kampoje ir ramiai leisti likusias dienas drauge su dukra ir žentū.

- O kas gi tas žentas? Jūsų malonybe, taip nieko ir nepasakėte apie jį.

- Taip, tiesa... Aš ir pamiršau. Tai Belšioras, mano sodininkas. Jūs matėte jį?

- O, taip! Ir ne kartą... Bet, pone Leonsijau!.. Kokiam apgailėtinam žmogui jūs norite atiduoti mano dukrą!.. Vargšė Izaura! Abejoju, ar ji panorės...

- Kokią reikšmę turi išorė, jeigu jo dvasia tyra. Be to, jis garbingas ir darbštus...

- Tai teisybė, kad tik ji sutiktų.

- Aš tikiu, jūs sugebėsite įtikinti ir palenkti teisingam žingsniui.

- Padarysiu viską, tačiau vilties mažai.

- O jeigu ji vistiek spyriosis, tai tik blogiau jai ir jums. Tada manysime, kad jokio pokalbio nebuvo. Ir viskas liks po senovei, - nukirto Leonsijus.

Švelnus žmogus Migelis nesugebėjo pasipriešinti nelaimėms. Vergystė ir amžinas dukros įkalinimas, gresiantis skurdas ir aibė kitų nelaimių, viskas jam atrodė, kaip žiaurūs vaizdiniai, kaip iškilęs mirtinas pavojus ir visiškas sugniuždymas. Kaina, kurią žiaurusis šeimnininkas paskyrė, kad iš skurdo išsigelbėtų jis, Migelis, o dukte - iš vergovės, neatrodė jam tokia neįveikiama, todėl jis ir sutiko su Leonsiju pasiūlymu.

Dvidešimtas skyrius

Kol Roza ir Andre tvarkė svetainės baldus, tamsiame vergų užkaboryje dėjosi kažkokie labai skaudūs ir liūdni dalykai. Čia jau du mėnesiai kaip kalinama Izaura. Ji sėdėjo ant netašytos medinės kaladės, o viena plonutė pabalusi ranka buvo grandine prirakinta prie mūro sienos.

Leonsijaus įsakymu čia atvedė Migelį, kad jis aplankytų dukrą, perduotų šeimininko užmačią ir įkalbėtų ją vedyboms su Belšioru. Slogiai ir skaudžiai atrodė abu nelaimingieji: išbalę, iškankinti, užgriuvusios nelaimės palaužti, įkalinti niūriai ir mažučiame kambaryukštyje. Kai Migelis su Izaura susitiko po poros mėnesių išsiskyrimo, vietoj žodžių jiems ritosi tik skaudžios ašaros ir neregėto skausmo aimana. Ilgai jie stovėjo tvirtai prisispaudę vienas prie kito.

- Taip, mano brangioji dukryte, turėsi susitaikyti su žiauria lemtimi. Skaudu, tačiau mums liko vienintelis kelias. Tik jis gali išvesti iš šito kalėjimo, kuriame jau išbuvai porą mėnesių. Žinoma, tavo širdelei tai bus sunkus išbandymas, tačiau vis dėlto geriau negu amžina vergystė, kuri tave visiškai sugniuždys.

- Teisybė, tėve, mano budelis leido iš dviejų blogybių pasirinkti vieną. Nežinau, kuri sunkesnė ir neįveikiama. Sako, aš graži, išsilavinusi, man įdiegė moterišką savęs garbą. O dabar... dabar mane nori atiduoti luošam kupriui?.. Smagus likimas laukia manęs... - Beviltiškas juokas suvirpėjo pabalusiomis Izauros lūpomis ir be atgarsio atsimušė į niūrias prieglobsčio sienas, tarsi šiurpus pelėdos riksmas kapinyne.

- Viskas ne taip baisu, dukrele, kaip tau atrodo po sunkiausių kančių. Laikas daug ką užgydys, kančia ir nuolankumas leis prisitaikyti prie naujo gyvenimo, ir jis pasirodys daug lengvesnis negu tas kankinantis pragaras, kuriame dabar tave laiko. Ateis ir mums tegul nelabai laimingos, tačiau ramios dienos.

- Mane ramybė aplankys tik kape, tėve. Man skirtos dvi bausmės, dvi kančios. Tačiau yra dar viena paguoda, kurią Aukščiausias skiria likusiems be išėities.

- Dukrele, tu tikriausiai kalbi apie visišką nuolankumą likimui. Ar ne?

- Ak, tėve. Kai neįmanoma susitaikyti, lieka tiktai mirtis...

- Nutilk, dukrele!.. Tai bedieviška. Mesk tas kvailas užmačias. Aš noriu, reikalauju, kad tu gyventum. Tu man reikalinga. Nejaugi tu būsi tokia žiauri ir paliksi bejėgį tėvą šiame pasaulyje? Jeigu tavęs nebus, kas bus greta manęs tarp aibės užgriuvusių nelaimių?..

- Atleiskite man, brangus, mylimas tėve! Prisiekiu, kad prisiminsiu mirtį tik vienu vieninteliu atveju. Aš žinau, aš privalau gyventi dėl jūsų, tėve, ir aš

to noriu; tačiau ar aš privalau tekėti už išsigimėlio?.. Ak, tai pernelyg pikta pajuoka, pernelyg didelis įžeidimas. Tegul griūva ant manęs visi vergystės sunkumai, tegul išsiunčia į plantacijas basą, pusnuogę, tegul plaka, elgiasi kaip su pačia nelaimingiausią vergę, tik prašau Dievą, būkite mielaširdingi, išvadukite mane nuo šitos gėdingos aukos!..

- Belšioras ne toks išsigimėlis, kaip tau atrodo: pamažu apsiprasi, apsi-
kęsi ir pamirši jo išorę. O vėliau, bėgant metams, jis dar paaugs, juk jis dar
visiškai jaunas. Jis juk ne toks šiurkštus ir atstumiantis, jau truputį aptašytas.
Drąsiau, dukryt, susikaupk. Kai tu išeisi iš šio kalėjimo, ir įkvėpsi laisvės
vėjo, jis sugrąžins tau džiaugsmą ir ramybę. Netgi su tokiu vyru bus galima
gyventi laimingai.

- Laimingai? - liūdnam šypsodamasi sušuko Izaura. - Nekalbėkite man apie
laimę, tėve. Jeigu bent mano širdis būtų laisva, kaip anksčiau.. O dabar ji
priklauso Alvarui. Aš šimtą kartų bučiau laimingesnė jo vergė, negu ištekęjusi
už šito nelaimingojo, kurį perša šeimininkas! Argi aš dabar galiu drįsti apie
Alvarą galvoti? Ar mena žinomas ir turtingas jaunuolis vargšę vergę?..

- Dukrele, prašau mesk iš galvos šitą žmogų ir beprotišką meilę. Aš ne
šiai patariu. To aš tavęs prašau.

- Kodėl, tėve?.. Kaip aš galiu pamiršti jo meilę?

- Meilė, meilė... Argi būdama paniekinta, tu gali svajoti apie kilmingo
pono meilę? Tarp jūsų praraja. Jo meilė buvo tik užmačia akimirkai, pasi-
turinčio jaunuolio pramana. Man sunku taip šnekėti. Deja, nuo tiesos
nepabėgsi. Toks gyvenimas...

- Ak, tėve! Ką gi tu kalbi! Jeigu tu žinotum, kokį skausmą man kelia šitie
šiurpūs tavo žodžiai!.. Leisk man bent pasiguosti jo fikra, ištikima meile.
Pagaliau kam gi reikėjo apgaudinėti vargšę vergę?

- Aš norėčiau tave išvaduoti nuo bereikalingų kančių, deja, matyt, reikės
atskleisti viską. Tasai jaunuolis... Ak, mano mergaitė, pasiruošk žiauriam
smūgiui, - Migelis pritilo, nesiryždamas tęsti.

- Kas jam?.. - Izaurą krėtė jaudulys. - Sakykite, tėve, gal jis mirė?

- Ne, dukrele, bet... jis veda.

- Veda!.. Alvaras veda!.. Ne, tai neįmanoma. Kas jums sakė, tėve?..

- Jis pats rašo, Izaura. Štai jo laiškas.

Virpančia ranka Izaura atsargiai paėmė laišką ir perbėgo akimis.

Perskaičiusi, ji nei dejavo, nei ašarojo. Mirtinai išbalusi, suakmenėjusiu
žvilgsniu, pusiau pravertomis lūpomis, praradusi amą, ji ilgai stovėjo įsitem-
pusi ir suakmenėjusi. Pagaliau ji puolė tėvui į glėbį, ašaros sruvo upeliais.
Aimana, atrodo, truputėlį palengvino jos naštą. Ji pakėlė galvą, nusišluostė
ašaras ir, rodos, nurimo. Tačiau toji ramybė priminė kapų tylą. Regis,
nelemtoji žinia amžiams pakirto jos dvasią. Iš Izauros liko tik šešėlis.

- Aš mirusi, tėve... Paprasčiausiai aš lavonas... Darykit su manimi ką
išmanote.

Tai buvo paskutiniai žodžiai, kuriuos ji ištare prislopintu gedulingu
balsu.

- Eime, dukrele, - pakvietė Migelis, bučiuodamas jos kaktą. - Nevalia
taip pulti į neviltį. Viliuosi, kad laimę tu dar patirsi.

Lėtas, drovus, geraširdis ir jautrus Migelis visiškai nepažino didelių aistrų ir gilių pergyvenimų. Jis nesuvokė tos didžiulės nelaimės, į kurią stumtelėjo dukrą. Laimę jam atstojo pasitenkinimas ir ramybė. Jis nesugebėjo įvertinti džiaugsmo, kurį pagimdo širdies šauksmas. Todėl jis išdrįso nuoširdžiai svajoti apie laimingesnį dukros gyvenimą ir nematė, kad versdamas ją pažeminančiai santuokai, nusileidžia gėdai, žeidžia jos mylinčią širdį. Tėvas troško, kad dukra liktų gyva, ir nepastebėjo svarbiausio: gėdinga santuoka suluošintų Izauros širdį ir sunaikintų jos sielą.

Malvina svetainėje laukė, kuo baigsis Migelio pokalbis su dukra. Roza ir Andre, sunėrę rankas, stovėjo prie įėjimo, pasiruošę vykdyti bet kokius šeimininkės nurodymus.

Malvina juto, kaip skausmingai susispaudė jos širdis pamačius Izaurą, pasirodžiusią tarpduryje. Mergaitė sunkiai judėjo, buvo mirtinai išbalusi, plaukai išdrikę. Tarsi ateivė iš ano pasaulio, vilkdama kojas ji įėjo į svetainę, kuri neseniai ją regėjo nepaprastai gražią ir jauną, į tą pačią svetainę, kur, regis, dar skardėjo nuostabūs jos švelnaus melodingo balso atgarsiai.

Didžiulės tamsios akys, prislopintos matinės skausmo šviesos, žybčiojo tarsi didžiulės laidotuvių žvakės po sunkiais kopyčios skliautais. Ant pečių krentančios vešlios plaukų sruogos teikė keistą įspūdį: sakytumei šakos šešėliuoja ant senos, pablykšusios marmuro statulos. Nelaimingoji Izaura atrodė tarsi nuostabus modelis skulptoriui, kuriančiam antikinę Niobę.

- Tai Izaura!.. Ak, Dieve! Vargšėlė! - atsiduso Malvina savo kambarinės akivaizdoje ir bemat nutrynė ašaras, sudrėkinusias jos blakstienas. Ji jau buvo pasiruošusi eiti pas savo vyrą ir maldauti, kad palengvintų nelaimingosios merginos dalią, tačiau ji vėl prisiminė melagingus ir gražbyliaujančius Leonsijaus pasakojimus apie kažkokius keistus Izauros polinkius, apie jos įžulų elgesį, ir Malvina staiga nusprendė apsimesti abejinga.

- Taigi, Izaura, - meiliai paklausė Malvina, - tu jau nusprendei?.. Tu sutinki tekėti už šito žmogaus, kurį mes tau išrinkome?

- Taip, ponia, - vietoj dukters atsakė Migelis. - Izaura nusprendė paklusti jūsų malonybės valiai.

- Ji pasielgė teisingai. Negalima, kad Izaura ilgiau kęstų tokį žiaurų elgesį. Velionė šeimininkė ne dėl to ją taip rūpestingai auklėjo, padėjo įgyti išsilavinimą. Nors tu ir prasižengei, Izaura, aš vistiek tave myliu ir niekada neleisiu, kad su tavimi žiauriai elgtųsi. Mes su senjoru Leonsiju iškart tau siūlome laisvę ir puikų vyrą.

- Puikų!.. Dieve mano, kokia pajuoka!.. - sumurmėjo Izaura.

- Belšioras labai švelnus jaunuolis, taikus, ramus ir darbštuolis. Galvoju, jūs puikiai sutarsite. Be to, laisvės vardan bet kokia auka nesunki. Ar ne, Izaura?

- Be abejo, ponia, - už dukrą paskubėjo atsakyti Migelis. - Jeigu jums patogu, Izaura nuolankiai sutinka jai skirtą lemtį. "Ištraukė mane iš kalėjimo. - su siaubu mąstė Izaura, - kad pasiųstų į mirtį".

- Puiku, Izaura. Tai rodo, kad tu paklusni ir protinga mergina. Andre, pakviesk čionai poną Belšiorą. Aš pati jam noriu pranešti, kad pagaliau išsipildo jo ilgametė svajonė. Viliuosi, kad ponui Migeliui irgi patiks, kaip

mes padėjome, jo dukrai. Vis dėlto įgyti laisvę ir ištekėti už laisvo balto žmogaus - tai jau daug. Kur kas geriau, negu būti vergė ir amžinai blaškytis pasaulyje. Izaura, aš tau linkiu tikrai gero, todėl pati noriu būti tavo vestuvėse. Santuoka išvaduos tave iš kančių, į mūsų namus sugrąžins taiką ir santarvę, kurios taip ilgai čia stigo.

Tardama šiuos žodžius, Malvina atidarė papuošalų dėžutę, ir išėmusi brangų vėrinį, uždėjo ant Izauros kaklo.

- Priimk ją, Izaura, - pasakė Malvina. - Tai mano vestuvinė dovana.

- Dėkoju jums, mano geroji ponija, - atsakė Izaura, ir sau pridūrė: "Štai kilpa, kurią budelis užmeta ant pasmerktosios aukos kaklo".

Tuo metu, lydimas Andre, į svetainę įėjo Belšioras.

- Aš čia, ponija, - pasakė jis. - Ko jums reikia iš paties nuolankiausio tarno?

- Jus pasveikinti, pone Belšiorai, - atsakė Malvina.

- Pasveikinti?.. Bet gi aš nežinau, kokia proga!..

- Tai aš jums pasakysiu! Žinote, kad Izaura greitai bus laisva ir... patys suprasite!..

- Ir žinoma iškart paliks šiuos namus... Ak! Kokia nelaimė!..

- Matau, kad menkai gebate spręsti mįsles. Izaura nusprendė už jūsų ištekėti.

- Ką jūs, šeimininke!.. Atleiskite, bet aš negaliu patikėti. Jūs iš manęs juokiatės.

- Aš sakau teisybę. Štai ji pati, ir neleis man meluoti. Ruoškitės, pone Belšiorai. Ir ne vėliau kaip rytoj iškelsime vestuves, tiesiog čia, dvare.

- Ak, mano ponija, dievybės įsikūnijime! - suriko Belšioras, krisdamas po Malvinos kojomis. - Leiskite man išbučiuoti jūsų kojas...

- Pasikelkite, pone Belšiorai. Jums reikia bučiuoti ne mane, o Izaurą.

Belšioras pašoko ir bemat puolė po nuotakos kojomis.

- O, mano širdies išrinktoji! - sušuko jis, krisdamas prieš nelaimingąją vergę. O ji buvo taip išsekusi, kad susverdėjo nuo šito kvailai pakilaus reginio. Galėjai plyšti iš juoko, jeigu nežinotum, kiek skausmo ir kančios slypi tame negarbingame ir nykiame pokšte.

- Izaura!.. Tu net nepažvelgi į mane. Po tavo kojomis nuolankusis vergas Belšioras!.. Pažvelk į jį, tikrąjį tavo grožio sergėtoją. Duok man savo ranką, leisk jį apiberti bučiniais...

- Dieve, kokį kraupų vaidmenį mane verčia vaidinti, - pagalvojo Izaura, nusigręždama ir tiesdama Belšiorui ranką. Jis prisilietė prie jos lūpomis ir staiga, kaip kūdikis, plyšo raudomis.

- Pažiūrėki į šitą nevėkslą! - sušnabždėjo Andre Rozai, iš šono stebėjęs šitą tragikomišką sceną. - O dar šneka, kad medus ne asilo gerklei.

- Aš geriau sutikčiau, kad mane išleistų už beždžionės.

- Mūsų jaunas šeimnininkas sugalvojo velnišką pokštą. Kam šautų į galvą ištekinti sireną už krokodilo.

- Pavyduolis!.. Tu pats norėtum tuo krokodilu būti. O dabar tau parodė nosį, todėl ir miršti. Na, ką ten!.. Šauniai sugalvota... Trūko, kad šeimnininkas tau būtų atidavęs Izaurą.

- Nebūčiau atsisakęs!.. Kertam, kad Izaura prieš savo valią sutiko tuoktis!.. Na, o paskui... mes kaip nęrs būtume susitvarkę... Krokodilą galima ir į ožio ragą suriesti.

- Eik, eik, durneli!.. Manai, tu labai reikalingas Izaurai?..

- Neriesk nosies, Roza, dabar man beliko tik tavimi tenkintis. Juk tu tarp mūsų mieliausia mergiotė ir... visas, kibusias ant kabliuko, laikysime žuvytėmis.

- Na, ir įsisiautėjai!.. Kelk savo inkarą, ir keliauk sveikas ieškoti paguodos kur tinkamas, tik ne pas mane.

Dvidešimt pirmas skyrius

- Taigi, Leonsijau, -kitos dienos rytą pasiteiravo vyro Malvina, - ar tu viską paruošei šiandienos įvykiui?

- Regis, apie tą patį tu mane kamantinėjai jau šimtąsyk, - vietoj atsakymo nusišypsojo Leonsijus. - Tačiau aš ir šimtąjį kartą atsakysiu, kad viskas sutvarkyta. Dar vakar į Kampusą išsiunčiau tarną. Tikiuosi, notaras pasirodys laiku ir iškilmingai įteisins Izauros laisvę. Drauge su juo laukiame ir šventiko, kuris sutuoks jaunuosius. Matai, aš nieko neužmiršau. Būtina tik pasirūpinti, kad čia viskas būtų paruošta. O tu būsimoms iškilimėms liepk sutvarkyti bažnyčią. Atrodo, kad šitų vedybų tu lauki nekantriau už savas, - pridūrė šypsodamasis.

Malvina išėjo iš svetainės, palikęs Leonsijų tik su čia buvusiu trečiuoju personažu, kurio skaitytojas dar nepažįsta. Jo vardas Žoržas. Teigti, kad jis buvo valkata, vadinasi, nieko apie jį nepasakyti.

Šitokio tipo žmonės turi daugybę įvairenybių ir kiekvienam būdinga sava spalva ir ypatinga moralė. Žoržas buvo garšus vyriškis, šmaikštus pokalbininkas, paslaugus, labai lipšnus ir mielas - tai nepakeičiamos patyrusio valkatos savybės. Kaip švelnus veršiukas, Žoržas niekad nežindo vienos motinos. Jis nuo vieno globėjo slinko prie kito, kartais nukeliaudamas ganėtinai toli. Iš jo pusės viskas buvo tiksliai apskaičiuota: besikeičiantys įspūdžiai jo gyvenimą įvairino, o ir aibeį jo bičiulių trumpa Žoržo viešnagė neįkyrėdavo, neapsunkindavo. Jis puikiai pažinojo ir palaikė draugiškus santykius su savininkais dvarų, išsibarsčiusių visoje Paraibos pakrantėje, nuo San Ždan Baro iki San Fidelio. Jeigu tikėti Žoržu, tai jis visada buvo paskendęs rūpesčiuose, amžinai užimtas tūkstančiais svarbiausių reikalų, tačiau visada pasiruošęs viską pamiršti, kai tik kuris jo bičiulis pakviesdavo drauge praleisti porą savaitių.

Išsiskyręs su Malvina, Leonsijus pasijuto vienišas ir kaip tik laiku atsiradęs Žoržas jam labai pravertė. Pastarasis visada buvo pasiruošęs maloniai pabendrauti ne tik prie pietų, bet ir prie kortų stalo, mėgo pamedžioti, linksmais ir gašliais anekdotais išblaškėdavo šeimininką, pritardavo jo beprotiškoms išmonėms, paikiems polinkiams. Leonsijui Žoržas buvo artimas bičiulis ir tapo jo parankiniu, kuriam galėjo patikėti visas slaptas mintis, visų šeimininių užkulisių tamsias puses. Kad geriau susigaudytume žiaurių ir niekšingų Leonsijaus intrigų paslapyse, jo velniškose užmačiose, išdrįskime paklausti dviejų, vienas antram prilygstančių, niekšų pokalbio.

- Žoržai, pagaliau man pasisekė rasti visai tinkamą būdą, kaip įveikti visą kliūtis. Dabar galima tikėtis, kad viskas klostysis puikiai.

- Būk tikras, aš iš anksto sveikinu tavo sėkmę ir ploju puikiam visų tavo planų įkūnijimui.

- Klausyk, aš viską noriu papasakoti smulkiai, kad tau būtų aišku. Izaura išteka. Vadinasi, mano žmona bus labai patenkinta. Taigi mergaitė išteka, tačiau iš mano rankų ji niekur nedings. Jos tėvas irgi mano valioje. Bet kada galiu jį teismui atiduoti. O būsimąjį vyrėlį, idiotą sodininką, irgi neišleisiu iš akių. Kažką sugalvosiu. O vėliau... Tu juk žinai, kad laikas ir pikčiausius žvėris sutramdo. Užsispyrėlė vergė atsiims už savo maištingumą. Aš privalečiau ryžtis šitam žingsniui, žmona užsispyrė, niekaip nenorėjo susitaikyti, kol Izaura bus mano vergė. Žinoma, aš mažiausiai jaudinuosi dėl žmonos užgaidų, tačiau... Žinok, tai tik tarp mūsų. Aš gi tavimi pasitikiu...

- Taigi, kalbėk, nebijok. Tavo paslaptys drauge su manimi į aną pasaulį iškeliaus. Patikėk, kai šnekama apie mano bičiulių paslaptis, aš - kapo duobė.

- Puiku. Turiu tau prisipažinti, mane mažiausiai jaudina bjauri žmonos nuotaika, tačiau dabar ir mano reikalai visai išskydo. Nepalankiai susiklosčius aplinkybėms - galiu sulaukti tokio smūgio, po kurio be kitų pagalbos vargu ar pakilsiu. Vienintelis žmogus, galintis man padėti, - mano uošvis, tik jo pinigai arba kreditas gali mane išgelbėti.

- Tu išties elgiesi atsargiai ir protingai. Ak, tavo uošvis!.. Aš puikiai jį pažįstu. Jis ganėtinai turtingas. Tvarkosi, galima sakyti, geriausiai visame Rio. Uošvis nepaliks tavęs nelaimėje. Jis labai myli dukrą ir nenori, kad jos vyras žlugtų.

- Aš irgi tuo tikiu. Tačiau, Žoržai, aš ne viską papasakojau tau. Mano varžovas, tūlas ponas Alvaras, nesvietiškai geidęs mano Izauros, dargi nepabūgęs ją suvedžioti, surado prieglobstį Resife ir viešai, netgi skandalingai šoko ginti vergę. Taigi tasai užsispyręs svetimų vergų laimintojas, drįsęs paveržti iš manęs Izaurą, dabar visam laikui gali pamiršti savo kėslus. Matai, Žoržai, kiek vilionių slypi tokia paprastame reikale, kaip vergės vedybos.

- Puikiai sugalvota, Leonsijau! - susižavėjęs riktelėjo Žoržas. - Kokia nuostabi intriga! Na ir šauniai tu gebi suregzti! Jeigu tu užsiimtum politika, tikrai bemat išsimuštumei į pirmas eiles, taptum iškilium valstybės veikėju. Tasai šiuolaikinis Don Kichotas, taip atkakliai ginantis svetimų vergų laisvę, ypač kai jos tokios dailios, dabar galės kautis su vėjo malūnais. Nieko kito jam neliks. Smagiai iš jo pasijuoksiu, jeigu jam dar šautų galvon tęsti savo paikus žygius! Ak, kaip nusivils vargšelis!

- Manau, daugiau jis nedrįs pakartoti savo užmačių. O jeigu jis nelauktai čia pasirodytų, mes smagiai pasišaipytume iš to kvaišio.

- Pone, - kreipėsi į šeimininką Andre, pasirodęs svetainėje, - ten kieme būrelis žmonių prašosi įleidžiami vidun.

- Taip, taip. Žinau, - atsakė Leonsijus, - tai tie, kuriuos liečiau pakviesti: šventikas, notaras ir kiti... Puiku! Dabar susirinko visi. Jie atvažiavo greičiau, negu aš laukiau. Andre, kviesk juos.

Andre išėjo. Leonsijus paskambino varpeliu, pasirodė Roza.

- Roza, - atsigręžęs paliepė Leonsijus, - kviesk poniją Malviną, Izaurą bei poną Migelį ir Belšiorą. Jie jau turi būti pasiruošę. Laikas visiems susirinkti.

- Džiaugiuosi pagaliau matydamas, kad baigiasi šita komedija, - kalbėjo Leonsijus bičiuliui, - tačiau aš norėčiau, kad viskas būtų ganėtinai iškilminga ir puošnu: reikia įtikinti Malviną, esą aš su didžiuliu malonumu vykdau jos menkiausius norus. Ji patikli, lengvai apšaunama, patikės nesunkiai šia mano meilės išpažintimi, tačiau, sąžiningai šnekant, šita taip trokštama santuoka - tiktai apgaulė. Aš tikiu, kad širdies gilumoje Izaura keikia šitą apgailėtiną idiotą, paskirtą jai vyru. Beje, manau, kad vyru bus tiktai pagal dokumentus. O man išmuš sava valanda, ir viskas baigsis, kaip buvo sumanyta.

- Aš irgi nė trupučio neabejoju šito subtilaus sumanymo sėkme.

Kai tik Žoržas nutilo, duryse pasirodė gražus jaunuolis, apsirengęs elegantišku kelioniniu paltu, lydimas keletos žmonių. Leonsijus suskubęs juos sutikti ir pasisveikinti, staiga stabtelėjo.

- Ak! Aš laukiau ne šitų! - sumurmėjo jis. - Jeigu neklystu... tai Alvaras!..

- Pone Leonsijau! - nusilenkdamas šeiminkui, kreipėsi jaunuolis.

- Pone Alvarai, - atsakė Leonsijus. - Ar jus aš turiu garbės priimti savo namuose?

- Tas pats, pone Leonsijau. Aš jūsų paslaugoms.

- Didelė garbė... Prisipažinsiu, jūsų nelaukiau... Prašome prisėsti... Nusprendėte pasiblaškyti po mūsų pietines valstijas?..

Pasimetęs Leonsijus murmėjo įprastinius mandagius žodžius, bandė susikaupti ir atsikratyti sukrėtimo, ištikusio netikėtai pasirodžius Alvarui tokiu lemtingu ir iškilmingu momentu.

Tą akimirką svetainėje pasirodė Malvina, Izaura, Migelis ir Belšioras. Visi jie buvo apsirengę santuokos ceremonijai.

- Dieve mano!.. Ką aš matau!.. - šnabždėjo Izaura, spausdama tėvo ranką.

- Gal aš klystu?.. Ne.. Tai jis!

- Jis... Dieve!.. Kaip gi taip?

- Ak! - aimanavo Izaura.

Toji aimana, išsiliejusi iš jos krūtinės, buvo pripildyta beviltiško liūdesio, slegiančio širdį. Jeigu kas nors atidžiau būtų įsižiūrėjęs į ją tuo metu, pastebėtų lengvą rausvą atšvaitą, pagyvinusį jos veidą, kurį kančia ir skausmas, rodos, amžinai buvo nutvilkęs balkšvo marmuro spalva. Tai žybtelėjo pirmasis kuklus vilties spindulėlis, prisilietęs prie veido moters, kuri tomis minutėmis jau atsiveikino su gyvenimu ir buvo pasiruošusi pati palaidoti save tarp niūrių prietemos šešėlių.

- Aš netikėjau, kad turėsiu garbės priimti jus savo namuose, - tęsė Leonsijus, pamažu atgaudamas šaltakraujiškumą ir pusiausvyrą. - Taigi leiskite pasidžiaugti tokio mūsų malonaus pasimatymo proga. Šiandien jūsų pasirodymas labai sava laikis, aš net sakyčiau, jis labai simboliškas.

- Ak, štai kaip?.. Jeigu taip, labai džiaugiuosi... Tačiau, jūsų malonybe, ar nepaaiškinsite kodėl?..

- Su malonumu. Jūsų globotinė, vergė, dėl kurios jūs taip pergyvenote Pernambuke, šiandien atgauna laisvę ir išteka už turtingo žmogaus. Jūsų malonybė pasirodėte pačiu laiku ir savo akimis pamatysite, kaip išsipildo šitos vergės žmogiškieji norai ir svajonės. Aš iš savo pusės būsiu labai

patenkintas, jeigu jūsų malonybė dalyvausite ceremonijoje, kuri dėl to bus dar iškilmingesnė.

- O kas ją išlaisvina? - pašaipiai pasiteiravo Alvaras.

- Kas gi, jei ne aš, jos teisėtas šeimininkas? - nedvejodamas atšovė Leonsijus.

- Taigi aš pareiškiu, pone Leonsijau, kad šito padaryti jūs negalite, - tvirtai išpoškino Alvaras. - Vergė jums daugiau nepriklauso.

- Nepriklauso? - šokteldamas sumykė Leonsijus. - Jūs juokiatės ar išprotėjote?..

- Nei viena, nei antra, - visiškai ramiai atsakė Alvaras. - Kartoju: šita vergė daugiau jums nepriklauso.

- Kas drįso atimti man šitą teisę?

- Jūsų kreditoriai, - kaip ir anksčiau tvirtai ir šaltakraujiškai pertraukė Alvaras. - Jūs praradote viską: dvarą, vergus, gerai apstatytus namus, indus. Netgi menkniekiai nuo šiandien ir visam laikui jau ne jūsų. Štai, pažvelkite, - tęsė jis rodydamas Leonsijui dokumentų šūsnį, - mano rankose visas jūsų turtas. Jūsų skolos jį gerokai pranoksta, jūs visiškai bankrutavote. Visas turtas areštuotas.

Alvaras mostelėjo notarui ir įteikė Leonsijui liudijimą apie viso turto areštą. Virpančia ranka Leonsijus išplėšė popierių, perbėgo jį akimis, jo veidą iškreipė nirtulys.

- Tai kas gi? - švogždė jis. - Nejaugi viską reikia atlikti nedelsiant?! Ar negalima nukelti nuosprendį? Gal aš sugebėsiu išgelbėti savo garbę ir padėtį?..

- Jūsų kreditoriai jau suteikė jums visus galimus terminus, jie buvo labai nuolaidūs ir taikūs. Žinokite, kad šiandien aš - pagrindinis, jeigu ne vienintelis jūsų kreditorius. Mano rankose beveik visi jūsų skolų įsipareigojimai, ir aš negaliu nieko atidėlioti ar nuolaidžiauti. Jums teks atsivieškinti su savo turtu. Jūsų išsisukinėjimai beviltiški.

- Prakeiksmas! - suriko Leonsijus, trypdamas kojomis ir raudamas plaukus.

- Dieve!.. Dieve!.. Kokia nelaimė! Ir kokia gėda!.. - kūkčiūdama lemeno Malvina.

Dvidešimt antras skyrius

Akimirkai pamirškime sceną, nebaigtą buvusiame skirsnėje, trumpam pertraukime dviejų jaunų žmonių pokalbį. Lai jie sustingsta vienas prieš kitą, tarsi skulptūrinė grupė: išdidus ir kilnus liūtas, nugalintis bailį ir niekšą tigra, kraupiai šnarpščiantį ir besiveržiantį iš galingojo priešininko letenų. Skaitvotojui būtina paaiškinti, koku būdu Alvaras atsirado Izauros šeimininko namuose pačiu laiku, kad sugriautų jo per plauką nepavykusias tamsiąsias užmačias.

Kai iš jo pagrobė Izaurą, Alvaras labai nuliūdo.

Buvo įžeista jo savigarba, atimta mylima moteris, aikštingas ir niekšas vergvaldys jį pažemino ir išjuokė. Alvaras puolė į neveltį. Vos tik sužinojęs apie bičiulio nelaimę, daktaras Žeraldas nedelsdamas pasišovė gelbėti kilnią sielą, pakirstą nelaimingo lemties smūgio. Patyrusio ir protoingo bičiulio rūpestis paguodė Alvaro širdies skausmą, jis mažumėlę atlėgo. Žeraldai beveik pavyko įtikinti Alvarą, esą dabar geriausia pasistengti užmiršti Izaurą.

- Kaip tu besistengtum apginti Izaurą, - įtikinėjo Žeraldas, - viskas eis veltui. Tai neprotinga. Tu tuščiai blaškysies, užsitrauksi gėdą ir pažeminimą. Būsi išjuoktas. Užtenka tau poros nesėkmių: tos, pobūvyje, ir paskutinės, dar liūdnės ir labiau žeminančios. Tu per plauką nepakliuvai į policijos nagus, mėgindmas pagrobti vergę iš jos tikrojo šeimininko. Tiek to. Patikėk, tačiau bus blogai. Užgrius smūgių kruša ir tave visiškai sugniuždys arba pražudys.

Klausydamas nesibaigiančių Žeraldo įtikinėjimų, Alvaras stengėsi susikaupti, sava valia mėgino atsisakyti meilės Izaurai, nutolinti kitus kilnius užmojus gelbstint jos laisvę. Tačiau viskas ėjo perniek. Visą mėnesį jis tuščiai galynėjosi pats su savimi, visą mėnesį veltui slopino savo širdies šauksmą.

Alvaras išseko ir pasidavė, jis suvokė, kad jo pastangos tai tik berpasmišką priešinimasis visagaliam likimui. Jis veltui sielos gelmėse bandė įžiebtį užmarštį, mėgino lengvabūdiškai išsibalškyti įvairiuose suėjimuose, tačiau niekas iš jo atminties nepajėgė išrauti trapius puikiosios vergės paveikslo. Ji visą laiką buvo greta, nė akimirą neišnyko iš jo sielos. Tai spindinti grožiu ir kilnumu, išdidi ir viliojanti, kaip aną pokyño naktį, tai išblyškusi ir gėlos sugniuždyta, surakintomis rankomis, Izaura kankinančiai žvelgdavo į jį, tarsi maldaudama:

- Ateiki, neapleisk manęs, tik tu vienintelis gali sutraukti mano antrančius.

Pagaliau Alvaras įsitikino, kad pats dangus jam pasiuntė nuostabiąją ir nelaimingąją mergaitę. Tai aukštybių skirta jam, Alvarui, kilni ir mielašir-

dinga misija - išlaisvinti ją iš vergijos ir išaukštinti visuomenėje. Šito nusipelnė jos grožis, taurumas ir talentas.

Todėl jis nusprendė daugiau negalvoti apie bet kokias pasėkmes ir be jokių svarstymų siekti savo kilnaus tikslo, juk jį veda pats Aukščiausiasis.

Alvaras patraukė į Rio de Žaneirą. Jis tikėjo atsitiktinumui. Neturėjo jokių planų, net nežinojo, ką veiks atvažiavęs. Jį drąsino vidinis jausmas: dangus neapleis, jis sėkmingai padės įgyvendinti savo sumanymą. Pirmiausia jis stengėsi atsirasti arčiau Leonsijaus, kad galėtų lengviau surinkti būtinus faktus ir surasti menkiausią galimybę, tegul ir sudėtingiausiu būdu priversti šeiminką išlaisvinti Izaurą.

Jis išlipo sostinės krantinėje, trokšdamas greičiau keliauti į Kampusą. Tačiau dar nusprendė iššniukštinėti, ką apie Leonsijų šneka prekijai.

- Taigi, aš puikiai pažįstu šitą subjektą, - tauškė pirmas sutiktasis. - Jis visiškai prasišvilpė. Jeigu, jūsų šviesybe, jam paskolinote, tai jūsų pinigėliams amen. Jūs sutikssite ne vieną savo nelaimės bičiulį.

Netikėtas prekijo prisipažinimas Alvarui blykstelėjo tarsi žaibas, vidur audringos nakties nušvietęs pakeleiviui jaukią prieglaudą.

- O jūs, mylista, ar kartais nebūsate šito žmogaus kreditorius? - pasiteiravo Alvaras.

- Deja, taip. Ir dar stambus kreditorius.

- O ar ponas Leonsijus valdo didelį kapitalą?

- Dabar, galima sakyti, mažiau negu nieko. Jo skolos du kartą pranoksta viską, ką jis turi.

- Na, o jo skolos? Apytikriai kokio dydžio?

- Apie keturi šimtai su trupučiu. O gal ir penki šimtai milijonų. O dvaras Kampuse su visais vergais ir dviejų šimtų nevertas. Mes jį visaip judiname. Vis atidėliojome, netgi su įstatymais apsilenkdami. Tačiau ilgiau laukti nelinkę. Dabar nusprendėme griebtis įstatymo ir išparduoti jo turtą už skolas.

- O kas kiti kreditoriai? Ar negalite man jų parodyti?

- Kodėl gi ne? - atsakė prekijas ir pradėjo vardinti Leonsijaus kreditorių pavardes ir adresus.

Teisybė, Leonsijaus turtas dar tėvui gyvam esant, paskutiniaisiais metais pradėjo vėjais eiti. Senas komandoras prieš mirtį visai pašėlo. Beveik visą laiką gyveno sostinėje, dvarą apleido, aibę pinigų tada vėjais išpustė. Dvarą paikai prižiūrėjo. Smarkiai krito derliai, o vergų sumažėjo: kas mirė, o kas išsibėgiojo. O komandoras ir jo sūnelis, vietoje to, kad savais pasirūpintų, vis naujus vergus pirko, kartais išsimokėtinai, o kartais ir skolon. Taip ir susipainiojo.

Po komandoro mirties reikalai dar labiau smuko. Mes su jumis puikiai žinome, kokia buvo Leonsijaus patirtis, o ir moralė negeresnė. Argi jam didelį dvarą valdyti? Argi jam plantacijos ir vergai?

Leonsijaus paikiojimas ir lėbavimas kainavo nepigiai, o dėl piktavališkos ir absurdiškos aistros Izaurai, jis visai prarado galvą. Kur bebuvęs, su niekuo nesiskaitydamas, negalvodamas, jis švaistė pinigus. O kaip jis ištuštino piniginę, kai Izaura pabėgo, - juk bėglės paieškos po visą šalį jį apšvarino iki

kapeikos. Taip Leonsijus pats vėjais leido savo santaupas. Bemat jis tapo skurdžiu skolininku. O kreditorių stalčiuose susikauptė vėluojančių paskolų įsipareigojimai. Ką kreditoriai pagaliau susirinko draugėn ir sutarė paskelbti Leonsijui bankrotą ir areštuoti jo turta, paaiškėjo, kad jie gali atgauti tik pusę savo pinigų; todėl ir skubėjo patiklūs prekijai uždėti savo plaštaką ant jo turto likučių, kol reikalai visiškai nesužlugo.

Pasitaręs su visais Leonsijaus kreditoriais, Alvaras jiems pasiūlė parduoti paskolų įsipareigojimus už pusę jų vertės. Kad išvengtų nemalonumų, kuriuos galėjo sukelti toks keistas jo poelgis, jis prekijams paskelbė, kad visiškai nesiekia žeminti ar kitaip sumaitoti nevykėlių žemvaldžių priešingai, jis, Alvaras, mėgins apginti Leonsijų, atitolinti nuo jo teisminę procedūrą ir padės išvengti skurdo. Iš tikro Alvaras nesiruošė pasinaudoti lemties jam išmesta korta ir galutinai atkeršyti, sunaikinti nieką. Alvaras buvo dešimteriopai turtingesnis už Leonsijų ir, jeigu nebūtų likę kitos išeities, jis noriai būtų sutikęs apmokėti Izauros šeimininkui už visą jo dvarą, kad tik išlaisvintų mylimą moterį.

O dabar, kai pats likimas jam į rankas atidavė visą piktavalių, aikštingo ir žiaurios varžovo turta, didžiadvasis Alvaras visiškai nesiekė nelaimingojo paversti skurdžiumi.

Kreditoriai, nesvarstydami nė minutės, jo pasiūlymą sutiko geranoriškai. Jiems mieliau greitai ir lengvai atsikratyti skolų įsipareigojimais, bemat gaunant į rankas tegul ir per pusę tikrų pinigų, nei veltis į turto parceliavimą, ilgą, sudėtingą ir painią procedūrą. Be to, jie neturėjo reikalingų dokumentų, o be to, jie nebuvo tikri, kad net pardavę visus vergus, dvarą ir plantaciją, jie gaus daugiau nei pusę skolų.

Ir štai, tapęs visų Leonsijus skolų įsipareigojimų, o tiksliau, jo turto, savininku, Alvaras išskubėjo į Kampusą, kad areštuotų savo skolininko turta. Apsidraudęs visais reikalingais popieriais ir dokumentais, Alvaras lydintas notaro ir dviejų teismo vykdytojų, pasirodė Leonsijaus namuose, kad pats pareikštų nuosprendį, žodžiu, praneštų apie sumaitojimą.

- O, prakeikimas! - sustaugė Leonsijus, išgirdęs Alvaro žodžius apie užgriuvusią neišvengiamą nelaimę. Ėmė rautis plaukus. Paskui, beprotiškai pritrenktas netikėto žiaurios smūgio, norėjo išbėgti iš svetainės.

- Minutėlę lukterkite, pone Leonsijau, - sugriebęs už rankos, jį sulaukė Alvaras. - Jūs minėjote vergę, tai ką jai žadėjote padaryti?

- Išlaisvinti, aš gi jums sakiau, - šturkščiai atsakė Leonsijus.

- Tačiau jūs dar kažką žadėjote jai padaryti. Rodos, jūs sakėte, kad norite ištekinti. Atleiskite, už klausimą, bet ji sutiko su šita santuoka?

- O! Ne! Ne! Mane privertė, pone! - skaudžiai suriko Izaura.

- Tai tiesa, pone Alvarai, - įsiterpė Migelis, - teisybę sakant, ištekėti ji ruošėsi savo valia. Ponas Leonsijus už jos laisvę pareikalavo, kad ji tekėtų už šito nelaimingojo, stovinio prieš jus, jūsų malonybe.

- Už jo?! - siaubo apimtas suriko Alvaras, žvelgdamas į išsigimėlių, kurių jam parodė Migelis.

- Taip; pone, - tęsė Migelis, - o jeigu ji nenusileistų, visą gyvenimą praleistų vienutėje, sukaustyta geležinėmis grandinėmis. Taip iki šiol ji ir gyvena nuo tos dienos, kai tik grįžo iš Resife...

- Budelis! - įniršo Alvaras, nepajėgdamas savęs sutramdyti... - Teisybės pirštas pagaliau pasiekė tave, ir tau teks atsakyti už visus šiurpiausius nusikaltimus!

- Ak, kokia gėda! Dieve, kokia gėda!.. - vaitojo Malvina. Ji susmuko ant stalo ir delnais paslėpė savo veidą.

- Nelaimingoji Izaura! - susijaudinęs prašneko Alvaras, tiesdamas į vergę rankas. - Eikš prie manęs. Visa esybe priešginiavau prieš tavo pažeminimą, kurį tu patyrei. Mano garbės reikalas išlaisvinti tave iš tos gėdos ir slogumos. Tavyje aš regėjau angelišką tyrumą, kilnų ir išdidų kankinės likimą. Aš tikėjau, kad pats dangus man pagelbės šitam šventam siekyje, o šiandien mano ryžtą apvainikavo laiminga ir galutinė pergalė. Mano rankomis Aukščiausiasis atkeršijo už nekaltumo ir kilnumo pažeminimą - budelis sutriuškintas.

- Liaukitės! - nerasdamas vietos, įniršio apimtas švogždė Leonsijus. - Jūs niekšas ir bjaurus vagis, plėšikas...

- Izaura, - rimtai ir tvirtai tęsė Alvaras, - dar visai neseniai šito budelio rankose buvo tavo gyvenimas ir laisvė. Ir nežadėjo nusileisti, jeigu tu nesusituoksi su šituo apgailėtinu ir nevėkšla juokdariu. O dabar jis pats tapo tavo nuosavybe. Taip, taip, viskas, ką aš dabar valdau, priklauso tau, Izaura. Todėl šiandien tu - ponija, o jis - tavo vergas. Jeigu ponas Leonsijus nenorės prašyti atgailos, vėliau jam reikės maldauti mūsų mielaširdystės.

- Pone! - suriko Izaura, krisdama prie Alvaro kojų. - Ak! Koks tu didžiadvasis ir geras nelaimingai vergei!.. Tačiau vardan tavo kilnumo, klaupiuosi prieš tave ir maldauju, atleisk jiems, atleisk!..

- Pakilk gi, mano taurioji ir geroji moterie! - šnabždėjo Alvaras, tiesdamas jai savo rankas. - Kelkis, Izaura. Aš privalau priglobti tave, pakilk. Aš trokštu greičiau tave priglausti prie širdies. Nesvarbu kas atsitiks, aš laimingiausias tarp mirtingųjų, nes galiu pasiūlyti tau savo ranką!..

- Pone Alvarai! - sumykė Leonsijus. Iš burnos dribo putos. Žvilgsnis kažkur klaidžiojo. - Jūsų viskas, ką aš valdžiau. Galite džiaugtis, jūs atkeršijote, tačiau prisiekiu, aš niekada jums nesuteiksiu malonumo, nemaldausiu atleidimo.

Jis ryžtingai prasiveržė į miegamąjį, esantį greta svetainės.

- Leonsijau! Leonsijau!.. Kur gi tu!.. - suriko Malvina ir šoko iš paskos, bet vos tik atvėrė duris, nuaidėjo duslus šūvis.

- Ak! - suriko Malvina ir krito lyg negyva.

Leonsijus nusižudė pistoleto šūviu į smilkinį.

TURINYS

Pirmas skyrius	3
Antras skyrius	7
Trečias skyrius	12
Ketvirtas skyrius	17
Penktas skyrius	19
Šeštas skyrius	23
Septintas skyrius	28
Aštuntas skyrius	34
Devintas skyrius	38
Dešimtas skyrius	42
Vienioliktas skyrius	47
Dvyliktas skyrius	52
Tryliktas skyrius	57
Keturioliktas skyrius	62
Penkioliktas skyrius	68
Šešioliktas skyrius	74
Septynioliktas skyrius	79
Aštuonioliktas skyrius	82
Devynioliktas skyrius	86
Dvidešimtas skyrius	91
Dvidešimt pirmas skyrius	96
Dvidešimt antras skyrius	100

Bernardo Guimaraes

VERGĖ IZAURA

Romanas. Vertė E.Karaliūnas ir R.Norkevičius.

Viršelio dailininkė Aušra Čapskytė

Rinko ir maketavo Leidybos redakcinis centras "Lietuvos auto".

Gedimino 15. 2679 Vilnius.

Formatas 60x90/16. Popierius rašomas. 6,8 sp.l. Tiražas 45 000 egz.

Užsakymo Nr. 3084

Kaina sutartinė

"Žuvėdros" leidykla, S.Stanevičiaus g.53, 2029, Vilnius. S. L. Nr.940.

, Spausdino "Aušros" spaustuvė, Vytauto prosp. 23, 3000, Kaunas.

Jaudinančią, melodramatišką
gražuolės vergės Izauros ir
kilmingo jaunuolio Alvaro mei-
lės istoriją, perpintą klastingom-
mis fazendos šeimininko Le-
onsijaus intrigomis, pirmą kar-
tą mūsų žiūrovai išvydo

prieš keletą metų de-
monstruotame brazilų
televizijos
serijale
"Vergė

Izaura".
Daugia-
serijinis televizi-
jos filmas sukurtas pa-
gal brazilų literatūros klasiko
Bernardo Guimaraes (1825-
1884) romaną "Vergė Izaura",
parašytą 1875 metais. Dabar
šis kūrinys pirmą kartą lei-
džiamas lietuvių kalba.